

I Zuriñe Gerenabarrena, konpositorea: "Batzuetan minez sortzen da"

ARGIA

ARGIA

2007ko urriaren 21a | LXX. urtea | 2.107 zenbakia | 3,60 euro

www.argia.com Euskal Herriko astekaria

Argazkia:
Irakeko
Kurdistango
parlamentua

Irakeko Kurdistan Ustelkeria eta itxaropena

I Euskal politika
Errealitatearen alde latzera itzulera

I Stay Blues
Kolare askotako musika beltza

ONGIETORRI ARGIAra

ARGIA n ateak zabalik
dauzkagu zuretzat.
Aldizkaria nola egiten dugun
ikusi nahi baduzu bidaliezaguzu
mezu bat **gunea@argia.com**
helbidera eta zurekin
harremanetan jarriko gara.

ARGIA

Gaiak

- 12 Zuriñe Gerenabarrena, musikaria:** "Isiltasunak denbora gehiago behar du gure bizitzan".
Miel A. Elustondo.
- 18 Kantxatik aldizkaria.**
Frontoietatik paperera.
Mikel Garcia.

Iritziak

- 21 Asisko Urmeneta.** Gora Pro Nobis.
- 22 Angel Erro.** Ttakun (h)errenka.
- 23 Luparekin. Eneko Olasagasti.**
Zerk izutzen ditu aktoreak?
- 24 Xabier Mendiguren Elizegi.**
Kakaren autogestioa.
- Amatiño.** Euskal harresia.
- 25 Iñaki Barcena.** Nork nori zor?
Joxemari Ostolaza. Pazientzia.

Erdiko kaiera

- 32 Ivan Zulueta. Kameraren begiak irentsia.**
Ion Olano.
- 35 Argitalpenak.** Iker Barandiaran eta Pilar Iparragirre.
- 38 Ezpalak.** Jon Torner.
- 39 Abarrak.** Jon Torner.
- 40 Denbora-pasak.** Ana Zambrano eta Kike Amonarriz.
- 42 Ihesi. Banderizoen bideetan.** Unai Brea.
- 46 Makina bat kontu.** Jabier Agirre, Joxerra Aizpurua, Jakoba Errekondo eta Nagore Irazustabarrena.

Termometroa

- 50 Zapaterok ETAr musu-truk utzi ote zion Moncloako giltza?** Mikel Asurmendi.
- 52 Psikologia pixka bat hiztunak motibatzen.**
Onintza Irureta.
- 54 Bero-beroan.** Juan Mari Arregi, Onintza Irureta eta Xabier Letona.
- 56 Net Hurbil: Erdialdeko Asian jokatzeko da XXI. eko partida izugarria.** Pello Zubiria.

6 | Irakeko Kurdistan | Karlos Zurutuza

Demokraziarako bidea ez du erraza Irakeko Kurdistan. Justizia eza, ustelkeria, nepotismoa... ohikoak dira herrialde honen egunerokoan, baina trantsizioa martxan da. Bizi duten egoera lehen eskutik ezagutzeko, bertaratu eta kurduekin egon gara, herriarekin eta politikariekin.

5 | Deabruaren abokatua: Eneko Acero

Fermin Etxegoien

26 | Bertso berriak

Aitor Sarriegi

58 | Azkena

Iñaki Mendiguren

27 | Stay Blues | Jon Gurrutxaga

Aurreneko diskoa argitaratu zuen irailean Stay Blues donostiar taldeak. Hamar urteko ibilbidearen ostean, euren gaitasuna erakusteko ordua zuten. *Bluesman* zuriak dira, baina arima beltza dute.

Jabetza: Komunikazio Biziagoa, S.A.L. Lehendakaria: Joxe Mari Irazusta. Zuzendaria: Xabier Letona. Zuzendariaren albokoa: Pello Zubiria. Erredakzio-burua: Estitxu Eizagirre. Erredakzioa: Urko Apaolaza, Mikel Asurmendi, Gorka Bereziartua, Unai Brea, Mikel Garcia, Onintza Irureta. Dokumentazioa: Garbiñe Ubeda. Argazkilaria: Dani Blanco. Produktzioa: ANTZA, S.A.L. Sareko Argia: Eli Pombo, Jon Torner.

Kudeatzailea: Berdaitz Goia. Salmenta Burua: Bego Zuza. Harpidetzak: Urtzi Azpiroz, Olatz Korta. Publizitatea: Nere Armendariz, Urko Vivar. Idazkaritza Teknikoa: Ixabel Bereziartua. Sustapena: Esti Parada. Administrazioa: Marijo Aiertza, Mari Carmen Loarte, Aloña Sorraluze. Bezeroen harrera: Nagore Lozano.

Argitalpenak: Arantza Egaña, Alai Zubimendi. Zerbitzuak: Joxe Mari Irazusta, Lore Agirrezabal, Naiara Irureta.

HELBIDEAK: Gipuzkoa: Industrialdea, 15. 20160 Lasarte-Oria. Tel: 943 371545. Faxak: 943 373403 (erredakzioa), 943 361048 (komertziala). Lapurdi, Nafarroa Beherea eta Zuberoa: Xalbardin baita. 64122 Urruña. Tel: 559 476000. Faxa: 559 476001. Nafarroa: Gazteluko Plaza 44, 3 eskuina. 31001 Iruñea. Tel: 948 222285. Bizkaia: P.K. 140. 48.100 Mungia. POSTA ELEKTRONIKOA. Erredakzioa: kazeta@argia.com. Komertziala: komertzial@argia.com. Harpidetzak: harpide@argia.com. Interneten: www.argia.com. Lege gordailua: NA 80-1963. ISSN: 0213-909X. Batzorde parekidea: 72562 E. Inprimategia: Antza S.A.L. Informatika: Adur Software Productions. S.Koop. Elk. Urtebeteko harpidetza. Hego Euskal Herria: 130 euro. Ipar Euskal Herria: 160 euro. Espainia: 130 euro. Beste atzerriak: 165 euro. Airez: 260 euro. Komunikazio Biziagoa S.A.L. Ametzagaila Taldeko partaidea da.

Azala: Antza. Azaleko argazkia: Karlos Zurutuza.

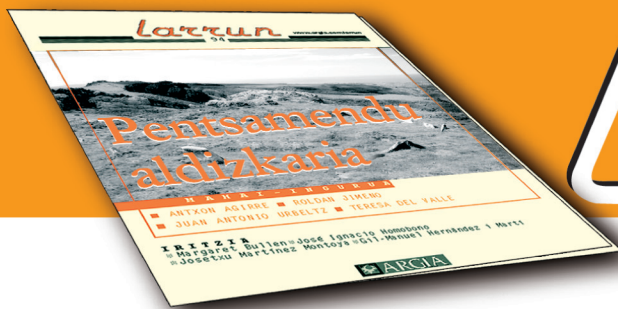
EUSKO JAURLARITZA
GOBIERNO VASCO

KULTURA SAILA
Hizkuntza Politikarako Sailburuordetzak
diruz lagundua

Gipuzkoako Foru Aldundia

kutxa

Hizkuntza normalizazioa udaletatik

Idazle:

Maite Alvarez

Patri Arburua

Christophe Betbeder

Malores Etxeberria

Felix Mugurutza

Edurne Otamendi

Estepan Plazaola

Rosa Ramos

Bittor Uriarte

Ama Agirre

Udaletako Euskara Zerbitzuetako arduradun eta langileek dinamika sendoa darabilte, hizkuntza normalizazioan urteotako aldaketen lekuko egokiak dira, eta lortu diren aurrerapenak bezala ezintasunak baloratzeko talai ezin hobean dihardute. ARGIAko irakurleari interesatuko zaio zein burutazio darabilten bakarka eta zertaz hitz egiten duten beren bilkuretan, egindakoak baloratu eta etorkizunerako planak prestatzerakoan.

“Nekagarria da sasoian egotea eta etengabe bidaiatzea”

Eneko Acero | Altzairuzko olatu ehiztaria

30 urteko algortarra (Bizkaia), Euskal Herriko lehenengo surflari profesionala bilakatu zen eta orain kanpoan ematen du urte erdia. Kanariar Uharteetara joatear zegoela harrapatu genuen; izan ere, olatuetara igotzeaz bizi dena gutxitan jaisten da abioitik.

FERMIN ETXEGOIEN

Argazkia: Iñigo Azkona

Sirenarik ikusi al duzu inoiz?

Nola?

Ea marrazorik ikusi duzun inoiz...

Ez, ez... Zorionez!

Beldurra ematen dizute marrazoek, ala?

Bai noski, handia. Istripuak urtero gertatzen dira Australian, Hawaiin, Hegoafrikan...

Euskal Herriko spot edo surf gunerik arrisku-tsuenara?

Galea, Getxon (Bizkaia).

Errealitatetik kanpo bizi al zarete surflari profesionalak?

Egun osoa itsasoaren atzetik ibiltzea bitxia da, dela haizea, dela mareak... Hainbat gauza pasatzen uzten dugu agian, baina beste kiroletan berdin gertatzen da.

Mundakako olatua desagertu zenean depresioak jota ibili zinen?

Egia ezan *bajoi* itzela izan zen Euskal Herriko surflari guztiontzat. Bi urte Mundaka gabe! Negua latzagoa izan zen, baina azkenean bueltatu egin da!

Martxoan hasten zara bidaiatzen, eta Gabonetan bukatu.

Bai, aurten leku mordoan egon naiz: Brasilen, Australian, Eskozian, Hegoafrikan, Maldiva uharteetan, Kalifornian...

Zurea bai ametsezko bizimodua!

Pribilegiatuak gara eta hori guztia, baina profesionala izateko diziplinari eutsi behar zaio. Sasoian egotea eta etengabe bidaiatzea nekagarria da.

Nork ordaintzen dizu?

Esponsorrek eta txapelketa antolatzaileek. Bestalde, lehiatzeaz gain argazki saioak egiten ditugu.

Hitz egidazu euskal surflarien nortasun bereziaz.

Munduan zehar jende jator, garbi eta irekitzat gauzkate. Kanpoan maite dute gure bizitzeko modua.

Orain zure aurretik dabiltza beste gazte batzuk...

Sailkapenak modu askotara ikus daitezke. Azken hamar urteetan neu izan naiz Euskal Herriko surflaririk onena.

Surflari federatu gehien dituen Europako udalerrria Getxo omen da. Santurtzin jaio izan bazina?

Egia esan, gu Santutxun (Bilbo) bizi izanak gara eta gero Algortara joan ginen. Itsasoa hurbil edukitzeak dena errazten du.

Acero anaiak (Iker, Kepa eta zu), Algortako bitsa...

Oso kostalde ona dauka, eta horregatik oso surflari onak dira algortarrak.

Acerok surflari abizena dirudi: munduko oneneta-koak Irons anaiak dira!

Egia da, antzeko abizenak ditugu, kar, kar, kar. Batzuk Euskal Herrikoak eta besteak hawaiirak, hara! ■

Irakeko Kurdistan

Zaila eta etsigarria da askotan demokraziarako bidea. Eta are zailagoa, eta etsigarriagoa, mendeetan justizia izpirik ikusi ez duen herri batentzat. Bide luze eta ezezagunari ekin diote kurduek orain, ez baitago Kurdistanera iristen den bidezidorrik.

Argazkiak eta testua:

KARLOS ZURUTUZA

BANGLADESHITARREN LEGIO BATEK inbaditzen ditu gauero Arbil-go kaleak. Laranjaz jantzita doaz denak, eta Kurdistango hiriburuko erdigunea garbitzen dute euren erratzaz eta esku biluziez. Lan benetan nekeza da hau, bazar nagusiko postuak itxi ostean ugariak baitira lurrian utzitako plastikoak, janari-kondarrak nahiz beselako hondakinak. Irango arropa merkea, Siria-ko olibak, Turkiako bananak... Atzerriko produktuak beti; Irakeko Kurdistanen porlana besterik ez da ekoizten. Tamalez, milaka tona behar dira herrialdea berreraikitzeke eta, noski, berreraikitakoa harresiz babesteko. Ezin ahaztu, autoz Bagdad hemendik hiru ordu eskasera dagoela, eta Mosul, 50 minutura baino ez.

Bangladesh-ko etorkinek euren etxeetara deitzean, Irak iparraldean daudela esango diete senideei, baina “lasai egoteko”, herrialdeko eskualde seguruena dela eta. Konferentziak hain garestiak ez balira, zera azalduko zieten etxekoei: Kurdistan ez dago mapetan, baina jada 16 urte egin ditu herrialde gisa, Bagdade-ko kontrolpetik at, eta bonba autoetatik urruti. “Badaude, antza, Irakeko Kurdistan baino toki okerragoak bizitzeko” pentsatuko dute Arbil-darrek laranjaz jantzitako garbitzaileei erreparatzean. Eta arrazoi dute.

Hausturak eta loturak

Kurduek diote bizilagun txarrak izan dituztela beti, hamaika traizio jasan dituztela historian zehar, mendiak baino ez diela babeska eskaini... Aldi berean, saminez onartzen dute turkiar, arabiar edo pertsiarren kontra borrokatu ez ezik, elkarren kontra ere borrokatu izan dutela. Iraken, kurduen arteko barne hausturak goia jo zuen 90eko hamarkadan: lau urtez luzatu zen KDP(Kurdistango Alderdi Demokratikoa) eta PUK(Kurdistango Abertzaleen Batasuna) alderdien arteko gatazka armatua. 98an bakea

sinatu zenetik, talde bakoitza Irakeko Kurdistango zati baten jabe izan da. Massud Barzani liderraren KDP alderdia mendebaldean da nagusi, eta Jalal Talabaniren PUKa, berriz, hego-ekialdean. Nolanahi, 2005ean aurrerapauso handia egin zen, hauteskundeetara deitzean. Kurdistango norantza ebazteaz gain, Irak osoarena ere erabaki zuten kurduek: Massud Barzani Irakeko Kurdistango presidente hautatu zuten, eta Jalal Talabani, Irakekoa.

– PUKak KDPak baino 150.000 bozka gehiago atera zituen Kurdistango eskualdean, baina hau *off the record* esaten dizut –aitortu du Yezidi Arazoetako ministroa den Mahmud Idok–. Irakeko kurduen arteko batasuna

etzarako bide luzean

Bandera kurdu bat Arbilen, Irakeko Kurdistango hiriburuan.

lehentasuna genuen eta, zorionez, akordio batera iritsi ginen. Irakeko egoera larria dela eta, datozen urteetan elkarrekin gobernatzea erabaki dugu. Kurdistango etorkizuna KDP edo PUK alderdiak baino garrantzitsuagoa dela iritzi dugu denok.

Mahmud Naz Cityn instalatu da berriki, Arbilgo kanpoaldean gobernukideentzat eraiki berri den auzoan. Parkinean, 4x4etako gidariekin segurtasun guardiekin solasean orduak ematen dituzte, euren nagusien aginduen zain. Urbanizazioaren ordena nahiz txukuntasunak ez du, inolaz ere, Arbilgo erdigune zikin eta zarata-tsua antzik. Hango bazar handiaren galeri labirintoan lan egiten du Hamid Bender 23

urteko gazteak. Lau urte eman ditu jada bere postuan, Irandik ekartzen dioten arropa saltzen.

– Ilusio handiz bozkatu nuen 2005ean, lehendabiziko aldia zen –gogoratu du Bende-rrek–, Barzani miresten nuen. Urte asko eman zituen mendietan peshmergekin (gerlari kurduak), Saddamen kontra borrokatzen. Denok miresten genuen–. Hau Arbildarren artean sentimendu zabaldua bazen ere, Barzaniren alderdiak “badaezpadako” neurri batzuk hartu zituen bozketa egunaren bezperan. Hauteskunderen aurreko bi egunetan argi indarra 24 orduz jarraian izan genuen. Bozkatu eta hurrengo egunean ohiko zazpi ordukin konformatu behar izan genuen. Atzo, ordea, 4

Zapata garbitzailea, Arbilgo harresia atzean duela.

baino ez ziren izan –damu da Bender–. Gure itxaropenak argiarekin bat itzali dira bi urteotan. Funtsean, egoerak okerrera egin du, baina ez denontzat. Ikusi al dituzu 4x4 horiek guztiak? Bakoitzak 40.000 dolar balio ditu. Non-dik ateratzen da diru hori?

Egia da. Ugari dira luxuzko autoak Kurdistango kaleetan. Baina ugariago zapatak garbitzen dituzten umeak, limosna eskatzen duten amonak, edota kale erdian edozein huskeri saltzen duten adin ertaineko gizonak: kobrezko kableak edota kremailearik ez duen maleta, esaterako. Eta txiro nahiz aberats horien guztien artean, Barzani liderraren irudia, kakiz jantzita eta durban-te gorria buruan: toki publiko eta pribatueta; etxe, denda, taberna, bazar, autobus eta taxien barruetan. Baita kanpoaldean ere.

– Saddamen garaiko akats berdinak errepikatzen ari gara, nortasunaren gurtzatik hasita. Laster “Kurdistan” ez, “Barzanistan” deitu beharko diogu gure eskualdeari –kexu da Dawan B., unibertsitateko irakaslea Dahuk-en–. Massud Barzani Kurdistan eskualdeko presidentea da, baina erabaki “potoloak” lehen ministroak hartzen ditu; bere iloba den Nijirwan Barzanik. Bestalde, zerbitzu sekretuko

burua Barzaniren semeetako bat da, Masrour; eta haren anaia, Indar Berezietakoa...

Dawanek salatutako nepotismoa nahikoa agerikoa ez eta Barzani nahiz Talabaniren senideek telekomunikazio, eraikuntza eta merkataritza esparruen monopolioa dute. Gauzak honela, hierarkia- ren behealdean eseri da gober- nuko bi familiokin kontakturik ez duen oro.

– Dirua kudeatzen duen eli- tea sortu da, “gorenko kasta” bat –dio Dawanek–, baina kulpaa herriarrona da: ez dago erre- akzio- rrik, begiak ixtea nahiago dugu. Oraindik tribala den gizar- te baten ohiko joerak dira hauek.

Nola esan betiko liderrari oker dagoela? Bidez- koa al da horrelakorik? Jendeari gogorarazi behar zaio alderdiak herriaren alde lan egin behar duela, eta ez alderantziz.

Nola esan betiko liderrari oker dagoela? Bidez- koa al da horrelakorik? Jendeari gogorarazi behar zaio alderdiak herriaren alde lan egin behar duela, eta ez alderantziz.

“Nola esan liderrari oker dagoela?
Oraindik tribala den gizarte baten joera
da. Jendeari gogorarazi behar zaio
alderdiak herriaren alde lan egin behar
duela, ez alderantziz”

DAWAN, DAHUK-EKO UNIBERTSITATEKO IRAKASLEA

Welcome to real Kurdistan

Eskualdeko hego-ekialdean dago Sulaimanija, Jalal Talabaniren feudo historikoa. Askok diote Irakeko Kurdistango hiririk aurrerakoiena dela; aldaketak, haize berriak, hemendik sartzen direla. Hiriburutik ordubete eskasera, PUKak kontrolatutako *checkpoint*-ak nazioarteko muga dirudi. Bertako peshmergek bandera kurdua

sorbaldan josita badute ere, uniformak eta intsigniak desberdinak dira. Euretako batek “Welcome to real Kurdistan” (ongi etorri benetako Kurdistanera) batez agurtu nau, baita PUKeko telefono operadoreak ere, nire sakelakoaren bidez. Orain arteko deiak Barzaniren semearen konpainiak kudeatu ditu, zerbitzu sekretuko buru ere baden harenak. Egia esan, nekez topa liteke telefonoa “pintxatzeko” bera baino pertsona egokiagorik.

Sulaimanija hiriburuan atentzioa ematen dute kaleko zuhaitzek, ederki zaindutako parkeek, edota trafikoa bideratzen duten poliziek, besteak beste. Arbil edo Dahuken aldean, Suitzako hiria dirudi Sulaimanijak. Baina agian aldaketarik deigarriena bertako liderraren presentzia urria da. Apenas aurki daiteke Talabaniren irudirik hemengo kaleetan, eta ageri den gutxietan zibilez jantzita dago, gorbatz, eta durbanterik gabe. Ez dirudi Kurdistango hego-ekialdeari “Talabani-istan” izengoitia egoki zaionik; itxuraz ez, behintzat. Baina Sulaimanija lur-espekulazioaren adibide gordinena da, etxebizitzaren prezioa mendebaldeko Europako mailakoa izateraino. Gaur udalaren lurra dena, bihar pribatua izan daiteke erraz. Dekretu xume bat baino ez da behar: igorlea, PUKeko den Sulaimanijako Gobernua; onuraduna, PUKeko den *Nizar* erakuntza enpresa.

Honelako praktikek eta eraikuntza, edo, hobeto esanda, “berreraikuntza”ren boomak jasangaitz bilakatu dute eguneroko bizitza, hortik hiri-erdiguneko kanpin-dendak. Hamabi egun daramatzate Sarhad, Ziruan, Erivan, Zamal eta beste dozena bat hiritarrek kalean lo egiten, Sulaimanija Palace hotelaren eta gobernuko finantz-egoitzaren artean, hain justu.

– Alderdikide ez garenok jai dugu Kurdistanen; ez lanik, ez dirurik, ez etxerik... –kexu da Sarhad. 25 urteko gazteak duela bi urte bukatu zituen ekonomia ikasketak Sulaimanijako Unibertsitatean, baina lan munduko atek irmoki itxita dauzka. Bere gurasoak ez dira inoiz PUKeko kideak izan, ezta bera ere. Kanpamentuan elkartu garenon artean kristauak, yezidiak, musulmanak, marxistak... Denezarik dago –jarraitu du–. Ez gara alderdi bat, berdintasuna eta demokrazia aldarrikatzen duen taldea baizik.

Goitik behera: barazki postuak Sulaimanijako Kawa kale nagusian; Sarhad eta bere kideak kanpamentuan; eta Sulaimanijako ikuspegi orokorra.

Kirkukeko erreferendumaren zain

Kirkuk Irakeko laugarren hiri handiena da eta Bagdadetik 250 kilometrora dago. 5.000 urteko ondare artistikoa duen arren, bere aberastasuna petrolioan datza. Izan ere, Irakeko erreserba handienetakoen gainean dago, eta Irak iparreko petrolio industriaren gune nagusia da. Beraz, Dallasekin senidetuta dagoela jakiteak ez du inor ustekabea harrapatuko.

80ko hamarkadan, Saddamen erregimenak hamar milaka kurdu, turkmeno eta asiriak biztanle kanporatu eta beste hainbeste arabiar eraman zituen horien orde, gehienak herrialde hegoaldeko xiita txirotak. "Nazio Zuzenbete" izena eman zion Baath alderdiak "arabiartze" prozesu honi.

Baina Saddamen gainbehera 2003an gertatu zenetik, prozesua erabat inbertitu da, eta kanporatutakoek etxera bueltako bidea hartu dute. Populazio mugimenduak ikaragarriak izan ziren arren, Kirkukeko biztanle gehienak kurduak dira oraindik ere. Bagdadeko kontrolpean jarraitu edo Kurdistango eskualdean integraztea erabakiko zuen erreferenduma aurtengo azaroan burutzekoa zen baina hauteskunde-zentsua egiteko zailtasunek eta biolentzia giroak kontsulta atzeratu dute.

Zoritxarrez, etengabeak dira Moqtada al Sadr eta Al Mahdiren milizia xiiten erasoak, militar nahiz zibilak kontra.

Bestalde, Ankarak operazio militarrek egitearekin mehatxatu du Kirkukeko erreferenduma burutzekotan. Bertako turkiar jatorriko biztanleriaren interesak defendatzea du aitzakia, baina nazioarteko analistek pisuzko beste arrazoi bat antzeman dute: Kirkukeko petrolioaren etekinek aberastasun handia ekar diezaiokete Irakeko Kurdistango eskualdeari, Turkiako milioika kurdu txirotaren erreferentzi bihurtuz aldi berean.

Manifestatzaileekin bat dator Assos Hardi. *Awene* egunkari independentearen erredaktore burua da, eta makina bat artikulu argitaratu du gobernuko ustelkeriaren gainean:

– Ustelkeria eta demokrazia eza begi-bistakoak dira, argi dugu hau denok. Dena den, funtsezko aldaketa bat gauzatu da azken urteotan –dio Hardik–. Kanpin dendetan dauden hiritar horiek hamabi egun eman dituzte jada, gobernuaren eraikin baten aurrean gainera. Duela gutxi arte pentsaezina zen horrelako ekintza

Ezkerretik eskuinera: Asos Hardi, *Awene* egunkari erredaktore burua; Hamid Bender bere arropa postuan; eta Mahmud Ido, Yezidi Azaotako ministroa.

bat burutzea, poliziak berehala atxilotuko zuen protestan ari zen edonor. Egun, ordea, inork ez die ezer esan, ez dute mehatxurik jaso; ezta niri ere idatzi ditudan salaketa-artikuluengatik. Trantsizio une batean gaude, baina demokraziaren lehen izpiak jaso ditugu jada. Denbora behar dugu, besterik ez. ■

<http://www.argia.com/kurdistan> kanalean, Kurdistanera egindako bidaiaren egunerokoa eta argazki bilduma.

Adnan Mufti, Kurdistango Parlamentuko presidentea
“Ez dago bere buruaren jabe izan nahi ez duen naziorik”

1991n piztu zen Saddam Husseinen kontrako matxinada handia. AEBek 36 paraleloa ez zeharkatzeko esan zioten Bagdadi, eta horri esker Irakeko Kurdistanek lehen hauteskundeetara deitu zuen urte berean. Funtsean, Kurdistango parlamentuak 1992an ekin zion bere ibilbideari.

Irakeko Kurdistango Nazio Asanblada bildu aurretik, PUKeko alderdikide eta parlamentuko presidentea den Adnan Muftik bere bulegoan hartu gaitu. Parlamentua, ustelkeria, Irakeko gerra eta Kurdistango etorkizuna izan ditugu mintzagai.

KDP eta PUKaren arteko gerra eta gero, benetan harrigarria da elkarrekin ikustea alderdi biak hemen.

Lau urteko gerra lazgarria izan zen hura, bai. 1998an, Washingtingo Ituna sinatu eta gero, parlamentuan elkartu ginen berri. Gerrak iraun zuen urte horietan PUKeko kideok ez genuen parlamentua zapaldu. Zorionez, oso harreman ona dugu orain eta horri eskerrak osatu dugu koalizio gobernua.

Ez al dago aurreko gerra-egoera horretara bueltatzeko arriskurik?
Puntu asko adostu ditugu bi alderdion artean. Ministro kopuru bera dugu biok, eta eskualdeko presidente KDPkoa baldin bada, parlamentukoak PUKkoa behar du izan, eta alderantziz. Hurrengo hauteskundeak bi urte barru dira, baina Irakeko egoera larria kontuan hartuz, bi alderdiok 2015 arte elkarrekin gobernatzea adostu dugu.

Ustelkeria al da orain eskualdeko arazo nagusietako bat?

Tamalez, oso eskarmentu urria dugu administrazio alorrean. Ez dut ukatuko ustelkeria existitzen denik, baina asko exajeratu dela ere iruditzen zait. Ustelkeria dagoela frogatzen duen ikerketa serio bat iritsiko balitz, orduan bai, hartuko genituzke horren kontrako neurriak.

Badirudi koalizioako tropak Iraketik erretiratzeko ari direla. Egoera konpontzen lagunduko du honek?

Ez dut uste erretiratzeko asmoa dutenik. Eta hala balitz, ez litzateke ona ez irakiarrentzat ezta kurduontzat ere. Denbora luzez beharko ditugu. Saddam kanporatzen lagundu ziguten 1991n, eta orain herrialdea berreraikitzeke ezinbestekoak dira. Euren laguntza jaso izan ez bagenu, orain ez genuke ez parlamenturik, ez hauteskundeirik... ez ezer!

Herrialde barruan ez ezik, kanpotik datozen mehatxuei aurre egiteko ere behar ditugu. Al Qaeda eta beste talde terrorista batzuk Siria eta Irango mugetatik sartzen ari dira. Bestalde, Ankara eta Teheranek bonbardaketak burutzen dituzte maiz gure ipar eta ekialdeko mugetan. Kurduak bizilagun txarrak izan ditugu beti, nahikoa arrazoi da hori edozein laguntzaz baliatzeko.

Nolanahi, ba al dago Irakeko egoera konpontzerik?

Ez dago botere osoa duen gutxiengo baten menpe bizitzerik. Irtenbide bakarra hiru federazioren arteko koalizioa da: xiitak hegoaldean, sunitak erdialdean, eta kurduak iparraldean. Dena den, kurduontzat berreraikuntza da garrantzitsuena. *De facto* herrialde bat dugu eta gogor ari gara lanean.

Estatu federal hori azken urratsa al da erabateko independentziarentzat?

Ez dago munduan bere buruaren jabe izan nahi ez duen naziorik. Kurduok amets egin dugu beti gure estatua izatearekin. Baina politikaria naizen aldetik, ekonomia sustatzeari ematen diot lehentasuna orain. Bakarrrik bizirauteko bermerik ez badago, ezin dugu independentzia aldarrikatu. Bihotzak independentzia eskatzen dit; buruak, aldiz, Irakeko federazioko kide izatea.

Kurdistango estatu federal horretan Kirkuk legoke?

Jakina! Kirkukeko lurra eta jendea kurdua izan da beti. Saddamek milaka kurdu kanporatu eta arabiarrekin ordezkatu zituen. Orain Kirkukun dauden arabiarrek alde egin beharko lukete, baina ez indarra erabiliz. Giza eskubideak errespetatu nahi ditugu, horregatik sortu dugu hori dena

bideratzeko komisio berezi bat. Arabiarren gehiengoa joateko prest dago, baina diru laguntzak eskatzen dituzte horretarako. Bagdad eta Arbilen arteko kolaborazioa ezinbestekoa izango da populazio mugimendu hori era baketsuan burutzeko

Dena den, ez dirudi Kirkukeko korapiloa epe motzean askatuko denik.

Erreferenduma urte honen bukaerarako aurreikusten zen, baina ezingo da epea bete. Eraso terrorista ugari jasaten ari den eskualdea da, baina ziur egon erreferenduma noizbait burutuko dela. Gehiengoa Bagdadeko kontrolpean bizitzeko prest agertzen bada, ez dugu horretarako oztoporik jarriko. Hala ere, eta lehen aipatu bezala, biztanle gehienak kurduak dira, eta ziur gaude Kurdistan barruan bizi nahi dutela.

Kurdistango Parlamentuak 111 eserleku ditu egun. Horietatik KDPak nahiz PUKak 39na dituzte. Bi alderdi islamiarrek 15 dituzte, 5 asiriarrak, 4 turkmenoek, 3 komunistek, 2 sozialistek eta azkena alderdi txikien koalizio batek. Parlamentuko 111 kideetatik 29 emakumeak dira.

«Isiltasunak denbora gehiago behar du gure bizitzan»

Garaian garaikoa. Gaur egungo musika egiten du. Nola Beethovenek bere aldiari zegokiona egin zuen, halaxe ari da Zuriñe Gerenabarrena, “gaur egungo” musika egiten. Ez du bestelako epitetorik nahi. Badu gogoa, badu teknika, badu denbora, badu... Dena du. Pentsatzen jarri, ideia landu eta bidaian hasi ohi da, musika sortzen, helmugan zer etorriko den zain...

MIEL A. ELUSTONDO

Argazkiak: Dani Blanco

Musikaz hitz egin behar dugu, zuk egiten duzunaz. Nolakoa da?

Gaur egungoa. Garai honetakoa.

“Musika berria” esan izan dena?

Garai batean “berria”. Baina kontuz: Beethoven ere berria zen, azken aldian egiten zituen kuartetoak iraultza ziren. Abangoardia zen, bere garai-ko sortzailea izanagatik. Ez zen ari errege-erregimentzat, burgesentzat baizik.

Iraultza burgesa, alegia.

Horixe. Garaiazen arabera, artista ere aldatu egin da. Langilea aldatzen den modu berean, edo artisaua. Aldatu, edo desagertu, alegia. Esan nahi dut, sailkatze horiek, “musika berria”, “musika klasikoa”... ez direla egokiak. Artean ez dago pentsatzerik arlo batean ari bazara bestean arituzerik ez duzunik. Arlo bat ulertzen ez baduzu beste bat sentituzerik ez duzunik. Sentitu, denok sentitzen dugu. Bestalde, musika entzutea baino errazagorik ez dago: nahikoa duzu diskoa jarri, edo kontzertura joan. Bai, garrantzizkoa da jakitea, baina are garrantzizkoagoa da musikara “joatea”. Entzutea, alegia.

Beraz, zure musikaz ari eta “gaur egungo musika” esan behar dut?

Bai. Horixe besterik ez.

Ez “musika elektronikoa”.

Nik, batzuetan, material elektronikoa baliatzen dut nire lanetan. Musika elektronikoa liteke, orduan. Baina kuarteto batentzako musika egiten dudanean, adibidez, ez naiz estilo elektronikoa egiten ari. Hala ere, baliteke nire pentsa-

mendua elektronikoa izatea, hainbat eta hainbat musika elektronikoa egin eta gero, baldinbaitere! Askok gustatzen zait estilo hori. Gainera, baditut zenbait musikagile niregandik oso hurr sentitzen ditudanak eta horrek guztiak, batzuetan, musika elektronikoa egiten ariko banintz bezala jokatzera narama, nahiz eta batak bestearekin ez duen batere ikustekorik.

Horrek ikustekorik ez. Aldiz, Karmelo Bernaolak eta Alfontso Garcia de la Torrek ikusteko handia dute zure musikagintzan.

Bai horixe! Hainbat! Karmelorekin dena dut ikustekoa. Hura Gasteizko kontserbatoriora zuzendari iritsi zenean... Kontserbatorioa esan dut, baina etorri orduko aldatu zion izena: Musika eskola. Berak zioenez, kontserbatorioan ez da ezer kontserbatzen, gordetzen. “Egin behar da”, esaten zuen. “Laborategia behar dugu!”. Baita egin ere. Haren eskolak musika laborategia ziren, sorkuntza lekuak. “Kontserbatorio” izena kendu eta “eskola” izena jarri zion. Faraoien kontra egin zuen. Gero eta gehiago, gero eta gorago... Ez. Karmelo Bernaolak bestela egin zuen.

Nortasun agiria

Zuriñe Fernandez Gerenabarrena (Gasteiz, 1965). Akordeoia ikasi zuen Bartzelonan eta Donostian. Kontrapuntu eta Fuga, Juan Corde-ro irakaslearekin Bilbon, eta Konposizioa Karmelo Bernaolarekin Gasteizko Jesus Guridi musika eskolan. Alemanian eta Italian ere ikasia da. Musika irakasle eta egile da Gasteizko eskolan. Gaur egungo musika egiten du eta hainbat lekutan jo izan dituzte beraren lanak. Musika emanaldietan ez ezik, zinema, dantza eta bideo saioetan ere entzun ahal izan dugu Zuriñe Gerenabarreraren lanik. Gaur egungo musikak Euskal Herrian duen izen handietakoa da.

A portrait of Zuriñe Gerenabarrena, a woman with curly brown hair, wearing a black blazer over a red and black striped top. She is standing in front of a large, abstract, rust-colored sculpture. The text 'Zuriñe Gerenabarrena' is overlaid in white at the bottom right.

Zuriñe Gerenabarrena

2007ko urriaren 21a

ARGIA

13

Zer ikasi zenuen harengandik?

Ez nekien guztia. Halako egile bat ikasi behar zela eta: “Ez dago pianoko zortzigarren urtera iritsi beharrik horretarako. Mikrokosmosak egin behar dira. Hasieratik egin behar diozu aurre bitonalitate bati, lauogei urteko distantzia hurbilera dagoen pertsona bati”. Edota: “Ez dago lehenengo Mozart, gero Beethoven eta hurrena halako egilea aztertu beharrik. Ez. Alderantziz behar da: hasieratik amaierara, duela hogeit urte hasi eta orain dela 200 urtera”. Horrek sailkapen estu horiek galarazteko balio du. Bada, horrelaxe jokatzeko zuten Karmelo Bernaolak, maila guztietan.

“Maila guztietan”.

Bai. Eta gauza guztien gainetik musika maite zuen. Egile, sortzaile... Musika barru-barrutik bizi zuen pertsona. “Konpositoreak eguneko 24 orduetan izan behar du konpositore, ez

eskola orduetan bakarrik. Eskolatik kanpo ere konpositore da!”. Eta pinturaz, antzerkiaz, zinemaz eta politikaz ere hitz egiten genuen Karmelorekin.

Politikaz?

Euskal Herriaz zituen kexak, esango zituenak, Oteizak esaten zuena, nola funtzionatzen zuten gauzek, nola aldatu behar zuten hezkuntza sistematik... Nazionalismoari buruz, askorik ez. Nik hamazazpi bat urte izango nituen, Harmoniako laugarren urtea egiten.

Karmeloren karakterra nolakoa zen?

Oso gogorra. Bai gurekin eta bai bere buruarekin. Jakina, gu prestatzen ari zen, mundura irten gintez. “Hau, biharko. Bi egunean egin behar duzu sonata. Beste bi egunean, orkestratu”. Horrek teknika erabiltzeko berealdiko erraztasuna ematen dizu.

**gure!
arteak
euskaraz**

**BFA
DFB**

Bizkaiko Foru
Aldundia
Diputación
Foral de Bizkaia

Alfontso Garcia de la Torre

"Behin, joan nintzaion eta: 'Alfontso, obra egin nahi dut'. 'Ea, kontal!'. 'Bada, helikopteroan doan morroia dugu, hiriaren gainean, grabatzen. Aldi berean, partida jokatzeko ari dira estadio batean, eta hura ere grabatu egiten da. Bestalde, oinezko bat ageri da, dena grabatzen ari dena. Hori guztia bildu, nahasteko mahaian nahasi, eta hirian barrena entzuten da bozgorailu bidez'. Alfontso, orduan, papera hartu eta: 'Egin dezagun eskema!'. Eta hasi zen, nire asmoa teknologikoki lotzen. Alegia, 'hori erokeria hutsa da!' esan beharrean, guztiz alderantzizko jarrera du Alfontso. Irakaslearen eredu da: dena da posible. Sortzaileari ateak irekitzea da kontua".

Bilbon ikasi zenuen Kontrapuntu eta Fuga.

Gasteizen ez zidatelako utzi. Arazoak izan genituen. Batek, pianoa jotzen zuelako. Besteak, hari ere aitzakia jarri ziotelako. Nik, akordeoia jotzen dudalako. Bernaolak: "Lasai, nik emango dizuet eskola. Zuek etorri. Noiz? Ni hemen izango naiz egunero eta, beraz, egunero etorriko zarete". Horrela hasi ginen Konposizioan. Lehenengo urtean, lau ginen. Bigarrenean, gehiago. Ez zegoen mailaketarik ez bestelakorik.

Tailerra zen.

Jendea haren eskolara joaten zen, egiten ari zinen urtea egiten ari zinela ere. Orduan azaldu zen Alfontso.

Garcia de la Torre.

Bai. Alfontso, Juanjo Mena, Paco Ibañez, Antonio Lauzirika, Bingen Mendizabal, Sofia Martinez, Julio Alfontso beraren anaia, tron-

boia jotzen zuena... Alfontso oso konpositore ona da, eta pertsona bikaina. Berak gauzatu zuen laborategi elektroakustikoa. Kontserbatorioa egin zenean, gela horixe egin zuen lehenengo Karmelok: elektronika laborategi bat, non sintetizadore bat zegoen, eta ordenagailu bat; Espainian hiru baino ez ziren izango ordenagailu haren modukoak. Konposizioa bigarren urtean, Karmelok: "Konpositorerik ez da izan behar elektronika jakin gabekorik. Denok jakin behar duzue". Alfontso laborategi haren ardura zaila hartu zuen bere gain, baina eutsi zion. Alfontso eskolak eman ditu, musika elektronikoa bultzatu du, konpositoreei lagundu... Karmeloren mentalitate berekoa da horretan. Nik uste nola edo hala Karmelo Bernaolaren mentalitatea dugula haren ikasle izan ginen guztiok.

Zuk ere bai?

E I B A R

Urriak 19tik 28ra arte, Unzaga Plazan

- Euskal eta erdal nobedadeak
- Euskal musika
- %10eko beherapena

EUSKADIKO LIBURU GANBARA

Bizi irakurriz!

Karmelo Bernaola

"Oteizari omenaldia egin zioten urtean, artista plastikoek egingo zituzten lanen albistea zabaldu zen. Eta Bernaolak guri, orduan: 'Gu ere artista gara. Zertan gaude hemen? Ea, zu, akordeoi jole hori, zer egingo duzu, zer egin nahi duzu? Zuk espazioari buruz egingo duzu! Eta gonbidatu egingo dugu Oteiza, eta kontzertua eskainiko diogu!'. Eta gu, Konposizioko bigarren urtean, Oteizaren omenaldirako lana prestatzen! Horrela egin nuen *Arnasa* obra, *Quosque Tandem...*!-etik abiatutik. "Oteizaren liburuak irakurri beharko dituzue haren omenaldizko musika egiteko. Irakurri al dituzue?", eta guk: 'Bai, bai'. Eta orduantxe, eskolatik irten eta Oteiza irakurtzera denok, suak hartuta bezala".

Gainerako lanetan ez al da gozamenik?

Bai, baina bada beste alderdi bat ere, gogorra-goa. Batzuetan ez duzu nahi duzuna lortzen, eta hortxe komeriak. Sortu egin behar da, nota bat besteari lotu, ondo pasatu... Batzuetan minez sortzen da. Ez beti. Eta neure musika bestek interpretatuta entzuten dudanean ere, ez mina, baina bai urduritasuna, tentsioa. Nork bere argazkia ikusten duenean bezala.

Entzule askok lanak ditugu musika elektronikoaz jabetzeko.

Nik ezagutzen ditut musikaz ezer ez dakitenak, auditorioetako kontzertuetara joaten ez direnak, musika elektroniko horren aurrean beste edozein kontzertutara joango liratekeen jarrera berarekin joan eta hainbat iritzi miragarri ematen dituztenak. Zenbat buru hainbat aburu izaten da hor ere, jakina.

"Joan, entzun, sentitu", esan izan duzu inoiz.

Joatea bera sentitzea da. Horretarako daukagu adimena. Oroitzapenak, erreferentziak...

Zuk esana hau ere: "Entzuten ari zarena gustatzen ez zaizunean, alde!"

Libre zara horretarako. Ni ez naiz alde egiten duenetakoa. Beti zer edo zer hobea etorriko ote den esperantzan. Edo ondokoari galdezka: "Aizu, gustatzen al zaizu?". Kontzertuetan, amaiera arte egoten naiz. Gustatu ez bazait, galdetu egiten dut, erantzun bila. Norberaren munduarekin txoke egiten duen hori zer ote den jakin nahi dut.

Zinemarako musika orkestratu duzu, dantzakoa, antzerkikoa, bideokoa... Ederra izan behar du norbait zure musikaren arabera dantzan ikustea, adibidez.

Bai. Trikitixa jo eta bestea dantzan ikustea bezala. Sinbiosia erabatekoa da. Are gogotsuago jotzen duzu, edo segitzen duzu sortzen. Aldiz, funtzionatzen ez duenean, zuzendu, hau eta beste aldatu, hemendik edo handik saiatu. Ikasi eta, beti, sortu.

Bai, baliteke nik ere Karmelo Bernaolaren ukitu bat izatea irakasten ari naizenean. Asko eskatzen diet, lan asko egin dezaten. Azken finean, Kontrapuntu eta Fuga teknika kontua da, eta teknika lantzeko ez dago beste modurik egitea baino, oker egin eta zuzentzea. Iruditzen zait harritu ere egiten direla ikasleak, asko eskaintzen diedalak. Garaiak ere aldatu egin dira, jakina, orain ikasgai asko baino gehiago dituzte... Gogoratzen naiz, Karmelo, zurekin hizketan eta esaten zizun: "Ea, erakutsi zure miseriak!". Guk egin-dako lanen gainean ari zen, noski. Beste alde batetik berriz, munduan izan zitekeen musikagilerik onena bazina bezala hartzen zintuen. "Hemen da?".

Badira urteak, dozena erdi edo: Gasteizen Herrikoia liburu denda itxi zeneko agurrean, batzuek testuak irakurtzen, besteak musikarekin... Trikitixa joz azaldu zinen, koadrilan.

Bai, baina utzi diot trikitixari. Ez daukat astirik.

Gaur egungo musika. Elektronika laborategia. Kontrapuntu eta Fuga. Trikitixa...

Dena lotuta dago. Akordeoia jotzen dut, gutxi eta gaizki, eta pianoa ere bai. Eta trikitixa. Beste zenbait lagunekin batera jotzea, kalean, gozatzten, festa batean... Munduan denik eta *performancerik* ederrena da. Eta gozatu.

Zer duzu sortze hori?

Sortzea, ezer ez dagoen lekutik zer edo zer ekartzea da. Nire kasuan, isiltasuna zegoen tokian musika dago. Dena dela, nik esango nuke isiltasunak denbora gehiago behar duela gure bizitzan. Kutsadura akustikoa ikaragarria da. Ikus-entzunezkoa nahi baduzu. Jendeak galdu egin du entzuteko beharra, beti horretan ari da eta. Ezin isolaturik bizi da. Eta, entzuten hasteko, isiltasunetik abiatu behar duzu. Gainerakoan, zarata, zarata eta zarata besterik ez dago. Betekada ikaragarria da.

Nola abiatzen zara sortzen?

Gogoia behar duzu. Gogorik ez baduzu, gogoia edukitzeko modua egin. Bestalde, teknika behar duzu, eta denbora, eta ilusioa, honek ideiak ematen dizkizu eta. Eta ideia zure barruan duzunean, eta teknika, eta denbora... orduan ez duzu aulkian jarri besterik egin behar. Eta bidaia ekin, egun zehatz bat arte. Bidaia horrek epe jakina izaten du eta. Eperik ezean, batetik bestera ibiltzen zara bidaian, atertut gabe.

Alemanian, Italian... izan zara. Zer ikasi duzu atzerrian?

Zeure burua beste inguru batean ikusten. Asko da hori. Egoera berri asko dago, zeure burua etengabe surtan jartzen ari zara, frogan.

Zaletasuna

"Antzokietako musika entzutera joaten den jendea adin handikoa izaten da. Gazte askorik ez da ikusten. Aldiz, musika garaikideko beste zenbait emanalditan era guztietako jendea joaten da, askotarikoa da adinez eta fisionomiaz. Rock kontzertuetan gazteak ikusten ditut beti. Internet bidez, berriz, jendea musika jaisten ari da etengabe. Ez dakit zenbat entzungo duen horretatik. Entzuteak zaletasuna esan nahi du, zeure burua musika entzuten jartzea. Horretarako denbora behar da, jakina, gogoia, eta patxada".

AZKEN HITZA

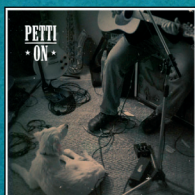
Isiltasuna

"Baliteke egunen batean isiltasunaren aldeko aldarria egitea musikariak. Autobusean, musika. Aurrezki kutxan, musika. Tindategian, musika. Eta zein eratakoa? Garai klasikokoa? Erromantizismo garaikoa? Ez: komertziala, tirada handikoa".

Automatikoki eta batere pentsatu gabe egiten dituzun mugimenduen gaineko gogoeta egiten duzu, adi bizi zara. Eta funtsa beti leku guztietan bera bada ere, norbera ezberdina da, hauskorragoa delako, baina, era berean, ausartagoa. Hauskortasunak erabakiak hartzerantz bultzatzen zaitu, etxeko gelan jarrita hartuko ez zenituzkeen erabakiak, askotan. Hori oso osasungarria da pertsonarentzat, izan musikari, edo zapatari.

Karmelo Bernaolak ere askotan hartzen zituen zapataiak hizpide.

Bai, "musika egitea zapatak egitea da" esaten zuen. Zapatak egin behar genituen, artisau izan. ■

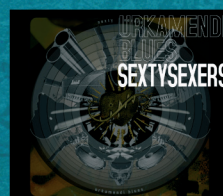
PETTI
On

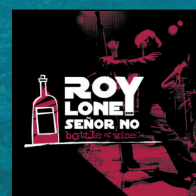
TXUMA MURUGARREN
Marjinalia

UEK
Uhinak

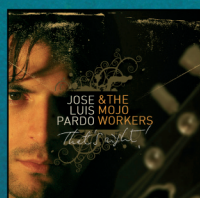
SEXTY SEXERS
Urkamendi Blues

ROY LONEY & SEÑOR NO
Bottle of wine

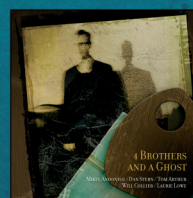
SURFIN KAOS
Triphyllon

JL PARDO & THE MOJO WORKERS
That's right!

STAY BLUES
Stay Blues

4 BROTHERS AND A GHOST
4 Brothers and a ghost

JOSETXO GOIA-ARIBÉ
Los Pendientes de La Reina

JJ BAND
Tangos de Lavapiés

MAMBA BEAT
Mamba beat

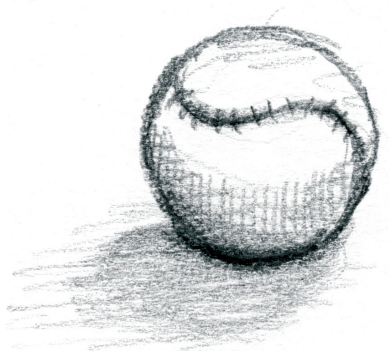

errabal
www.errabaljazz.com

gaztelupeko HOTSAK

Errabal 23
20590 SORALUZE
Tel: +34 943 753016
Fax: +34 943 750139
gaztelupeko@hotsak.com
www.hotsak.com

Kantxatik

Frontoietatik paperera

Euskara hutsezko lehen pilota aldizkaria jaio da. *Mutxo!* desagertu zenetik, *Jai berri* nafarra da pilotari buruz aritzen den aldizkari bakarra, gazteleraz ordea. Aste honetatik aurrera, Gipuzkoako Euskal Pilota Federazioak pilotaren berri emango du, txapelketen, klubuen eta pilotari gaztetxoaren jarduna papereratuz.

MIKEL GARCIA

“GIPUZKOAN euskal pilota gaitzat duen aldizkaririk ez dago, eta gaiari buruz euskaraz argitaratzen dena oso urria da. Gure herriaren kulturaren eta historiaren parte direnez, euskal pilota eta euskara bat egitea erabaki dugu”, dio Leire Montes federazioko komunikazio arduradunak. Hala sortu da *Kantxatik*, koloretan 20 orrialdetara joango den hiruhilabetekaria. Lehenengo alea urriar karrikaratu dute eta gehienbat oinarritzko pilota izango da protagonista; hots, profesionalen aldean, hedabideek hainbatetan ahazten dituztenei eskainiko zaie lekua: haurrei, neska pilotarici, afizionatuei, elkartei, pilota eskolei... Baita eskua ez diren gainontzeko jokamoldeei ere, errebotea, zesta punta edota trinketa kasu.

Hain juxtu, pilotaren baitako arlo guztiak ukitzea eta mundu horretan egiten den lana hedatzea du helburu aldizkariak. “Pilotari asko dago, baina jarraipen gutxi —dio lehenengo zenbakian Joseba Urdangarin Herri Irratiko kazetari eta kirolak.net web guneko kideak—. Pilota profesionalak badu bere tokia, baina afizionatuek? Txapelketa pribatuak izan ezik,

zaila dute non azaldu”. Horregatik, ongi etorria eman dio *Kantxatik* ekimenari. Hasiera batean elkarte federatuen artean banatuko da aldizkaria, klubek euren pilotarien artean bana dezaten.

Zeberio, Arregi eta Babesku

Lehenengo zenbakia esku artean izan dugu dagoeneko eta erreportaje eta elkarrizketa ugari aurkitu ditugu bertan. Besteak beste, erremonteko buruz burukoa irabazi duen Patxi Zeberio puntistari eginiko elkarrizketa, Gipuzkoako Pilota Txapelketaren inguruko erreportajea, Babesku eskularru bereziari buruzko azalpenak, Jose Ramon Arregi puntista ohi eta selekziozko hautatzailearen aholkuak, finaletakoa emaitzak, Asperen gomendioak, adituen irizkiak... bildu dituzte.

Ekimen jaioberriak pilotaren munduko klub, afizionatu eta jokalarien artean sortu duen aukera berriari ilusioz eta gogoz egin dio aurre federazioak. Orain, horiek guztiek kantxan egiten duten lanari merezitako oihartzun zabala ematea izango du erronka nagusi. ■

SEGURTASUNA

BERRIKUNTZA

FIDAGARRITASUNA

Ormaiztegi

China

Maghreb

Brasil

Mexico

India

Southern Africa

MIHILUZE mahai jolasa

**Jolas ezazu
telebistako
programan bezala**
eta erakutsi benetan
MIHILUZEa zarela

Ba al dakizu nola esaten den
leloa Ultzaman?

Bixkor-bixkorra al zara galderak
erantzuten?

Mihiluzea zarela baina ez zara inoiz
telebistako programan parte hartzera
ausartu?

33€

**ARGIAren
harpidedunek
%15eko
deskontua**

Eskaerak

943 37 15 45
denda@argia.com
www.argia.com/denda

GENERO Biolentzia

SENARRA SUKALDEAN SARTU DA?
EZ DA FRIGOKO ATERAEN HOTSA ENTZUN?

KASU GORRIA GERO!

• IRITZIAREN LEIHOA •

TTAKUN (H)ERRENKA

K.

H

iru hitz zituen María Teresa Fernández de la Vega presidenteordeak lehendakariaren kontsulta proposamenarako –eta, susmoa baino gehiago dut, beste edozein atakatarako ere–. Hiru hitzak bakarraziren: Konstituzioa, Konstituzioa eta Konstituzioa. Hirurak bat, Trinitate Santua, teologia gehiegi aukeran. Desatsegina egin zitzaidan erantzuna, ez edukiagatik, argi baitago ekintza juridikoak (referendum bat kasu) tokian tokiko legegidiaren arabera taxutu behar direla –egia bada ere legeak gobernatzailearen borondatera lerratu egiten direla–. Desatsegina egin zitzaidan esateko moldeagatik. Kontu hutsalagoa irudi ahal du, baina, nire ustez, ez da. Kubora altxaturiko konstituzioak, ustez hiru alditan ukiezinagoak, tinkoagoak, pobrezia erakusten du. “Maitea, zer dugu gaur bazkaltzeko?”, “Ogia, ogia eta ogia” edo, berdin zait, “*mousse de foie, mousse de foie eta mousse de foie*”. Ez dirudi menu apetagarria.

Zenbait kontzeptu sagaratzen hasi dira, non ez diren demonizatzen hasi. Konstituzioa da bat. Estatua da beste bat. Aitortu behar dut nik biak ikusten ditudala beharrezkoak, edo, hobeto esanda, ezinbestekoak. Horretan ez naiz nire garaikideez oso bestelakoa, zeren, ez dezagun ahantz, indarrean dagoen Konstituzio eta Estatua eraitsi nahi dutenek beste konstituzio eta beste estatu bat eraiki nahi baitituzte. Hori, behintzat, espero dut, eta, ahal balitz, demokratikoa izan zedila eta soziala eta eskubidekoa.

2010eko kontsultara ez naiz ni deitua izango. Orrialde hau partekatzen dugun hiruretarik batek baino ezingo luke bozkatu. Horrek ez du ekiditen, ahalbidetzen du seguruenik, inolako loturarik gabe zer bozkatuko nukeen hausnartu dezadala, behin galdera ezagutu ondoren, noski. Demagun galdera Galdera Handi Hori dela. Nik zalantza handiak izango nituzke.

Angel Erro

Apalategi

Basterritzen

Sorry. Ni naiz seduzitu beharreko epel horietarikoa –nazio auzian epel, lehenago ere esan dut–. Ez baitzait hil ala biziko kontua iruditzen. Aberastasunaren banaketa bidegabeari edo gizabanakoaren eskubideei dagokienez, esaterako, gauzak argiagoak ditut. Horregatik, Galdera Handi Baina Azken Finean Hutsal hari nik, erantzun, erantzungo nioke, gustu handiz gainera, laket zaidalako galderak egin diezazkidatela, eta nago Euskal Herriko burujabetzaren alde egingen nukeela. Horrek, *malgré moi*, niri despit, nazionalista egiten nau.

Artikulu bat idazten ari naizela konturatzen naiz, eta agian ez naizela koherentea izaten ari. Hala ere, nire lagunek badakite hori beti esan izan dudala. Zergatia galdetzen didatenean, “aldaketak maite ditudalako” edo “probatzearren” erantzun ohi dut. Agian, esaten didate eta horretan ados nago, erbesterratu beharko nuke estatu berriaren konstituzio, konstituzio eta konstituzio berriaren babesleek jazarrita, baina hori ere aldaketa bat litzateke. Aldatu zaletasun honek –bidenabar, dokumental batean aditu dudanez, burmuineko ez dakit zer atalaren hantura batek eragin dezakeenak–, agian, hartzen nauen susmo beltz baten estalkia izan nahi du: ezer ez litzatekeela aldatuko –Lampedusaren aipu bat para nezake hemen–.

Hainbeste “K” gabe, nik bakarra nahiago dut. Literarioagoa. Kafkaren pertsonaia, Josef K., ondoren egileak K. gisa izendatu zuena, eta Bertolt Brecht-en *Herr K.*, Keuner jauna, galderak etengabe, 2010era itxaron gabe, egiten dizkiguna. Bat hau-tatuta: “Nabaritu dut –esan zuen K. jaunak– jende asko gure doktrinatik uxatzen dugula gauza guztientzako erantzunak ditugulako. Ez al litzateke komenigarri, propagandaren mesederako, irtenbidea aurkitu ez diegun arazo-en zerrrenda bat osatuko bagenu?”. ■

«

2010eko kontsultara ez naiz ni deitua izango.

Orrialde hau partekatzen dugun hiruretarik batek

baino ezingo luke bozkatu. Horrek ez du ekiditen,

ahalbidetzen du seguruenik, inolako loturarik gabe

zer bozkatuko nukeen hausnartu dezadala

»

Zerk izutzen ditu aktoreak?

Alegia, antzerki arloko lan hitzarmena sinatzeko momentuan —urte luzeetako negoziaketaren ondoren— zerk izutzen ditu aktoreak atzera egiteko? Lau urte luze daramat ESKENA (Antzerki Enpresen Elkarte) kudeatzen eta kontua lehenagotik dator. Paradoxaz betetako prozesua izan da, edo hobe esan, da, zeren ez baita bukatu.

Gauza asko ez ditugu ulertzen. Lehenengoa, interes gehiago dagoela enpresen aldetik alde sozialetik baino, hitzarmena aurrera atera dadin eta normalean kontrakoa izaten da. Langileak izan dira beti, borroka luzeen ondoren askotan, lan hitzarmenak errebindikatu dituztenak. Zergatik? Gaur egun enpresari garen gehienok lehenago aktore eta langile izan garelako, eta kasu askotan bagara oraindik. Talde zirenak Enpresa bihurtu ziren Jaurilaritzak bultzatuta sormen lana baldintza duinetan bermatzeko, langileen eskubideak errespetatu zitezen (Ogasuna, Segurantzak Soziala eta abar), azken batean, arloa behar bezala egituratzeko. Bide luzea egin da eta egiteko asko dago oraindik, besteak beste, lan hitzarmenak aktoreekin eta teknikoe-kin. Talde asko daude *Eskena* barruan eta kanpo, eta denak baldintza berdinetan eta duinetan lan egitea da gure helburua. Denek —eta horrek bedekazio guztiak edukiko zituen— hitzarmena eskatzen zuten. Aktoreak kontratu nahi zituen edonork bete beharrekoak. Horretarako hauteskunde sindikalak egin beharko genituen enpresok EAEko hiru lurraldeetan. Eta prest azaldu gara beti.

Lan hitzarmenak gutxienekoak bermatu nahi dituzte, guztientzat izango diren gutxienekoak, eta ez bere lekua egitea lortu dutenentzat soilik. Eta gauza gehiago ere, ez baita soldata kontua bakarrik. Askotan hilabetez etenda egon diren negoziaketa luzeen ondoren puntu asko adostu ziren, eta nola ez, desastosuna soldatetan zegoen. Aktoreen argudio nagusia zen dagoeneko merkatuan gutxie-

INES URRUTIA

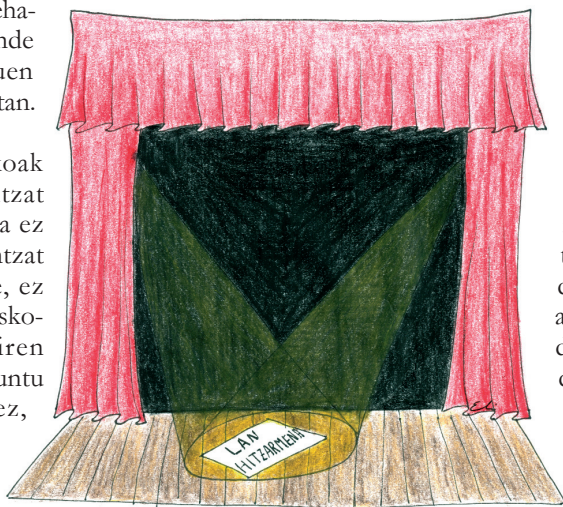
neko horren gainetik ordaintzen zela. Gurea, baietz eta ESKENAKo enpresa gehienak gainetik genbiltzala baina gutxienekoaz ari ginela eta badaudela ere horiek betetzen ez dituztenak. Momentu batzuetan gaindiezina izango zela zirudien. Baina hor ere, batzuek eta besteek, honetan eta hartan, amore eman ondoren lortu ziren denok onartuko genituen gutxienekoak. Hau udaberri aldera izan zen. Zer gertatu zen? Euskal Aktoreen Batasunak berriz ere atzera egin zuela. Zergatik?

Nagusiki, soldata hitzarmenak finkatzen duenetik gora jasotzen dutenak beldur dira ez ote duten orain gutxiago kobratuko. Beraz,

engainatu nahi ditugula uste dute? EABn laurhunetik gora aktore daude. Zenbatek kobratzen du hortik gora? Norentzat da baliagarriago hitzarmena? Dagoeneko bere lekua egin duenarentzat hala soldata duin bat eskatzeko aukerarik ez duenarentzat? Garbi dago indar handia dutela, lobby edo antzeko zerbait bat osatzen dutela EABren baitan, gauza baitira behin eta berriro negoziaketak gelditzeko. Non daude eta zertan ari dira beste guztiak? EABren batzarretara joaten direnak ez baitira gehienetan hogeita hamarrera heltzen. Eta beldur hori hasieratik

egon da dena nahasten. Ez al dira gauza ulertzeko lan hitzarmen batek ez duela erreferentziak hartzen merkatuan ordaintzen den soldatarik handiena baizik eta handiena eta baxuenaren arteko batez besteko bat izango dela, ahal dela gora joz? Nori datorkio hobeto araurik ez egotea enpresei baino? Hor bai ordainduko gure keela nahi duguna. Baina ez dago modurik. Aspertuta eta dezepzionatuta gaude klase pribilegiatu batek dena gelditzeko duen ahalmenaren aurrean. Gutako asko EABko bazkide gara, agian denok batzarrera joanda hitzarmenak aurrera egingo luke baina ez da modua, ez kideok? Dena pikutara bidaltzeko gogoia ematen digu, baina ez da modua ere. Horregatik artikulua hau. ■

«
Dezepzionatuta gaude klase pribilegiatu
batek dena gelditzeko duen ahalmenaren
aurrean. Gutako asko EABko bazkide
gara, agian denok batzarrera joanda
hitzarmenak aurrera egingo luke,
baina ez da modua, ez kideok?
»

Xabier Mendiguren Elizegi

IDAZLEA

Kakaren autogestioa

Edorta Jimenezi, atera berri duen liburu batean (*Jainkorik bai ala ez*, Joxe Arregirekin batean erlijioaz egindako solasaldi-etzabaida), gogoeta interesgarri bat irakurri diot, inmigrazioaren harira, nola kanpotarrak geure zaharren zaintzarako erabiltzen ditugun, geuk garbitu nahi ez dugun kaka garbitzeko, azkar eta zakar esanda.

Atso-agure elbarrituen eta haien zaintzaile etorkinen adibide hori beste hainbat kasutara zabaldu genezake, geure gizarteko botere-harremanen erretratu zehatza egiten duen legea emateko: dezakeenak zikindu egiten du, ez dezakeenak bestearena garbitu.

Sexuen artean noren lana izaten da oraindik ere gehienbat garbiketa, etxe barruan? Enpresa bateko organigraman, zein da gutxien ordaintzen den lanpostua eta errazen esternalizatzen dena? Nazioartean, non egiten ditu bere proba nuklearrak Frantziak, esaterako? Nora eramán ohi ditugu Europako hondakin erradioaktiboak eta industria-hondar kutsagarrienak?

Arau orokor horren aplikazio praktikoa bizi dugu egunotan Gipuzkoan, hiri-hondakinen bilketaren istiluarekin. Erraustegiaren ideiarekin ados zeuden hasieratik alderdi nagusiak —ez denak—, harik eta kokalekuak bere udalerrian

DANI BLANCO

edo inguruan behar zuela jabetu zen arte zenbait alkate —Zubietan: Donostiako lurretan eta Lasartetik hurrean—. Geroztik zalapartak eta axanpak, aitzakiak eta bazter-nahasteak.

Eta orain zertan gara? Donostialdeko zaborrak Erretereriako San Markosen bildu izan dira urtetan. Orain, erdia hor eta beste erdia probintziako zenbait zabortegitan: Beasainen, Azpeitian eta Zarautzen. Egoera naturala eta berezkoa horixe dela pentsatuko du gainera hainbat lagunek, nahiz eta ozenki aitortzera ausartu ez —gustu txarrekoa da, izan ere, “nire kaka zuk garbitu behar duzu” esan beharra; gauza batzuk hobe hitzik gabe egitea—.

Erraustegia baino irtenbide garbia-go eta ekologikoagoak badirela aldarrikatzen dute zenbait alderdik eta ekologistak —ez denek—. Garbiena zaborrik ez sortzea, dudarik gabe. Baina egungo gizartearen martxa eza gututa —hiritarreko eta eguneko kiloak baino gehiago, eta goraka doa kopurua—, ez dakit ba oso irtenbide errealistak diren han-hemen aipatzen zaizkigunak —paper mordoa irakurri ostean eta errespetu osoz esanda—.

Bien bitartean, gizakien nahiz herrien hartu-emanetarako balio dezakeen jokabidea proposatu genezake, hau da, ardura gaitzezen nor bere zikina garbitzeaz, arazoa auzoari pasatu beharrean. ■

Gizakien nahiz herrien

hartu-emanetarako balio dezakeen

jokabidea proposatu genezake,

hau da, ardura gaitzezen nor bere

zikina garbitzeaz, arazoa auzoari

pasatu beharrean

TXANDAN

Amatiño

Euskal harresia

Jakinekoa da txinatarrek 7.000 kilometroko Harresi

Handia eraiki zutena mila urte luzean zehar, Mongolia eta Mantxuriako nomaden inbasioa ekiditeko. Ez da horren jakina, ordea, eraikuntza hark —hainbat aldiz baliabide publikoak ahitu arren eta nekazarien protestak eragin— ez zuena ezertarako balio izan, azkenean 600.000 mantxuren gudarosteak harresia gurutzatu baitzuen eta ia hirurehun urtez Pekinen agintzen amaitu... harresi barruan bertan alegia.

Harresiaren mitologia kementsuak zernahitarako balio dezake baina sekula ez dugu jakin ahal izango zein izan

ote zitekeen Txinaren nondik norakoa, harresia egiteko behar izan ziren milioika

lanordu, kontaezinezko harri-tonak eta hogeita hamabost belaunaldiren ahalegin eskerga jendearen prestakuntzan eta ongizatezko gizartearen inbertitu izan balira.

Auskalo euskal harresiaren mitologiak ondorio onuragarriarik erakarriko ote duen noizbait, baina behingoz harresiak eraikitzeari utziko bagenio eta gure ahalmen soilez baliatzeari ekin? Eta askatasuna aldarrikatu beharrean, dagoeneko dugun menpekotasunik ezaz jabetuko bagina eta buruaren jabe garen neurrian ekin eta jarrai? ■

Iñaki Barcena

EHUKO IRAKASLEA ETA EKOLOGISTAK MARTXANEKO KIDEA

Nork nori zor?

N

ORK? Nork eskuratzen ditu etekin gehiago Amalurak ematen dituen fruituetatik? Nork egiten du posible besteen ekosistematik ateratako lehengaiak eta energia baliabideak gutako batzuentzat soilik negozio izatea? Nork markatzen ditu arauak Ekuador, Nigeria zein Bolivia herriak beti galtzaile izateko? Nork banatzen ditu pribilegioak?

NORI? Nori ukatzen zaio Europara etortzeko baimena? Nigeriako gasari ukatuko balitzaio, Bilboko portuan Bahia Bizkaia enpresak eskuratzen duen gasaren %80a ez zen helduko. Nori banandu zaizkio Repsol enpresak 2005 eta 2006 urteetan lortutako etekinak, petrolioaren garestitzearekin sozietate anonimoak inoiz izan dituen altuenak? Ekuador eta Boliviako herritarrek mobilizazio ugari egin dute energia alorreko transnazionalen pribilegioak eteteko, baina zaila daukate oraindik kolonialismo berria amaitzea. Nori dekretatu zaio alerta egoera, euren lurretatik gasa eta petrolio xurgatzen jarraitu ahal izateko? Nigeriako Ijaw edo Ogoni herriak aspalditik ari dira negozio zikin horiek pairatzen eta salatzen.

Noizean behin ere telebistan edo prentsan ikusi, entzun edo irakurtzen dugu ehunka edo milaka lagun hiltzen direla gas hodian zuten diren leherketak direla medio. Nori leporatu behar zaio Afrikako gasaren eta petrolioaren esportatzai-

INIGO AZKONA

le nagusiaren baitan, erregai eskasia itzela egoitea bertako beharrianetarako?

ZOR? Maldizio honetatik atera nahian, duela hamabost urte, Rio de Janeiroko gailurrarekin batera, Hegoaldeko ekologistek zor ekologikoren kontzeptua plazaratu zuten, Ipar Hemisferioko gobernuak eta elite ekonomikoek “azpi-garatutako” herrialdeekiko zorra ordain dezaten. Potentzia kapitalistek Rio de Janeiroko klima aldaketari erreparatzeko hartu zuten konpromisoa guztiz lotuta doa energia politikarekin. Ordutik Europako Batasunean, adibidez, ez ditugu erregaien dependentzia eta inportazioa gutxitu. Aldiz, Jose Manuel Naredoren “notarioaren araua” aplikatuz, gero eta mozkin gehiago ateratzen dugu, nahiz eurek gero eta lan zein lehengai gehiago jarri. Gobernuak eta transnazionalak ezartzen dituzte prezioak, eta esklabotzat hartzen dituzte herri indigenak. Herri hauek baina, aski dela oihukatzen dute ozenki.

Kuestio hauen eta beste batzuen inguruan biltzen gara zor ekologikoren gaian –munduan– jarduten dugun aktibistok zein unibertsitariok. Urriaren bukaeran (25-26an) Sarrikon (EHUn) hitzordua dugu zor ekologikoari buruzko –Hego hemisferioan jaiotako kontzeptu iraultzailea– eztabaida sustatzeko eta ekintza bateratuak antolatzeke. Gure alea ipini gura dugu beste mundu posible horren bidean. ■

Urriaren 25-26an

Sarrikon hitzordua dugu

zor ekologikoari buruzko

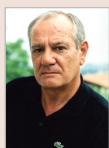
eztabaida sustatzeko eta

ekintza bateratuak antolatzeke

HIRUKO TXIKIAN

Joxemari Ostolaza

Petrolio bezalakoa dugu. Eta berez urria dena gehiegizko eskararengatik agortzen ari zaigu. Eta baduenak ez ukatea zer den ez dakienez, azken atxilo-tek berriz ere orain hogeita hemeretzi urte igarotakoa dakart gogora, salbuespen egoerak gure etxeetako atek zangoz danbeka jo eta etxeak zolan etzanarazi gintuztenekoa. Komisaldegiatako hirurogeita hamabi orduko legezko epe mugatu hura hiru hilabetekoan bilakatuz, ziega zuloak indiskriminatuki jendez bete eta torturak mortadelazko ogitartekoak baino ugariagoak izan genituen. Kartzelak sutan, kaleak bero. Oraingo hauek zeha-

Pazientzia

tzago jarduten ikasi dute. Ez dute surik agertzen, poxpoluka ari dira. Dianak alea isolatuz, salbuespen egoera fokalizatu egin dute diskriminazioa xede, herri honetako arazo politikoa gutxi batzuen bailitzan. Eta ez dabilta erabat oker, jende gehiegi baitabil bazterretan eroso, batzuen arazoa ogibide dutela. Eta nago, Ibarretxeren ibilbide otzanak petrolio duela eskas, akats, bate-tik erakutsi ibilgailua eremu txikiegia eta kontsumo handiegikoa delako eta bestetik aurkeztu duen gutxiene-ko bidaia malkartsuegia duelako. Petrolio ziurtatu eta ibil-ontzia handitu, guztiok izan dezagun gure lekua. Presoak barne noski. ■

“Alonsomenia”-ri jarriak

I

Futbolmaniagatik
diot neurekiko
“menia helduko da,
hau ez da betiko”
baina dena ez denetik
“futbola ta kito”,
zenbat tabernak jartzen
dute Telecinco?

MADDI SORIA

IV

Asturiarrak sartu du
lehenbiziko martxa
publizisten lanaren
emaitza hor datza.
Urdinetik joan arren
aurten griserantza,
horia ta gorria
beti daramatza.

II

Telecincok zabaltzen
duen “umorea”
ez da gustuko izan
dugun kolorea,
kirolaren bidetik
azkenik ordea
antena da oraingo
konkistadorea.

V

Futbolak itsutua
beti oraindaino
F1 doanean
Asia alderaino
Euskal gaztea ere
bi begiak laino
goizago jaikitzen da
lanerako baino.

III

Liga espainoleko
nahi aina partidu,
heroi espainol berri
bat, bi edo hiru,
etxeko sentitzea
normal egin zaigu
eta bizilaguna
zein den ez dakigu.

VI

Aurkezle burusoil ta
aditu kasposo
gure etxera sartzen
dira gozo-gozo,
guztioak espainolak
garelako oso,
erretiratu arte
Fernando Alonso.

Arrebato filma
Isilpean pasa zen
Ivan Zulueta ren
maisulana

▣ *Ezpalak*
▣ *Argitalpenak*

▣ *Denbora-pasak*
▣ *Makina bat kontu*

Ihesi
Plentziatik Butroera
banderizoen
bideetan

ARGIA

erdiko kaiera

kultura eta aisia

Egonean Blues

Hamar urteko ibilbidearen ostean, Stay Blues talde donostiarrak estreinako estudioko diskoa kaleratu du Gaztelupeko Hotsak diskoetxearen eskutik. Bederatzi kantuz osatutako lehen lanean donostiarrek Duke Ellington edota Jimmy Witherspoon bezalako artista klasikoak omendu dituzte.

JON GURRUTXAGA

Álvaro Fernandez

Fernando Neira

Paul San Martin

Karlos Aranzegi

GAZTELUPEKO HOTSAK

2007ko urriaren 21a

ARGIA

27

Bluesman zuriak, doinu beltzak

STAY BLUES duela hamar bat urte sortu zen Donostian. Paul San Martín –pianoa eta ahotsa–, Álvaro Fernández –harmonika eta gitarra– eta Fernando Neira –baxua– dira blues talde gipuzkoarra osatzen duten hiru musikariak. Paul San Martín eta Álvaro Fernández izan ziren taldearen sortzaileak, bikote bezala aritu ziren hasieran eta Fernando Neirarekin hirukote gisa gero, joan zen urtean Karlos Aranzegi bateria lanetarako gehitu zitzaizen arte. Halere, Aranzegi partaidea baino, kolaboratzailea dela azaldu du taldeko abeslari Paul San Martinek: “Karlos Alex Ubago eta beste zenbait artistekin aritzen da, beraz, ez da ema-

naldi guztietan egoten. 2006an Donostiako Jazzaldian izan ginen hirurok eta 2007rako bateria jole batekin aurkeztea ideia ona izan zitekeela iruditu zitzaigun. Nik Karlos Alex Ubagorekin izan nintzenean ezagutu nuen, lehen diskoko biran izan nintzen Ubagorekin eta Karlos eta biok gelakideak ginen. Beraz, dezente ezagutzen dut. Ideia proposatu nion eta gustura etorriko zela esan zigun”. Stay Blues sortu aurretik beste talde batzuetan hartu zuten eskarmentua musikariok. Álvaro Fernández, adibidez, garai bateko Lau Behi osatu zuten partaideekin batera Blues Stop ize-neko bandan aritu zen urtetan, Donostian izan

GAZTELUPEKO HOTSAK

Stay Blues

erdiko
kaiera

etengabe egin dituzte emanaldiak eta inguruko blues jaialdi garrantzitsuetan izan dira, Raimundo Amadorren kontzertu bat ere ireki zuten Burgosen.

Hainbeste urteren ostean Donostiako Jazzaldian jotzea oso garrantzitsua izan zen talde donostiarrentzat. Disko bat grabatzea bakarrik falta zitzaien. Taldearen izen bereko lana Amasako IZ estudioetan grabatu dute Hector Leal teknikariarekin. Masterizazioaz berriz, Robin Schmidt arduratu da Alemanian, Karlruhe-ko Mastering 24-96 estudioan.

Blues tradizionala

Blues beltz eta tradizionalerako joera du talde donostiarrak. Eta ez dago dudarik, sustrauidun soinua erdiesteko helburua ongi baino hobeto lortzen du banda gipuzkoarrak. San Martinen ahotsa, berriz, lodia eta urratua beharrean, meharra eta garbia da. “Hasieran soinu beltza egiteko obsesioa nuen. Bestalde, ahotsa espresio bide bat denez, nahiago dut naizen bezala agertzea. Lehen ahotsa gehiago behartzen eta urratzen saiatzen nintzen. Baina kantatzea izugarri maite dut eta naizen moduan sonatzea nahiago dut. Pianoan, aldiz, bai saiatzen naiz Otis Spann edota Memphis Slim bezala jotzen. Baina ahotsaren tinbrea norberarena da eta orain ez dut batere urratzen. Gainera, zer egingo diogu bada! Zuria naiz, beraz... Dena den, bada zuria izanik bluesa oso ongi abesten duenik: Steve Miller, Gregg Allman... Tinbrea zuria izanik blues melodia politak sor daitezke”, diosku San Martinek.

Bederatzi kantuz osatutako diskoan bluesaren adar ezberdinak lantzen ditu Donostiako laukoteak, rythm & bluesa, balada, gospelaren eragina duen abestiren bat... Guztiak artista klasikoek sinatutako abestiak dira. Hala ere, ez denak *bluesmen* klasikoek sortutakoak; horra hor, Duke Ellington jazz orkestra zuzendari ospetsuak konposatutako *I ain't got nothing but the blues* edota diskoa irekitzen duen *I know*, Bonnie Rait country abeslariaren pieza. Aipatu azken abesti

den lehen blues talde garrantzitsuenetako bat. Paul San Martin, aldiz, The Animals eta Pretty Things bezalako banden eragina zuen The Roadrunners taldean izan zen eta Alex Ubago-ekin ere aritutakoa da. Bide luzea egin dute gipuzkoarrek estreinako estudio lana argitaratu duten arte. Donostia eta inguruko aretoetan

BATEKMILA
EUSKAL
MUNDUAK
Erakusketa
Irailaren 19tik azaroaren 17ra
www.batekmila.com

kulturunea
Koldo Mitxelena Kulturunea
Ganbara aretoa
Urdaneta 9
Donostia
 EUSKAL KULTUR ERAKUNDEA
INSTITUT CULTUREL BASQUE

2007ko urtarrilen 21a

ARGIA

29

horretan Mikel Azpiroz piano jole eta teklistak hartu du parte. “Mikel aspaldidanik ezagutzen dugu. Nik pertsonalki asko miresten dut musikari bezala. Diskoa entzun zuen, asko gustatu zitzaion eta bera izan zen bere burua kolaboratzeko proposatu zuena. Kantuan Hammond bat sartzea ongi egongo litzatekeela komentatu zigun eta gu oso pozik. Etxean duen Hammond B3an grabatu zuen eta listo!”, diosku abeslariak. Kantu guztiek blues tradizionala dute ardatz, eta horixe zen, hain zuzen ere, taldearen helburua: gogoa AEBetako kotoi usaineko landetara barreiatzea, alegia. “Gure nahia blueseko estilo guztiak uztartzea da. Baxu joleari, adibidez, funky-a gustatzen zaio, baxu jole guztiei bezalaxe. Beraz, badira funky kantu pare bat. Niri, kasurako, boogie-ak sartzea gustatzen zait, pianistikoagoak baitira. Beraz, pare bat boogie ere sartu ditugu. Eta gero baladak daude. Taldea eroso sentitzen den eremua da balada, agian, adierazteko aukera gehien eskaintzen diguna delako. *Tempo* erdiko piezaren bat ere bada, baita shuffle estilokoren bat ere. Azkenaldian jazz eragina duen kantuak ere sartzen ari gara. Bluesaren barruan denetarik jotzen saiatzen gara”, azaldu du taldeko piano jole eta abeslariak.

Omenaldi txikiak

Blues talde eta bakarlarien artean bertsioak egiteko ohitura handia dago. Eta Stay Bluesek kasu honetan egin duen bezalaxe, disko osoak argitaratzen dira beste artista batzuen —normalean klasikoen— kantuekin. Era honetara, bakarlariak edo taldeak abesti horren interpretazio pertsonala egin dezake. San Martinen esanetan, moldaketak egitea “omenaldi txikiak” egitea da beraientzat. “Nik askotan musika klasikoarekin konparatzen dut. Mozart-en obra bat jotzea bezalaxe da. Niretzat *bluesman* hauek beste batzuentzat Mozart edo Beethoven direna dira.

Horrexegatik, ez zait irteten blues bat sortu eta letra bat ingelesez idaztea. Egin izan dut, baina ideiak ez nau gehiegi erakartzen. Nahiago dut dagoenaren artean aukeratu eta nire omenaldi txikiak egin”.

Betidanik bere tokia izan duen estiloa

Belarrira eta bihotzera erraz sartzen den musika dugu bluesa, malenkoniatsua eta motela, azkarra eta alaia, bortitza eta sutsua izan daitekeena. Sus-traidun estiloa eta mundu osoan oso barreiatua. Euskal Herrian ere betidanik izan du bere lekua. Azkenaldian, gainera, gero eta jaialdi gehiago eskaintzen zaizkio. Hor ditugu Bizkaian Getxoko eta Elorrioko nazioarteko blues jaialdiak eta Gipuzkoan Hondarribia, Tolosa eta Zizurkilgoa. Horrez gain, esan beharra dago hiriburuetakoz jazzaldietan ere beti izan ohi duela lekua, jazz emanaldiez gain, blues gauren bat antolatzen baita Donostian, Baionan eta Gasteizen.

Bestalde, eta emanaldi horietan jendea barra-barra gerturatzen bada ere, bertako musikarien artean gutxi dira estilo hau jorratzen dutenak, eta blues diskoak erosteko ohitura dutenak ere ez

dira gehiegi. “Lehengoan bluesak Euskal Herrian 1990eko hamarkadatik gaurdaino izan duen bilakaera nola ikusten nuen galdetu zidaten. Eta egia esan ez dut gehiegi aldatu denik uste. Betiko moduan dagoela esango nuke. Bluesa hor izan da beti. Mundu guztiari gustatzen zaion musika da, baina gero nork erosten ditu blues diskoak? Oso gutxik. Zuzenean jendeak oso gogoko du, baina gero etxean oso gutxi dira entzuten dutenak. Musikarien artean jazz gero eta gehiago entzuten da, baina zenbat jende egiten du bluesa? Oso gutxik”, azaldu du musikari donostiarrak. Zale direnek Stay Blues Euskal Herriko edozein txokotan lan berria aurkeztzen ikusteko beta izango dute berandu gabe. ■

“Lehengoan bluesak Euskal Herrian 1990eko hamarkadatik gaurdaino izan duen bilakaera nola ikusten dudana galdetu zidaten. Eta egia esan ez dut gehiegi aldatu denik uste”

Paul San Martin, Stay Blues

Mikeletegi pasealekua 53 • DONOSTIA
943308220 • www.arbelaitz.com

Arbelaitz Jatetxea

EUSKALDUNEN JATORRIA POPULAZIOEN GENETIKAREN ARGITAN

EUSKALDUNEN JATORRIA (POPULAZIOEN GENETIKAREN ARGITAN)

Hamar urte pasa dira "Euskal Zibilizazioa" liburua agertu zenetik eta hemen dugu bigarren zatia izan litekeena. Azken urte hauetan zientziak asko aurreratu du (populazioen genetikak batez ere) eta baditugu datu berri asko. Eta datu berri horiek Euskal Herria Europako herri aborigen bezala (kontinenteko "jatorrizko herri" bezala) agerian utzi du.

Liburuan ikusiko duzue Europa Afrikatik etorritako hominidoen bi uholdez populatua izan zela, bata Aurignacaldian (K.a. 33.000 / 26.000) eta bestea Gravettealdian (K.a. 26.000 / 18.000). Euskaldunak bietan izan ziren eta haien arrastoak aurkitu dira (liburuan bibliografia ugaria duzue hori baieztatzeko). Gainera, Madeleinealdian (glaziazioa bukatzeaz zebilela) euskal genetika mendebaldeko Europa osoa populatu zuen migrazioa gertatzen da. Horregatik egungo europarren geneen 3/4ak euskal geneak dira. Europako Neolito aborigenean (K.a. 7.000 / 3.500) Euskal Herriak ere presente egon zen eta Piriniotan zehar (K.a. 3.000 / 1.500) tartean "Euskal zibilizazio piriniarra" sortu zuen megalitismoarekin batera, horren arrastoak "jentilen akabaera"ren mitoan oraindik bizirik direla. Ikerketak egin ahala, Europako euskal izatea inoiz baino argiago agertzen ari da.

GAIK

ARGITALDARIA

GIZA MIGRAZIOAK LEHEN ETA ORAIN

GIZA MIGRAZIOAK LEHEN ETA ORAIN

Zer da ulergarriagoa: harriaren erorikoa Migrazioak ditugu berri azken urte hauetan? Liburu honek gida-liburua izan nahi du fenomeno hori hobeto ulertzeko eta errealitate hori ahalik eta egokien aurre egiteko. Horretarako, pobreziaekin, politikarekin, katastrofe handiekin, gerrekin, leherketa demografikoekin, negozio ekonomikoekin, gosearekin,... fenomeno horrek dituen harremanak aztertzen dira.

Gainera gure herria ere migratzailea izan da. Karlistadek eta Industrializazioak eragindakoak, Gerra Zibilak bultzatutakoak, 1960tik 1980ra gertatzen den barne-migrazioak,... euskal diaspora (8. herrialdea), 4,4 milioi biztanle dituen, eratu arte, hemen ere irakurgai ditugu.

Orain immigrante uholdea dugu eta hori dela eta aniztasun kulturala eta bizikidetzaz aztertu beharra dago, arrazismoa eta baita euskal gazteen ikuspegia ere, gazteek baitira uholde horrek harrapatuko dituen. Hori dena hemen duzu. Bukaeran, "glosategi" bat dago eta Webgune interesgarri batzuk gehiago jakiteko. Liburu behar-beharrezkoa globalizazioaren garaian euskaldunok ditugun egoera berri hauei egoki moldatzeko.

Jadanik salgai zure liburudendan!!!

Gure liburuak liburudendetan aurkitzen ez badituzu
klika ezazu gure: www.gaiak.net

IVAN ZULUETA

Kameraren begiak irentsia

Isilpean pasa zen Ivan Zulueta (Donostia, 1943) *Arrebato* film luzea estreinatu zen urtean, 1979an. Beharbada ikusleak ez zeuden prest; beharbada ez zen garai egokiena. Urteek aurrera egin ahala ordea, zinema kontuetan adituak direnek maisulantzatzat jo dute Zulueta ondutako pelikula. Hona hemen zuzendari baten eta bere obraren historia txikia.

ION OLANO

Ivan Zulueta, *Arrebato* filmaren grabaketan.

SESIO BIKOITZAK, hirukoitzak, amaiezinak gogoan ditu Zulueta mutilzarotik. Gaztaroan, erabat erori zen zinemaren liluraren mende. Donostiako Zinemaldian Alfred Hitchcocki bostekoa eman zionekoa ez du sekula ahaztuko, *Psycho* (1960) baita bere filmik maiteena. Zinemazale sutsua, sutsurik bada, Zinemaldian *Vertigo* (1958) filmeko kreditu tituluak txalotu zituen, “jendeak jakin zezan hori txalotu beharra dagoela”.

Ikastera joan zen Madrilera, eta ondoren, Arts Students League-ra, New Yorkera. Handik Madrilera bueltan, Zine Eskola Ofizialean ikasi zuen. Lilura bizibide bihurtzen saiatu zen Zulueta. New Yorken ezagututako *pop-art*ak eraginda, kartelgile aritu zen hainbat filmetan, Jose Luis Borau irakasle eta lankidearen El Iman produkzio etxearantz. Super 8 formatuan irudien granoarekin eta efektuekin esperimentatzen aritu zen, eta gaur egun boladan dauden irudi “zikin” horien antzekoak lortu zituen. Gainera, El Imaneko filmetatik sobratutako pelikula zatiekin, *tempo*-a eta erritmoarekin saiakerak egiten aritu zen. Hainbat film labur egin zituen horrela. Horietako bat, *Leo es Pardo*, Berlingo Zinemaldian estreinatu zuten.

Film horren amaierako eszena bat izan zen, hain zuzen ere, *Arrebato* (1979) luzemetraiaren ernamuina. Leongo (Espainia) inpresari batek, Nicolas Astiarragak, zineman inbertitu nahi zuela-eta, Zulueta proiektua finantzatzeko 3 milioi pezeta –20.000 euro inguru– eman zituen, eta filmatzeko bi asteko epea. Hasi zituzten filmaketak, baina bi egunetarako

aurreikusitakoa bi astera luzatu zen. Produktzioa 14 milioi pezetaraino –80.000 euro inguru– garestitu zen. Hala, hainbat langilek proiektua utzi zuten, esate baterako, soinu teknikari guztiak.

Filma egin zutenek diotenez, oso aurrekontu txikiarekin egin zen luzemetraia. “Erakutsi genuen diru gutxiarekin egin daitekeela film bat, nabarmenegi geratu gabe”, dio Zulueta. Zorionez, dirutzaren faltan, eros ezin daitekeen zerbait zeukan *Arrebato*k: talentua.

Hotz hartu zuen, dena den, ikuslegoak. Ia oharkabean igaro zen, lilura gehiegi eragin gabe, eta horrek Nicolas Astiarraga produktorearekin haustea ekarri zuen. Urte ilunak heldu ziren Zulueta rentzat. Donostiara erretiratu zen. Bazirudien, *Arrebato*k pertsonaiak bezala, kameraren begiak irentsi zuela.

Elkarriketa batean aitortu zuenez, Zulueta bazuen gogoan zein izango zuen hurrengo filma: “Ekoizleari aurkeztu nion gidoi bat, Edurne Zuri eta terrorista batzuei buruzkoa. Astakeria galanta, baina egin zitekeen. Gidoia badago, aktore talde eta guzti. Baina banekien, *Arrebato*k arrakastarik izan ezean, oso zaila izango zela beste bat egitea”.

Eta hala izan zen. Zinearen lilura heroinak estali zuen, eta Zulueta ez du inoiz gehiago luzemetraiarik egin. TVE telebista katearentzat egin zuen laburmetraia pare bat, baina lan txikiatarako ez bada, gutxitan hartu du kamera eskutan. Hori bai, urterik ilunenetan ere ez du kartelgintza utzi. Aipagarriak dira, besteak beste, Jose Luis Garci, Pedro Almodovar eta

Pausa, lilura eta gainezkaldia

Pausa kontzeptuaren jiran hegaldatzan da *Arrebato*. (Kon-tuz, segidan filmaren argumentua dator). Makalaldian dabil Jose Sirgado zinema zuzendaria, otso-gizon filmak baino ez zaizkio bururatzen. Heroinari fidel, bikote harremana zaila bihurtzen da hirugarren kidea sartzen denean. Halako batean, Pedoren fardel bat jasoko du etxean. Aspaldiko neskalagun baten anaia da Pedro, zinemarekin obsesioa-tua bizi dena, zehazki, pausa kontzeptuarekin. Erabateko lilura berreskuratzea da bere helburu bakarra. Gainezkaldia. Txikitan jostailuei, kromoei begira sentitzen zuen hordialdia sentitu nahi du berriz eta sentiarazi, zinemaren bidez.

“Akilesen orpoa, ihes puntua, gure aukera bakarra”. Hala definitzen du Pedrok pausa. Jose Sirgadori bidalitako paketea kasete bat dago, eta film bobina bat. Kasetean

hitzez, filmean irudiz, Pedrok aurkikuntza izugarria egin duela azalduko dio. Kamerarekin bere burua filmatu zuela lo zegoen bitartean, eta filma positibatzean fotograma gorri bat zegola oharu zela. Kamerak irudi bat hartzeari uko egin izan balio bezala. Pedrok sentitzen zuen liluraren konplize balitz bezala. Film gehiago egin ahala, fotograma gorriak ugarituz joango dira. Pedrok susmatzen du, film bobina osoa gorri betetzen denean, desagertu egingo dela. Hala esango dio Jose Sirgadori.

Jose Pedoren etxera ailegatzen denerako, berandu izango da. Kameraren begiak irentsia du jada. Jose Sirgado –zinemaren gaitzak kutsatua bera ere– kontziente da hau-tatutako bideak dakarkion tragediaz. Mantaz bildu, eta kamerari begira, patuari itxarongo dio.

Luis Buñuelen filmentzat egindako afixak. 2002an egindako elkarrizketa batean, film bat zuzentzeko gogoz zebilela adierazi zuen Zulueta. Geroztik ez da ezer jakin.

Arrebato, erabateko lilura

1979ko udan estreinatu zen Madrilgo Azul antzokian. Produkzio arazoengatik, banaketa eskasa izan zuen. Esanguratsua da, esate bate-rako, duela gutxira arte bideoan egon ez izana, *El País* egunkariak bilduma batean DVDa kaleratu zuen arte, hain justu. Eskuz esku pasa diren kopia piratez aparte, aukera gutxi izan da *Arrebato* ikusteko. 2002an, hainbat zuzendari eta produktorek Zulueta ren lana berreskuratu nahi izan zuten atzera begirakoa eginez, eta horrek bere hainbat film zirkuitu komertzia-lean berriz estreinatzea ekarri zuen. Zulueta ren sorterrian, Donostian, erakusketa bat eskaini zioten, polaroid argazki eta guzti.

Denboraren joanak gaztetu duen filma da Zulueta ren. Irudiaren oso kontzeptu moder-noarekin filmatu zuen, eta imajina zaharkituengatik ez bada, aise pentsa daiteke atzo goi-zekoa dela. Produkzioa ia hutsaren parekoa izan zuen: kreditu tituluan 30 izen baino ez dira agertzen, eta Zulueta aitortu duenez, fil-maren produkzioaz sei lagun arduratu ziren. Bi *travelling* baino ez zituzten egin. Garabirik? Ezta pentsatu ere.

Duela 28 urte proiektatu zuten *Arrebato* Donostiako Zinemaldian. Urte hartan lan apartekorik aurkeztu ez zenez, aitor du Zulueta, bere bizitzan lehen aldiz, sari bat espero zuela. Ez zen hala izan. Urteen poderioz, baina, kultuzko filma bihurtu da. Zine eskole-tan aztertzen dute, Espainiako zinemaren modernizazioaren ikurtzat dute askok.

Aktore bikainak bildu zituen Zulueta fil-merako. Jose Sirgado protagonistaren rola jokatzen duen Eusebio Poncelak, esate batera-

ko, lan ezin hobea egin zuen. “*Arrebato* egin nuenetik, ez dut gehiago neure burua ikusi nik egindako filmetan” esan zuen telebistan egin-dako elkarrizketa batean. Aktore nagusien artean, Cecilia Roth argentinarra eta Will More, Zulueta ren fetitxea, aipa daitezke. Horiez gain, Luis Ciges handia eta Antonio Gasset zine kritikaria azaltzen dira filmean.

Apurtzailea izan zen, eta da, zentzu askotan *Arrebato*. Gaia bera bitxia da oso. Filmeko irudi askok, halaber, begi garbiak kolpatu ditzakete. Heroina injeztatu eta esnifitzen dute. 1979. urtea da. Gizona biluzik agertzen da, ia emakumea baino gehiago. 1979. urtea da. Irudi batzuetan, harreman homosexualak iradoki dira. 1979. urtea da. Soinuaren erabile-ra eta musika, bikainak dira. Negativo taldeare-na da musika, eta Francisco Peramos da soinu ingeniaria. Argazkia, aipagarria hori ere, Angel Luis Fernandez arduratzen izan zen.

Bisionarioa ere bada filma. Gaur-gaurkoa dirudi irudiaren trataeran, gaietan, formatuen nahastean, gauza askotan. Bisionarioa, izan ere, filmaren une batean ZP-11 xanpua iragar-tzen dute. Ezer ekarri al dizue gogora? ■

Ondarre baserria

20214 Segura (Gipuzkoa) Tel.: 943 801684

e-posta: ondarre@hispavista.com www.acvmultimedia.com/ondarre

Eskolaratzeko
eta eskolan
arrakasta
izateko

Kalitatezkoa eta
berritzailea

Etengabe
ikasteko

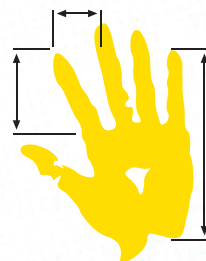
Bizitzarako
gaitasunak
garatuz

Lan-merkatura
ere bideratua

Aukera berak
izanik

Gizartearen
neurrikoa

EUSKO JAURLARITZA
GOBIERNO VASCO

HEZKUNTZA, UNIBERTSITATE
ETA IKERKETA SAILA
DEPARTAMENTO DE EDUCACION
UNIVERSIDADES E INVESTIGACION

HEZKUNTZA,
AURRERAPEN BERME

Argitalpenak

Diskoteka

IKER BARANDIARAN

Bidaia eta euskal musika tradizionala aberastu

Mixel Ducauk eta Caroline Philipsen txikitatik dihardute musika egiten: Ducau Baionan zein Parisen, Errobi rockeroekin, jazz taldeekin edo beste dozenaka proiektuetan; Philips, aldiz, Kalifornia jaioterrian hasi eta Afrika zein Europan pianoa astintzen eta melodia goxoak abesten. Orain dela hainbat urte elkartu eta taldea osatu zuten. Aspaldian berriz, biak bakarrik ari dira eta euskal folka berpiztu eta munduko beste kultura batzuekin nahasten dute. Horretarako, alboka, zarrabetea, atabala eta panderoa erabiltzen dituzte, besteak beste. Euskara, arabiera, ingelese... hizkuntza anitz ageri dira euren kantuetan; eta gai dira antzinako tradizioetan ikertzeko, pop-rock arima duten kantu erromantikoak ingelesez abesteko edo Benito Lertxundiren "Herribera" hunkigarriari ukitu berezia emateko.

Duo
Bidaia
MPROMO
Iraupena: 37'45"
18,45 euro

BIDAIA

«Musikak jendea biltzen du eta hor dago gure egitekoa mugak apurtzeko»

Zer da musika zuentzat, bidaia egiteko modua?

Lehenik plazera eta beharra da; gure emozioak espre-satzeko modu bat. Eguneroko bizitzatik alde egitea segurki baietz. Eta une baterako bidaia txo bat jendeari proposatzea ere bai.

Albokasbah, Albokalifornia, Albokajun... Alboka eta euskal musika tradizionala esportatzeko modukoak dira? Zer nolako harrera dute kanpoan?

Izenburu horiek erakusten dute nola edozein giro musikaletan errazki sartzen den tresna txiki berezi hori. Eta kanpoko ikusleei asko gustatzen zaie.

Zer instrumentu mota da zarrabetea?

Sokazko tresna bat da. Arrabita bezalako sokak ditu eta arku baten orde, errota batek igurzten ditu sokak. Soka batzuek bordoak —nota finko bat edo gehiago— eta besteek melodiak egiten dituzte. Ezker eskuak melodia egiten du tekla txiki baten bitartez; eta eskuinak errota itzularazten du. Europako tresna da, Erdi Arokoa, oso hedatua Frantzia erdialdean, Gaztelan, Ipar Italian...

Zergatik aukeratu zenuten Benitoren *Herribera*? Musika-rengatik? Duen esanahiarengatik?

Hasteko gustatzen zaigulako eta aspaldidanik abesten dugulako zuzenean. Doinua eta hitzak maite ditugu. Moldaketa bat egin nahi genion, eta emanaldietan jendeak asko atsegin du.

"Biok dugu antza, ni naiz zure behar-rean". Musikaren bidez mugak apurtzen saiatzen zarete?

Bai eta bai. Euskaldunen artean hasteko eta mundu osoan. Mundu hobeagoan sinesten jarraitu behar dugu. Mugarik gabe, arrazakeriarik gabe... Musikak jendea biltzen du eta hor dago gure egitekoa.

Where's the rain, Secret lovers... Antzinako kondairak eta pentsaerak miresten dituzue?

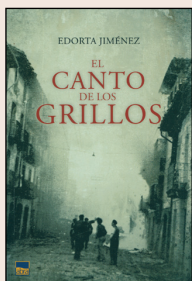
Bai, erromantizismo hori atsegin dugu eta gure irudimena aberasten da giro horiekin. Maiteago dugu, seguru, gure gaurko mundu erosoan

bizitzea, baina horrelako kondairekin beste bizi bat amesten dugu; eta amestea oso garrantzitsua da.

Liburutegia

PILAR IPARRAGIRRE

El canto de los grillos

Edorta Jiménez

TARTALO

192 orrialde

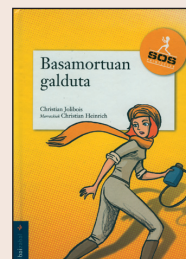
14 euro

Kilkerren botsak gaztelaniaz

El canto de los grillos Edorta Jimenezek 2003. urtean Susa argitaletxearen eskutik kaleratu zuen *Kilkerren botsak* nobelaren gaztelaniazko bertsioa da. Tartalo argitaletxeak plazaratu du eta Bego Montoriorena da itzulpena. 1936ko gerran Errepublikaren aurkako matxinoak Bizkaiaz jabetzeaz zeudenean bizi ziren une latzak gogorarazten ditu nobelak, Euzko Jaur-laritzaren segurtasun zerbitzueta lan egin zuen gudari zahar baten oroitzapenen bidez. Garaiko txosten oso baliotsuak gordetzen ditu gudari horrek, besteak beste, Alejandro Mallona Mundakako alkate zenean hainbat faxistei bizia salbatu zien gizona fusilatzearen zergatiak eta heriotz horren errudunen izenak agerian uzten dituztenak. I

SOS Printzesak-en abentura berria

Saharako eguzki kiskalgarritan aurkitu ditugu oraingoan SOS Printzesak agentziako Aglae andereñoa eta Napoleon laguntzaile zintzoa. Han, basamortuaren erdian, neskato bat aurkituko dute konortea galduta. Leila du izena eta Mokhart xekearen alaba da. Triste dago gaztetxoa, irakurtzen eta idazten ikasi nahi lukeelako, noizbait sendagile ona izateko, baina bere ametsei uko egin beharko die ezinbestean, aitak xeke beldurgarri baten semearekin ezkondu nahi duelako. Madrud da xeke horren izena eta bere semearekin ezkontzen bada ez omen du gehiago printzesaren herriaren aurka erasoko. SOS Printzesak agentziakoek lasai egoteko esango diote Leilari, beraiek konponduko dutela dena, kosta ahala kosta. I

Basamortuan galduta

Christian Jolibois,
Christian Heinrich

IBAIZABAL

48 orrialde

6,80 euro

Tunela

Ernesto Sabato

ALBERDANIA, ELKAR

154 orrialde

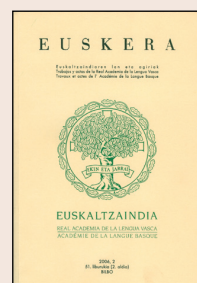
9,76 euro

Ulertzen duen pertsona bakarraren hiltzailearen aitortza

Ernesto Sabato idazle argentinarrek argitaratutako trilogiaren aurreneko liburua da Mikel Garmendiak Literatura Unibertsala sailerako euskaratu duen *Tunela* (1948) —*Sobre héroes y tumbas* (1961) eta *Abaddón el exterminador* (1974) dira beste biak—. Preso dagoen gizon batek bere izaera ulertzen duen pertsona bakarra hiltzeko izan zituen arrazoia azaltzen ditu xehetasun guztiz liburuan, baita hainbeste maite zuen emakumea akabatu izanak sortzen dion arrangurak ere. Amodio sukartsu eta gaixotiak elkartu zuen Juan Pablo Castel margolaria biktima izango zuen Maria Iribarnerekin. Jeloskorkeriak eta emakumea guztiz berea ez izatearen sentipenak eramango dute gizona bikotekidea erailtzera. I

Eduki ugari azken Euskera-n

Euskera aldizkariaren azken zenbakian honako gai hauek aurki daitezke, besteak beste: Ana Mª Toledo eta Patxi Salaberri Euskaltzaindian sartzea; Joan Perez Lazarraga (1550-1605) idazlearen IV. mendeurrena; Andres Urrutiak Juan San Martin euskaltzain osoa Eibarko seme kuttun izendatu izanaz idatzitakoa; Euskaltzaindiaren barne-historiaz Xabier Kintanak eta Piarres Xarrittonek diotena; 2006. urtean akademiak izandako batzar-agiriak; Espainiako Erresumako autonomia-erkidegoen, probintzien eta probintzia-hiriburuen izenen gainean Euskaltzaindiak erabakitako arauak; Azkue bibliotekaren katalogazio erregelak; eta Hizkuntza gaitasun agiria Iparaldean: D-mailako hizkuntza gaitasun agiriaz Piarres Xarrittonek idatzia. I

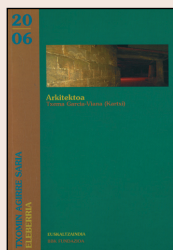
Euskera

Batzen artean

EUSKALTZAINDIA

720 orrialde

16,50 euro

Arkitektoa

Txema Garcia-Viana *Kartxi*EUSKALZAINDIA,
BBK FUNDAZIOA135 orrialde
6 euro

XIII. mendean Donostia erre zutenekoa

Txema Garcia-Viana *Kartxi* XIII. mendeko Donostiako giroa azaltzen duen *Arkitektoa* nobelarekin irabazi zuen iaz Euskaltzaindiak eta BBK Fundazioak urtero antolatu ohi duten Txomin Agirre literatur lehiaketa. Gaztelako erresumara bildu berria da Donostia eta gaskoiak jaun eta jabe dira; halere, ez dute lortu hiriko eta harresiaz kanpoko euskaldun matxinoen ahotsa isiltzea, eta haien ekintzen ondorioak jasaten dituzte maiz. Giro horretan, inoiz egin den elizarik handiena eta ederrena egiteko agindua eman diote gaskoiek Gonzalo Montilla arkitektoari. Baina orubeko oinarri

zaharren birrintze lanetan ari direla, neska baten gorpua aurkituko dute horma artean sartuta. **I**

Woody Allenen ironiaz betetako hemezortzi testu euskaraz

Komedia-sketchez osatutako hiru bilduma kaleratuak zituen Woody Allenek *Mere Anarchy*—Oskar Aranek Meettok argitaletxerako euskaratu duen *Anarkia hutsa*—2007an plazaratu aurretik. Hemezortzi saiakera komiko biltzen ditu liburu honek, Woody Allenek filmetarako zein idatzietarako hain maite dituen gogoeta gai ugarien gainean: bere une depresiboetatik atera nahian dabilenean

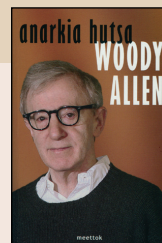
gizarteak “altxatzeko” eskaintzen dizkion bide antzuak, eta Woody Allenek besteei “laguntzeko” dituenak, esate baterako. **I**

Anarkia hutsa

Woody Allen

MEETOK

190 orrialde / 15 euro

KARMELE JAIO

«Pertsonaia zoriontsuek ez daukate istoriorik»

Ezberdintasun handia al dago *Hamabost zauri*-ko ipuinetatik *Zu bezain ahul*-ekoetara?

Ildo bertsutik doazela esan daiteke, baina agian helduagoak dira oraingoak. Izan ere, testuak biluzten saiatu naiz, bisuteriazko hitzak edo apaingarriak baino ez direnak alde batera uzten eta ipuinean funtzio bat betetzen dutenak baino ez mantentzen. Gaietan, berriz agertzen dira inkomunikazioa eta barne hizketak, baina oraingoetan pertsonen hauskortasuna edo biguntasuna da nabarmen.

Urtetan ikusi gabe egondakoek berriz elkar ikustean sor daitekeen asalduran erreparatu duzu.

Esaten da ibaia beti dela bera, baina eramaten duen ura beti ezberdina. Gaur ez gara atzo izan ginen pertsona bera. Hau erakusteko, joko handia ematen dute denbora askoan ikusi gabeko pertsonaiei topo egiteak. Oso agerian geratzen da egoera horietan gauzak etengabe aldatzen direla. Askotan, gainera, horrelako enkontruak gertatu arte norbera ez da konturatzen hainbeste aldatu denik. Ispilu batean bezala ikusten du bere burua pertsonaiaik aspaldiko laguna ikusitakoan. Ipuin batean esaten den bezala, bestearen zimurretan ikusten ditu norberak bereak. Eta ez naiz zimur fisikoez bakarrik ari. **Nolanahi ere, istorio gazi-gozo samarrak dira hauek.**

Mina, beldurra, ezinegon sortzen duten egoeretan baino ez ditut aurkitzen nik istorioak. Nire ustez, pertsonaia zoriontsuek ez daukate istoriorik. Minik edo egonezinik ez badago, ez dut ikusten zer kontatu. Baina egoera hauek kontatzean ez dut tonu tragikorik erabili nahi izan, eta agian horregatik geratzen da zapore gazi-gozo hori.

KARLOS CORBELLA

Karmele Jaioen bigarren ipuin bilduma

Negozio munduan murgildurik daraman bizimoduagatik emazteak berarekiko zuen arreta galtzen ari dela ohartzen den gizonaren mikatza; hamasei urte preso egondako gizonak eta beste hainbeste herritik kanpo pasatako emakumeak topo egindakoan sortutako durduza; bizitzaren gogorra jasan duen andre bat eta eskolan baztertua izan zen neska batek elkarrekin topo egitean sentitzen dutena; hamasei urteko neskato baten eta bere aitaren artean dagoen ekaitza; etxean jasotako tratatu txarren ondorioak; ama batek bere seme nerabeen sumatzen duen hotsasuna; gaueko printzesak drogaren menpe egotera ino daraman gainbehera; haurdun geratzeko esperantzak galtzen dituen emakumearen barrua; askatasuna kentzen dion seme txikiak ama gazte bati emandako irakaspena; senar-emazteen ohi-

Zu bezain ahul

Karmele Jaio

ELKAR

132 orrialde
12,50 euro

egileari galdezka

kotasunetik asperdurara bitarteko muga lausoa; edo jaun eta jabe dela sentitzetik bere burua heriotzaren atzaparretan ikusitera dagoen jauzia... Horrelakoxeak dira Karmele Jaio *Zu bezain ahul* izenburuko ipuin bilduman azaltzen dituen gaiak. Pertsonaiei ahulunean arakatzan du egileak bereziki, denok gare-lako ahul, eta bere ustez, zaurietatik sortzen direlako ipuinak. **■**

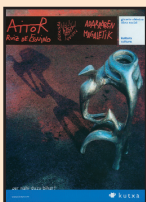
Ezpalak

JON TORNER

Ion Arregik, Beatriz Txurruak eta Lehior Bilbaok irabazi dute Gipuzkoako Foru Aldundiak eta Kutxak antolatzen duten Artista Berrien Lehiaketa. Hogeita hamabost urtetik beherako 59 artista gipuzkoarrek hartu dute parte lehiaketan. Ion Arregik eta Beatriz Txurruak bukatuta dauden obren saria jaso dute, 7.500 eurokoa. Lehior Bilbaok berriz, proiektuan dauden obren saria eskuratu du, 3.000 eurokoa.

Unai Esparza Vianako liburuzainak eta Javier Aós ilustratzaileak *Alegiazko errealitatea*. Vianako Ipuinak liburua kaleratu dute, Nafarroa Oinez festarekin –hilaren 21ean ospatuko da Vianan– bat eginez. Esparzak umeentzako ipuin saioak antolatzen zituen hilabetero Vianan, eta bertan kontatutako hamasei istorio, kondaira eta pasadizo bildu dituzte liburuan.

Aitor Ruiz de Eguino eskultoreak eta Emilio Varela pintoreak Donostiako Kutxa Boulevard aretoan jarri dituzte ikusgai euren obrak. Ruiz de Eguinoren aluminiozko eskulturez osatutako erakusketa (*Adarraren magaletik* izenekoa) eta Varelaren margolanak biltzen dituen (*Maskara eta kantua*) urriaren 21a arte izango dira zabalik.

Bilboargazki'07

Espainiako Argazkilaritza Konfederazioak Bilbon egingo du aurtengo biltzarra, hilaren 19tik 21era. Bi egun horietan ez ezik, urrian zehar eta azaro hasieran ere hainbat ekitaldi izango da Bizkaiko hiriburuan. Bilboargazki'07 ekimenak bost erakusketa, bi hitzaldi eta tailer bat jasoko ditu. BBK kultur aretoan, adibidez, Gabriel Grau argazkilarikataluniarrek *Afrikako argiak* bildumako irudiak jarri ditu ikusgai. Besteak beste, Keniara, Tanzaniara, Senegalera eta Malira egindako bidaietan ateratako argazkiak bildu ditu (goiko irudia horietako bat da). Halaber, Espainiako Argazkilaritza Saria emango diote Grauri Bilbon. Egitarauak jasoko dituen beste bi ekitaldi esanguratsu Ricky Davila *freelance* bilbotarrak eskainiko duen tailerra (hilaren 26an) eta Santiago Bernal segoviarrari egingo dioten omenaldia dira. FNAC aretoan Bernalen argazkiz osatutako erakusketa paratu dute, *Begirada bizia* izenburupean.

Santurtziko Antzerki Jaialdia

ZAZPI OBRA ESTREINATUKO DITUZTE hilaren 19tik azaroaren 30era luzatuko den Santurtziko Nazioarteko Antzerki Jaialdiaren 28. edizioan. Hil honetan Pep Anton Gomezen *Descalzos en el parque* (19an) eta Calixto Bieitoren *Los persas: Réquiem por un soldado* (26an) antzezlanak eta Nafas konpainiaren *Good night... Amadeus* (20an) dantza ikuskizuna eskainiko dituzte aurrenekoz. Orotara 20 emanaldik osatuko dute egitaraua. Umeentzako zikloaren baitan eskainiko diren obrez gain, euskarazko bi antzezlan izango dira ikusgai Santurtzin: Kanpin-gags taldearen *Lapur-zuloa* (azaroaren 10ean) eta Tanttakaren *Emakumeak izanarapean* (15ean).

Juan Carlos Ibarrak Deian: «Polemika handia sortu du Katalunian ea Frankfurteko Feriara joan behar luketen gatzeleraz idazten duten idazle kataluniarrek (...) Idazle hauen parte hartzearen alde agertutako batek zioen, hizkuntza autonomikoak 'hizkuntza espainiarrak' zirela azken finean (...) Hizkuntza espainiarreko idazle al da Baionan euskaraz idazten duen bat? Joan behar al luke Frankfurteko Feriara, kataluniar kulturaren omenaldiaren barnean, frantsesez idazten duen Perpinyako idazle batek? Eta euskaraz idatzi eta Bartzelonan bizi den idazle batek?».

Mikel Laskurainek Berrian: «Ohitu naiz aktore ogibidera. Lanik ez edukitzeak edo ez jakiteak hiru hilabete barru zer edukiko duzun... hori okerrena! Eta onena, ba beti desber-

dina dela, eta ez dela batere monotonoa. Ikuskizun bat estreinatu eta bi urtera bukatuta dago. Betiko ez dela ezer; sentsazio hori beti daukagu buruan: 'Hau akabo egingo da, eta aurrera!' (...). Sekula ez dugu ahaztu behar ezer ez dela betiko. Aktore baten kexarik handiena lanik ez edukitzea da, eta gu oraingoz ezin gara kexatu. Lana edukiz gero, oso ofizio ona da. Nik hori onartzen dut: oso ondo bizi gara».

Toti Martinez de Lezeak Garan: «Orain gutxi nonbait irakurri dut (...) idazleek politikarekin 'konprometitzeko' duten betebeharrak. (...) Zer dela eta konprometitu behar du politikoki idazle batek eta ez igeltsero, idazkari edo futbolari batek? Eta konprometitzekotan, zein ideia politikorekin?».

Beste azentu batekin

Euskal Erbesteari buruzko VIII. Nazioarteko Mintegia

"Beste azentu batekin" itzuli zen Martin Ugalde Euskal Herrira. Venezuelako urte luzeen poderioz, irakurle bolibartarraren aurrean sentitzen zuen zorraren ondorioz, aldatu zitzaion doinua andoaindarrari.

Egunotan ospatzen ari da, Hamaika Bide elkarteak antolatuta, Euskal Erbesteari buruzko VIII. Nazioarteko Mintegia, *Erbestea: Historia eta kulturarako debatea* izenburupean. Urriaren 17an hasi eta 20ra bitartean erbesteko euskal kultura, literatura eta pentsamendua izango dituzte hizketagai Deustuko Unibertsitatean eta Donostiako Udal Liburutegian. Tartean, Martin Ugalderen irudia ere aztertu-ko dute, noski.

Mintegiak bi aro desberdindu ditu, gerra aurrekoa eta gerra ondorengoa. Euskal Herritik eta Europako hainbat unibertsitatetik etorritako ikerleek erbesteaz hitz egingo dute. Nola ulertu liteke erbestea baina? Galdera horri erantzuten saiatuko dira. Erbestea ez da bakarra, Euskal Herrian erbesteak izan dira —pluralean—. Izan ere, ez da berdina erbesterratu bat, edo deserritu bat. Lehenengoari bihotza erdibitzen zaio, baina bigarrenak Euskal Herrian uzten du barrua.

"Edozein aldaketa, edozein eboluzio aberritik kanpo, traizio baten antzera agertzen da", zioen Martin Ugaldek.

Herriminen kultura da erbestearena, halabeharrez sorturikoa; eta Euskal Herritik joan behar izan

zirenen artean paradigma da Andoaingo idazlea. Venezuelara joan ez balitz, ez omen zen idazten hasiko. Beraz, erbesteak sortzen du herrimina eta honek barne sorkuntza. Ugaldek euskarazko lehen ipuin liburu modernoak idatzi zuela entzun diegu gaurko idazle adituei: *Iltzailleak* (Caracas, 1961). Amerika urrunean, sorterriarekin kasik harremanik izan gabe, puntako literatura idatzi zuen. Nondik atera zuen horretarako gaitasuna? Nondik indarra?

Donostiako mintegia bezalako ekitaldiek erbesteko kulturgileen lana ezagutzeko parada ematen dute. Baina garrantzitsua da ezagutza hori partekatu eta gainerako ikerleekin alderatzea, baldin eta Ugartek barne kreazio hori nondik atera zuen doituko badugu.

URKO APAOLAZA

kulturagenda

Urriaren 15etik 31era

Urdaneta kalea, 9 | 20006 donostia

Batekmila-Euskal munduak

Areto nagusia. 19:30

Urriak 16. Auxtin Zamora

Lastozko Ihesgunetan (entzunikus lana)

Urriak 17. Bertsotranpak

Partaideak: Ander Lipus

Andoni Egaña | Xabi Paya | Fredi Paia

Urriak 18. Ornitorrinkus

Partaideak: Maialen Lujanbio | Judith Montero

Xabier Erkizia | Juan Gorriti

Ibai Gogortza | Iñigo Telletxea

Multimedia erakusketa

Batekmila-Euskal munduak

Ganbaran

Irailaren 19tik azaroaren 17ra

Erakusketa

Artista Berrien XLII Lehiaketa

Urriak 9- azaroak 10

Kristobaldegi, 14 | 20014 donostia | www.arteleku.net

Ikastaroa

Bideo digitala editatzea: Kino

Urriak 22-26

Emaila: Román Muñoz

Ordutegia: 10:00-14:00 | Prezioa: 30€

Taldeak: 10 lagun gehienez

Symposiuma

Hiri ekoizpenak: hiru ikuspuntu, hiru eskala, hiru azterlan

Azaroak 5-23

Koordinazioa: Hiria Kolektiboa (Euskadi),

Jaime Iregui (Kolonbia),

16beavergroup (N. York)

Ordutegia: astelehenetik ostiralera,

goizez eta arratsaldez

Izena ematea: Urriak 26

www.hiriekoizpenak.net

Gipuzkoako Foru Aldundia

Denbora-pasak

ANA ZAMBRANO

Hitz gezidunak

UMEA, SEINA BAI-REN INDARGARRIA	IKASTETXE ALDAPA	NORBAIT		KATUAAREN OIHUA NARTZISOA	24 ORDU BARRU UDALERRI NAFARRA	EGIPTOKO ERREGE APOPERRE- XILA
IZAN, EDUKI GATIBU				JOERA, ZALETASUN LATORRIZKO ONTZIA		
				KOMIKI OSPETSUA SEIGARREN HIL	LUZETARA ESNETAN BUSTITAKO OGIA	
ROENTGEN ESEKITOKI	IAIOA KALEKO				LEHOIAREN OIHU OZEN BIZKAIKO UDALERRIA	
		PREZIOA, BALIOA ELEMENTU KIMIKOA				NAGI ZORRIK GABE, KITATURIK
EGUNSENTI TETEEA, KAIKUA HERRI NAFARRA			LASAIA, PATXADAZ UGAZTUN BASATI			PUSKA
				UGARI, ASKO KU KLUX		
2. NOTA AGINTEAREN AURKAKO ALTAMENDU		MULTIPLOA IBAIETAKO PASABIDE				
			FUTBOLEAN, TANTO NEONA (ALD)		... DIDDLEY, ABESLARIA I GREKOA	TENPERA- TURA ZINTZO
IRUDIKO BERTSOLARIA ZORIOEZ						USTEKABEA, HARRIDURA ELEKTROIA
					NORENA ATZIZKIA	

Sudokua

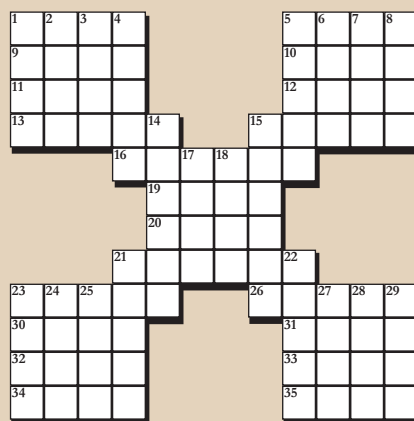
					2	3	
6	1	8		2	7		
2			7	4	8		6
8		6	2	1			3
	1				6		
4			8	6	5		1
9		3		7	8		4
		5	3		9	6	8
	8	2					

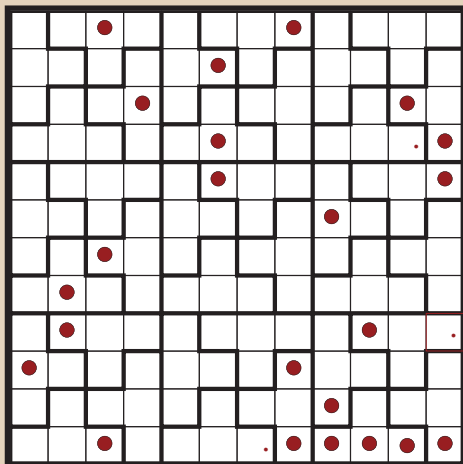
Herraza

GuruXegramak

EZKER-ESKUIN: 1. Ez hotz ez bero. 5. Umore oneko, irribarretsu. 9. Karta-joko. 10. Faltsu. 11. Motorrik gabeko ibilgailu. 12. Likido bihurtu. 13. Baita ere. 15. Dударik gabe, benetan. 16. Urak zer bait estali. 19. Apar. 20. Oroipen. 21. Elur-erauntsi larri. 23. Mairidrea. 26. Kolore. 30. Pare. 31. Euskal abeslari, Hertzainak taldearen boza. 32. ...egin, ospa egin. 33. Eskaini. 34. Soritu aditzaren erroa. 35. Azeri.

GOITIK BEHERA: 1. Eta abar. 2. Prostituta. 3. Saldukeria egiten duena. 4. Izoztu. 5. Iritzi, uste. 6. Lili. 7. Arto, hitz-elkartetan. 8. Hitzarmen. 14. Zuhaitza. 15. Kirastu, kiratsa dariona. 17. Hari. 18. Infin., etorri. 21. Diru truke lortu. 22. Kaiku, lelo. 23. Hegazti zangaluz. 24. Gantz. 25. Ahuntzaren ar. 27. Dolu, garbai. 28. Asiako mendebaldeko estatua. 29. Haur txiki.

– Joxe! Leihotik begiratzeko esan dizut, ez ispi-
luan!

A	T	E	●
E	K		E
U			I
	L	N	●
K	O	N	E

N		U	R	K
I	N			
●				N
	R		T	U
N	A	●		P

M		Z	●	D
S	T		R	
R				●
	E		K	O
I	●	I		●

E		●	S	O
K	A		U	
R				I
	E		●	K
●	●	●		N

A		U	S	I
●	M		E	
G				S
	E		A	T
A	G	O		D

A		T	Z	E
H	O		A	
D				E
	E		G	I
G	I	T		●

I		●	E	G
●	J		I	
R				N
	O		L	K
N	●	D		O

A		●	D	A
K	●		T	
K				E
	A		N	T
N	I	K		E

R		G	O	●
I	K		B	
Z				A
	A		●	E
L	E	T		●

5	7	4	8	6	1	2	3	9
6	1	8	9	2	3	7	4	5
2	3	9	7	4	5	8	1	6
8	5	6	2	1	9	4	7	3
3	9	1	5	7	6	8	2	
4	2	7	3	8	6	5	9	1
9	6	3	5	7	8	1	2	4
7	4	5	1	3	2	9	6	8
1	8	2	6	9	4	3	5	7

[illegible]

A	L	I
B	O	R
T	U	N
A	R	E
P	E	T
B	I	S
O	R	I
L	U	R
E	Z	A
I	Z	A
B	I	K
I	H	E
S	O	R
L	U	K
E	M	A
G	A	R
D	I	N
A	L	I
B	O	R
T	U	N
A	R	E
P	E	T
B	I	S
O	R	I
L	U	R
E	Z	A
I	Z	A
B	I	K
I	H	E
S	O	R
L	U	K
E	M	A
G	A	R
D	I	N

Ez dago musikarik bestearen
kontra egiten denik. Aurtik egite-
horiekin jende kulturalki inkompletoa
sortzen da. Musika integratzeko egina
dago. (Josu Zabala)

**Jantziak,
osagarriak...**

istilu®

615 73 21 12

Deitu eta katalogoa eskatu !!!

www.istilu.com

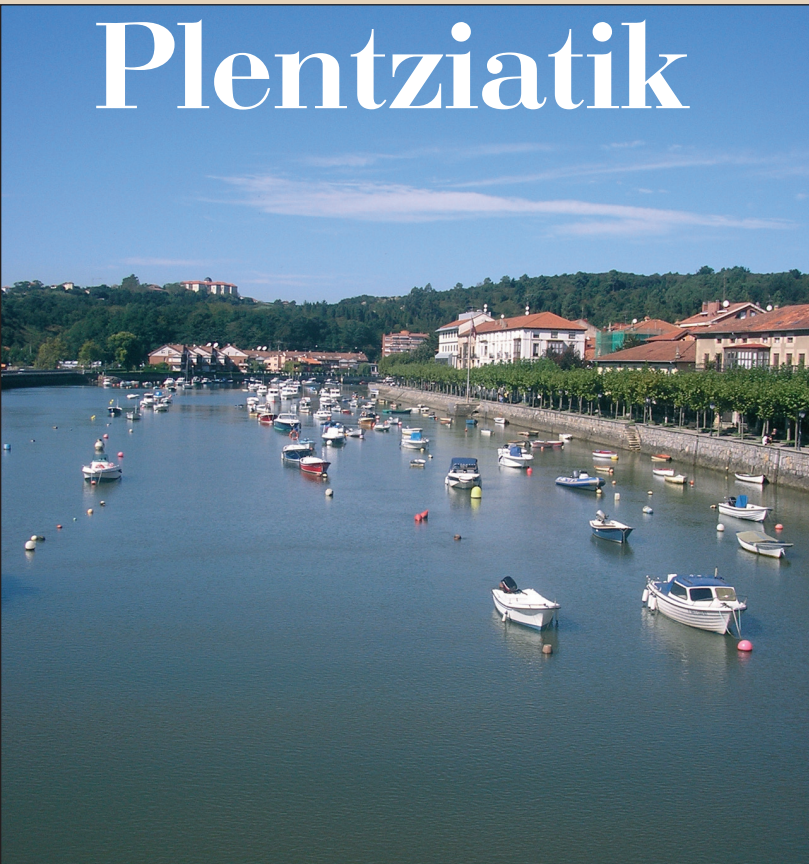
Ihesi

Euskal Herria ezagutuz

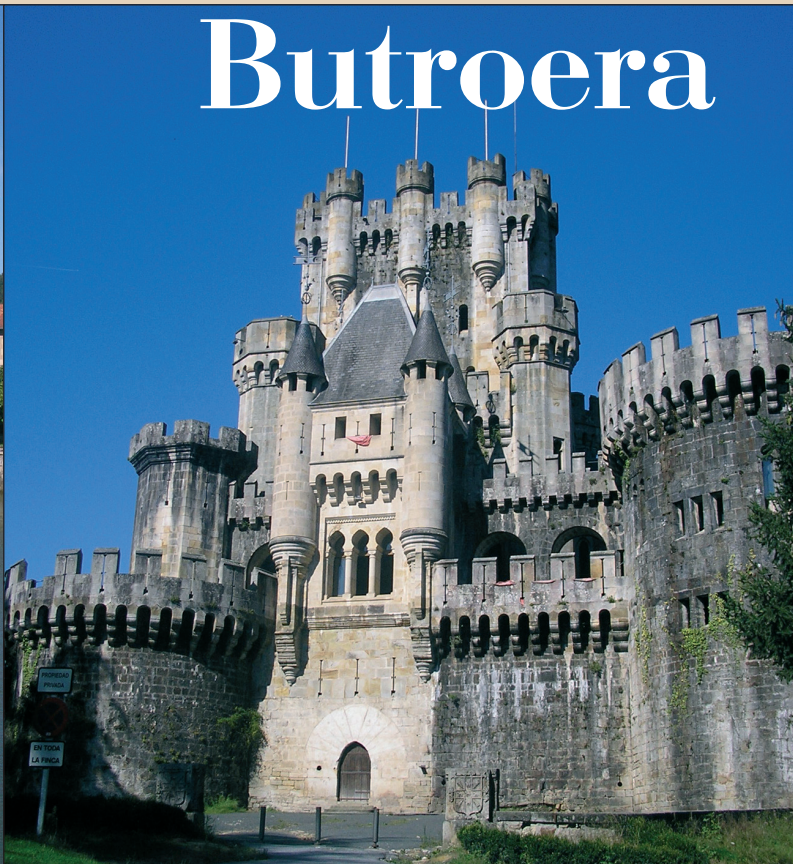
TESTUA ETA ARGAZKIAK:
UNAI BREA

Butroe ibaia (Bizkaia)

Plentziationik

Butroera

Banderizoen bideetan

Bide erraz eta laburra dakarkizuegu oraingoan, ia guztiz laua. Aldapa gora ibiltzeari uko egingo diogu beraz, baina baita horrek ekarri ohi duen sariari ere: ez dugu, ibilbidean zehar, aparteko ikuspeirik bistaratuko. Erdikoari meriturik kendu gabe, zalantzarik ez da abiapuntua eta helmuga direla gunerik interesgarrienak; hariaren mutur batean Plentzia, bestean Butroeko gaztelua. Orain mende batzuk baino inguru lasaiagoak, inondik ere. Aspaldi ezabatuta daude eskualdeko jaun eta jabe ziren oinaztarren oinatzak.

XV. mendea, garai latzak Euskal Herrian. Ahaide nagusi, txiki eta ertainak elkarri mokoka zebiltzan, gerra amaigabea. Bizkaian, oinaztarrek Muxika-Butroe leinua zuten buru, eta haiek Butroeko gaztelua gotorleku nagusi. Kilometro gutxira, sasoi betean zeuden Plentziako ontziolak, lan eta lan. Muxika-Butroetarrek bazeukaten etxe bat bertan, baita hiri osoa kontrolpean izateko gogoia ere.

Garai hura irudikatuz, erraz ikusiko ditugu butroetar gerlazaleak Plentziarako bidean, edo handik bueltan, nola gaur egun Bilboko udatiar saldoak. Zaldiz, gurdiz edo oinez egingo zuten txangoa, ez daukagu daturik horren berri zehatzik emateko, baina aukera gehiagorik ez dago egia esanda, metro eta autorik ezean. Guk, ez zaldi ez gurdi, oinez ekingo diogu Plentzia eta Butroe lotzen dituen bideetako bati. Baliteke, nork jakin, orain dela bospa-sei mende bandokideek erabiltzen zuten haietakoa izatea. Oinaztarrak haiek, oinezkoak gu.

Plentziako pilotaleku inguruan hasiko da gure ibilbidea. Herrira metroz joanez gero, zubia zeharkatu beharko dugu; frontoia ia parez pare dago. Autoz joanez gero –Sopelatik etorrira BI-634 edo BI-3100 errepi-deak aukeratu ditzakegu–, pilotaleku ondoan aurkituko dugu aparkalekua, suertea lagun.

Lehenengo pausoak egin orduko aspaldiko marea-errotaren aztarnak ikusiko ditugu eskuman, beirazko hormak dituen etxolatxoaren babesean. Errepidean aurrera, 200en bat metrora dagoen errotonda handira ailegatuko gara. Ondoren, zuzen jarraitu behar da, Gandias auzora; errotonda atzean utzi eta berehala hasiko gara ikusten GR-280 ibilbidearen lehenbiziko ikur zuri-gorriak, aurrerantzean gure gidari. Gorlizko lurretan gaude dagoeneko.

XV. mendean ez zen asfaltoa existitzen. Guk, berriz, hori izango dugu oinen azpian tarte batez, Gandias auzoa zeharkatzen dugun bitartean eta haraxeago. Bidea bitan zatitzen denean, ezkerretara joko dugu, Koala haztegirako norabidea adierazten digun errotoluari jaramon eginez. Hamar minutu baino ez dira igaro ibiltzen hasi garenetik.

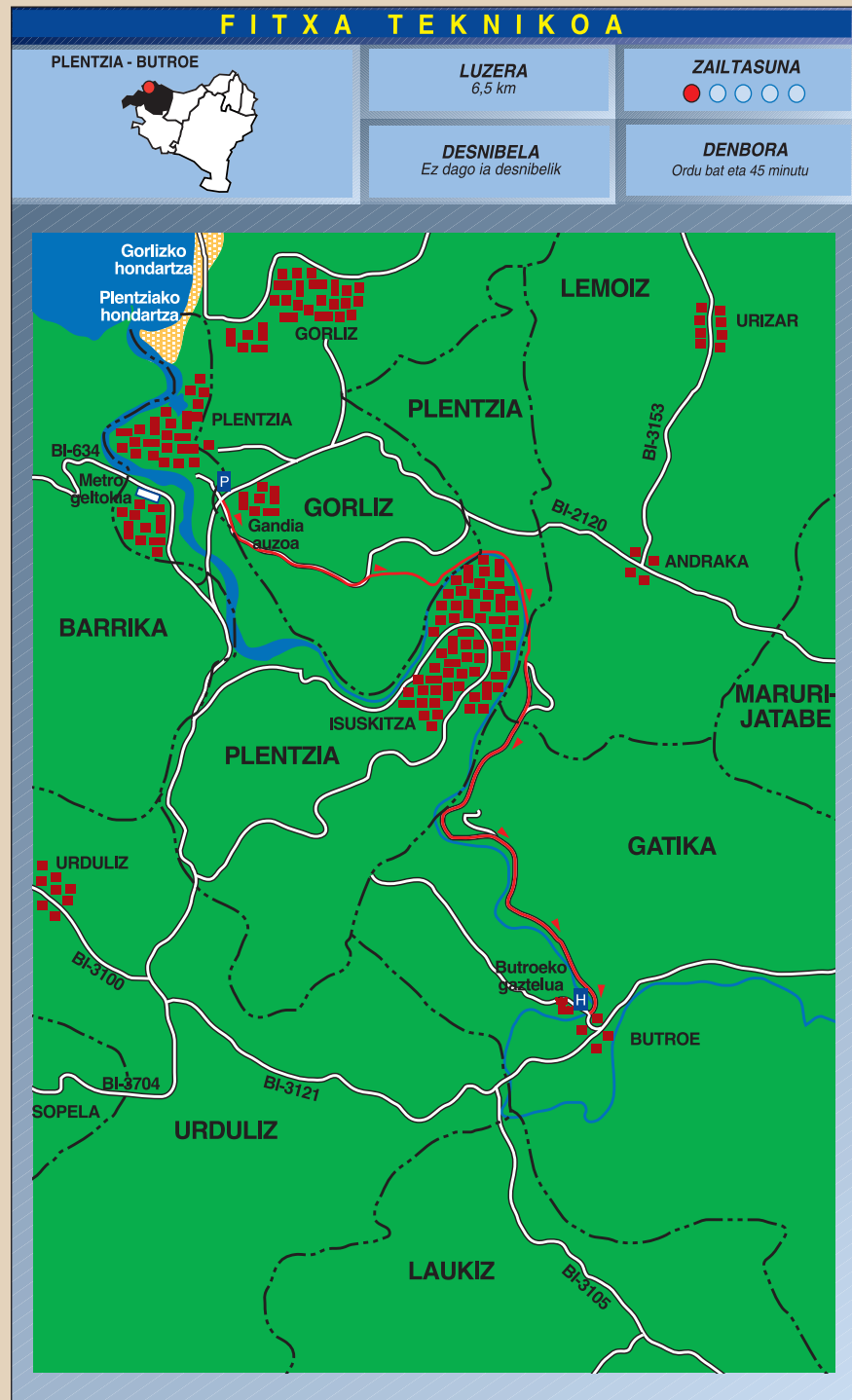
Etxeak bakanduz doaz. Auzoaren amaiera adieraziz-edo, iturria aurki-

tuko dugu ezkerrean. Orain dela hamar urte berregin zuten, Udaltxeak bertan ipinitako errotolutxoak dioen legez. Ez da iturri gehiagorik izango bide osoan. Hortaz, goza dezala udal uraz egarri denak!

Larre, zuhaitz eta txaletak

Goranzko aldatza datorkigu jarraian, ibilbide osoan bakarra ia. Baina lasai, erretzaile amorratueneen birikek ere arazorik gabe eutsiko diote erronkari.

Ordekara itzuli bezain pronto asfaltoa amaituko da, eta mendi-bidea hasi. Kilometro eta erdi egin dugu Plentziatik, eta bost kilometrora daukagu Butroeko gaztelua. Halaxe dioskun errotoluaren ondotik, Uribe Kostako ohiko paisaia ikus daiteke: orlegia non-gura, muinoa muinoaren ondotik, eta hamaikatxo baserri edo txalet, belardi eta zuhaitzi artean. Hemen eukaliptoia eta pinua dira nagusi, bertoko espezieen kalte.

Bide hasieran batez ere, xendra estuak eta landaredi oparoa topatuko ditugu.

Laster argituko da gazteluaren etorkizuna

XI. mendean eraiki zuten, butroetarren etxe zaharren gainean, Erdi Aroan hain ohikoak ziren dorreetako bat, eta gertakari hori jo ohi da Butroeko gazteluaren historiaren hasieratzat. Hiru mende geroago, borroka-giroak hala eskatuta segurantzean, dorrea gotorleku bihurtu zuten. Eraikin karratua zen, harresi batek inguratuta.

XIX. mendean errotik aldatu zioten itxura gazteluari, gaur egun duena emanez. Izan ere, erdi deseginda zegoen lehenengo karlistadaz geroztik. Torrecillako markesa zen hondarren ugazaba, eta beste markes bati, Francisco de Cubasi, eskatu zion gaztelurako diseinu berria egiteko. Cubaskoa arkitektoa zen noblea ez ezik, eta itxuraz, ondo bete zuen bere lana. Zenbaiten ustez, Butroeko gaztelua erromantizismo eklektikoaren eredurik azpimarragarriena da Espainiako estatu osoan. Erdi Aroan zuen itxuratik erabat aldentuta, gaurko gazteluak ipuin batetik ateratakoa ematen du, bere lau dorre, zazpi solairu eta hamaika apaingarriekin.

90eko hamarkadan, berrosatze-lan handiak egin ostean, orduko jabeek eraikina zabaltu zuten, jatetxe eta guzti. Harrezkero, bisitariak gaztelu barrua ikusteko aukera eduki zuten, harik eta 2005eko azaroan, ugazaben kiebrea medio, Inbisa enpresak bereganatu zuen arte, 1,6 milioi euro ordainduta. Gaztelua itxita egon da ordudanik, eta bisitariak —urrun samarretik etortzen dira batzuk— kanpotik baino ezin daitezke ibili. Inbisak 2007 amaieran edo 2008 hasieran jakinaraziko du gazteluarekin zer egiteko asmoa daukaten.

Bidea zabala da hasieran. Gutzika-gutzika bajatuz joango gara, lehen igotakoa kitatzeko nonbait. Jaitsiera amaituta, estutu egingo da bidea, eta guregana hurbildu, laztantzeraino askotan, alboetako landaredia oparoa. Batzutan, sabaia ere osatuko dute zuhaixkek. Halako batean, eskumako aldean eta hosto artean, ura sumatuko dugu, ikusi baino. Bidearen hasieran atzean utzi dugun Butroe itsasadarra da, honezkero ibai huts bihurtuta. Gidari ezin hobea, bestalde. Izan ere, haren eskumako ibarretik egin beharko dugu hemendik amaierara arteko bide osoa.

Ibaitik hurbilegi egindako etxeak

Oraindik ere tartetxo batez ibiliko gara marearen eragin-eremuan, eta noizean behin kaioaren batek edo beste egingo digu diosala. Eskumako

ibarrean, etengabe, Isuskitzea urbanizazio eskerga izango dugu ikusgai. Hori du izen ofiziala, baina *Abanikoa* esaten diote denek inguruan. Isolatzeo gogoa eta dirua badituzu, erosi etxea hemen. Baina ez edozein. Auzokide batzuek arazo dezente eduki dute, euren etxeak ibaitik hurbilegi eraikita daudelako. Eraikitzaileek arazorik ez zegoela segurtatu zien, baina Espainiako Kostalde Legeak besterik dio. Auzia konpontzeke dago momentuz.

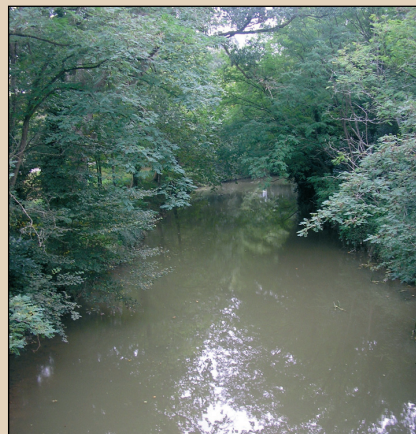
Arazo gehien izan duten etxeen parera heltzerako —erraz antzemango diezue, hain daude uretatik hurbil—, asfalto gainean izango gara ostera ere. Bat-batean agertu zaigu errepide berri hau, ezer ezetik, behearazko aldapa baten erdian. Lehentxoago, GR-ren errotiluek gonbitea egin digute Lemoizko Andraka auzora igotzeko.

Hortxe aukera. Kilometro bi besterik ez dira Andrararaino. Gazteluraino, berriz, hiru falta zaizkigu.

Isuskitzea auzoa guztiz atzean utzi eta gero, ibaia izango dugu interesgune nagusia. Baliteke inor ikustea piragua gainean, itsaso bila, baliteke ez ikustea ere. Seguru ikusiko —eta entzungo— duguna, bidean aurrera eginda, ur-jausi txiki eder bat da, harrizko zubi zahar baten hondarren ondo-ondoan hain justu. Bata zein bestea hurbilagotik ikusi nahi dituenak hobe du eskuman dagoen zurezko pasarelatik abiatu eta ibai ertz-ertzetik doan bidetxoari segitzea. Gero, atzera egin beharko da berriro, bide nagusira.

Gaztelua eta itzulera

Ur-jausiaren burrunba isildu orduko, txorien kantuak izango ditugu entzun-

Ezkerreko irudian, ibaitik hurbilegi eraikitako etxeak, *Abanikoa* auzunean. Erdikoan, ur-jausia, gaztelura ailegatzeko pare bat kilometro fata direla. Eskuman, Butroe ibaia gaztelu ondoko zubitxotik ikusita.

Non jan

Plentzian:

Batela. Plazatxoa, z/g.
Tel: 94-677 18 59.

Lagun-onak.

Eleiz Enparantza, 14.
Tel: 94-677 41 68.

Butroen:

Errota-ondo garagardotegia.
Gaztelu ondoan.
Tel: 94-615 15 55.

gai bakarra, non beste oinezko batzuen solasa ez den. Ibaia bera ere lasaitu egin da zeharo, ia gelditzeraino. Gu ez gara geldituko ordea, eta konturatu baino lehenago Butroeko gaztelua agertuko zaigu ibaiaren bestaldean. Metro batzuk aurrerago, zubitxoa zeharkatuko dugu eskumarantz. Oso litekeena da jende mordoia egotea inguruan. Besteak beste, gazteluaren itzalean ondo hazitako jate-txean, gazteluko bisitariz bapo hornituta. Bisitari horietako asko ezuste desatsegina hartuko zuten, bidenabar esanda. Web-gune askok gaztelua barrutik ikusteko aukera iragartzen badute ere, gaur egun ez dago sartzerik, aurreko orrialdeko koadroan zehaztasun handiagoz azaltzen denez.

Edozelan, merezi du gaztelura hurbiltzea. Jatetxearen albotik igaro eta gero, eskumara doan zubitxoa da horretarako bidea. Lorategi eder batean agertuko gara orduan. 45.000 metro koadro ditu, eta aipatzeko moduko ale bi: era bitxian makurtutako japoniar zedroa, eta 31 metro altu den pinu erraldoia. Erdi-erdian, gaztelua. Gure helmuga.

Etortzeko erabili dugun bide beretik itzul gaitezke, nahi izatera. Ordu eta erdi inguru baino ez da behar, beraz ez da astakeria. Beste aukera bat autobusa da –Mungia- edo Sopolara eramango gaitu-, baina ez da oso sarri igarotzen. Onena, tabernan eskatzea bai ordutegien bai geltokira ailegatzeko moduaren berri. ■

GPUNTUA

IPUZKOAKO BERTSOLARI
TXAPELKETA 2007

www.gpuntua.com

FINAL-LAURDENAK:

Urriak 20, larunbata

AZKOITIA

Baztartxo Antzokia

18:00etan

Iñaki Gurrutxaga, Jexux Mari Irazu, Xabier Sukia, Agin Rezola, Unai Agirre, Joxe Munduate.

Urriak 21, igandea

IRUN

Amaia Antzokia

17:00etan

Jon Martin, Uxue Alberdi, Iñigo Izagirre, Unai Muñoa, Aitzol Barandiaran, Josu Oiartzabal

Laguntzailea:

ARGIA
EUSKAL HAZIEN ASURAKA

Makina bat kontu

JOXERRA AIZPURUA

ASTRONOMIA

Teleskopio erraldoien arteko lehia

TXILEKO ATACAMA BASAMORTUAN teleskopio erraldoien azken belaunaldia instalatu nahi dute. AEBetako hainbat unibertsitate eta erakunde biltzen dituen GMT (Giant Magellan Telescope) partzuergoa da horren erantzulea. Hain zuzen ere, bi teleskopio biki instalatuko dituzte, orain arte jarritakoetan handienak.

Teleskopio bakoitzaren lente primarioak zazpi segmentu izango ditu bere baitan, eta horietako bakoitzak 8,4 metroko diametroa. Segmentu bat erdian egongo da, eta gainerako seiak petalo baten itxuran banatuta. Lente sekundarioa goian dago kokatuta, eta bertan azpiko segmentuek igorritako argia bilduko da.

GMT teleskopioaren irudia. Ikus, beheko aldean, pertsonak zer tamainu izango duten harekin alderatuta.

For Scale

Osasuna

JABIER AGIRRE

Betidaniko haur-jolasen alde onak

ZAZPI ETA HAMAIIKA URTE bitarteko espainar haurrak dira Europa osoko lodiak, eta munduan aurreneko postuan daude AEBetakoekin batera. Euskal Herriko haurrentzat aparteko azterketarik egin ez denez, Hegoaldekoak

Espainiakoen maila berean daudela onartzea beste erremediorik ez dugu izango, zoritxarrez.

Eskola-umeen artean gehiegizko pisuaren prebentziarako martxan jarritako Cuenca azterketak 9-11 urte bitarteko mila ume aztertu zituen. Hogei ikastetxe publikotako Lehen Hezkuntzako 4. eta 5. ikasturteetakoak ziren haurrak eta horiekin bi talde nagusi egin ziren: kontrolakoa bata, eta esku-hartzekoa bestea. Eskola-ume guztiei aldagai berak neurtu zitzaizkien: gehiegizko pisuaren eta loditasunaren portzentajea, trizepseko azal-tolesaren lodiera, gorputzeko gantz kopurua, analitika eta gastu energetikoa. Azterketa ikastetxeko eskolaz kanpoko beste jarduera bat bezala planteatu eta bi urtetan zehar burutu zen (2004-2006).

Jarduera fisikoko programaren diseinuaren eta koordinazioaren arduradun Mirena Sánchez Lópezek adierazi bezala, "umeei adin horretan nahi duten gauza bakarra jolastea da. Horregatik, zer jolas mota aukeratu pentsatzen ibili ginen; nola arituko lirakeen eskola-ume guztiek parte hartu ahal izateko, beraiei trebetasun edo sasoia kontuan hartu gabe. Eta ariketa fisikoa sartzea erabaki genuen, eskolaz kanpoko jarduera atsegingarri moduan, betidaniko jolas eta joko erakargarriei: zaku-lasterketak edo kolore askotako pilota erraldoiak, esaterako".

Jolas horiek astean hiru bider egiten zituzten, ordu eta erdiko saioetan. Bi ikasturtetan zehar eskola-umeak motibatuta edukitzeko, hiruhileko atxikipen-plan bat asmatu zuten: %70eko asistentzia gainditzen zutenei sari bat ematen zitzaien (kamiseta bat, txapel bat edo koaderno bat). Sariez gain, mahai-jokoak ere egiten ziren, jarduera fisiko jarraituak dakartzan onurak ezagutzera emateko. Emaitzek adierazten dutenez, ume aktiboek bizi-kalitate hobea dute (aldagai guztietan emaitza hobea lortu zituzten): autoestimua gora egiten du, eskola-errendimendua ere hobea da, eta eguneroko bizimoduan muga gutxiago dituzte. Nesken emaitzak, gaineratu dezagun, mutilenak baino hobea izan ziren.

landareak

JAKOBA ERREKONDO

mandio@zerain.com

Ahosabaia dantzan

MERTXIKA AZUKRETAN EDO ARDOTAN apailatuta jatea gomendatzen zuten XIX. mendeko osagile frantsesek mertxikondo osoa pozoitsua dela bazekiten. Ondo osoa, fruitua ezik. Hostoak, azala, egurra... bai, bai! Landu eta leundu ondoren zur gorritza dotorearen gaia den egurra, baita ere. Kabalea urrundu bere adar eta hostajetik, baitaazienda zuria ere: mertxikadi handi bat inausi eta ebakitako adarrak garbitu ondoren ia pozoia garbitu zuen artalde baten grabiolak jasoak ditu "Saint-Louis Globe Democratic"-ek 1893an. Azido prusikoa da pozoia, zianuroaren aurrekari bat. Egia da fruituaren mamiak ez duela honen arrastorik baina bere bihotzeko hezuraren bihotzeko haziak bai, argi bada! Milaka urtetan mertxika landu eta gozatu duten txinatarrek, langintza honek berak pozoia garbitu diola omen diote. Sinesteak ere nahikoa lan ematen du! Parisko osagilean gisan txinatarrek ere nahi dutena esan dezatela baina loria behar badute mertxikadietaz beste bila dezatela!

Mertxikondoaren garunean jar gaitezen: landare osoa pozoitsua egiten du belarjale ugarien bazka erraza izan ez dadin, fruitua ugaltzeko ematen duenez gu bezalako edozein mozolok jatea komeni da barruan daraman hezurdun hazia ederki sakabanatuko dugularik, hezurra hautsi eta barruko hazia, arbendola bailtzen, jateko tentazioa uxatzeko huraxe da landare guztian proportzioan pozoia gehien duen puska! Hagin (*Taxus baccata*) zahararren eta beste landare ugariaren trikimailu bera. Naturaren etengabeko kaosean guda-taktikak dira landare espezieen iraupen estrategia nagusi, eta guk, tontolapiko babo alaenok, fruituaren gozo usaintxo nahikoa dugu, zertan ari garenari usainaren arrastorik aditu gabe, ezta hurrenik ere, arerio nagusienetakoa duena laguntzaile onena bilakatzeko.

Mertxikaren azido hau etorri zait ahosabaira sagardian. Sagardotarako egokia, egokiena, zein sagar mota izango ote denaz aritu gara: geza, gezamina, gezagozoa, gazi-geza, gazia, gaxia, gozoa... Dastaketan elkar ezin ulertu ibiliak gara: batek garratza, besteak mikatza, besteak mingotsa, horrek mina, aldamenekoak samina, besteak gazia, hurrenak azidoa... Ahosabaiaren hiztegia jasotzeari lotzen al zaio bateren bat azkar!

Loreak mertxikadian.

INGURUMENA

Astiroago joanda, gehiago kutsatu

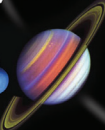
IBILGAILU ARINEK, hots, monobolumen eta kirol-autoek, ez dute ohiko ibilgailuek baino askoz kutsadura gehiago sortzen normalean -%0,5 gehiago, besterik ez-, baina kopuru hori izugarri aldatzen da aparkaleku itxietan.

AEBetako ikerlari-talde batek Baltimore (Maryland) hiriko zortzi solairuko aparkaleku batean egin du azterketa. Ikusi dutenez, ibilgailu arinen kopurua asko igotzen denean poluzioa ez da proportzio berean igotzen, modu esponenzialean baizik. Egoera horrek gizakiarengan du eragina, batez ere, kutsatzaile batzuek minbizia sor baitezakete.

Lortutako datuak ezin dira estrapolatu, baina hain harrigarriak izaki, ikerketa beste hainbat lekutara zabaltzea erabaki dute. Antza, ralentian edo oso abiadura txikitzen, ibilgailu arinek sortutako kutsadura asko handitzen da, abiadura handietan sortutakoarekin alderatuz. I

Web, CD-ROM eta paper formatuetan soluzioak alor guztietan

Ikerketa

Erremintak

Soluzioak

Zerbitzuak

Adur SOFTWARE PRODUCTIONS

Adur Software Productions, S. Koop. (ASP)
Industrialdea 1, 20160 Lasarte-Oria
Tel: 943.37.18.49
e-mail: adur@adur.com

INFORMAZIOAREN UNIBERTSOA

Denboraren makina

NAGORE IRAZUSTABARRENA

Prometeo berriaren automata zaharrak

GRENOBLE (FRANTZIA), 1709ko otsailaren 24a. Jacques de Vaucanson jaio zen familia txiro baten baitan. Lehen aldiz amarekin elizara joan zenean, bertako erlojuak txundituta utzi zuen mutikoa. Ordu luzez egon zen erlojuari begira, eta astebete geroago erlojuaren mekanismoa zehaztasun osoz berregitea lortu omen zuen. Semearen dohain harrigarriak ikusita, ama alargunak jesuitengana bidali zuen haurra, hezkuntza egokia jaso zezan.

Handik aurrera, gaztearen ametsa bizi artifiziala sortzea izan zen. Gaixorik zegoen batean, sukarrak jota, bere lehen proiektua bururatu zitzaion: musikari artifiziala sortuko zuen. Hortaz, ia gorputz atal guztiak mugitzeko gai zen txirularia egin zuen. Gainera, hilabeteak eman zituen giza azalaren antza izango zuen materialaren bila. 1738ko otsailaren 11n erakutsi zuen asmakizuna eta erantzun ezin hobea jaso zuen. “Arima ematea besterik ez zitzaion falta” eta antzekoak bota zituzten “mirariaren” lekukoek. Voltairek berak “Prometeo berria” ezizena ipini zion asmatzaileari. Ospeaz gain, lehen aurkezpen hark lanean jarraitzeko behar zuen babes ekonomikoa eman zion. Musikariaren azken bertsioa hamabi melodia jotzeko gai zen.

Baina Vaucansonen asmakizunik ezagunena urtebete geroago, 1739an, aurkeztutako ahate automata izan zen. Benetako ahateak bezala mugitzeaz gain, digestio-sistema artifiziala eman zion Vaucansonek: arto-aleak jan, digestioa egin eta gorotza iraitzeko gai zen. Luis XV.a erregeari ahatearen bertsiorik garatuena eraku-

Goian aita, Jacques de Vaucanson. Behean kumea, ia denetik egin zezakeen ahate automata.

tsi zion: begiak kliskatzen zituen, eta mokoarekin lumak orrazten zekien, benetako hegaztiek bezala. Erregeak, txundituta, miraria azaltzeko eskatu zion jenoari, eta hura gihar artifizialen, digestio-hodien eta erreakzio kimikoen sistema korapilatsuaz jardun zen luzaz.

Baina berehala, Frantziako meatzarien grebak asmatzailearen gainbehera ekarriko zuen. Agintariek meatzari artifizialak egitera behartu zuten Vaucanson eta, automaten aurkako sabotaje ekintza batean hainbat langile hil zirenean, errua berari egotzi zioten. Erbestera joan zen ihesi, eta bidean seme-alaba artifizial guztiak galdu zituen.

Mende erdi geroago, Goethe bera saiatu zen Vaucansonen lanak berreskuratzen, baina aurkitutako ale bakanak suntsituta topatu zituen. Ondoren, hainbat plano eta marrazkitatik abiatuta, 1739an aurkeztutako lehen ahatearen erreplika egin zuten –Luis XV.ak ikusitako bertsio osoagoaren planorik ez da gorde–. Gaur egun, ordenagailu eta Internet izeneko asmakizunak eskura dituztenek ondorengo helbidean ikus dezakete erreplikaren funtzionamendua: <http://www.youtube.com/watch?v=biXIZCL87to>.

1782ko Paris iskanbilatsuan hil zen Vaucanson, ospea erabat galduta. Bizi zen artean inork ez zion jaramonik egin, adibidez, chungailuak automatizatzeko garatutako ideari. Urte batzuk geroago Joseph Marie Jacquard-ek heldu zion Vaucansonen hariari. Jacquard chungailu ezagunaren sortzaile moduan sartu zen historian, eta Vaucansonek, berriz, tartetxo bat baizik ez du lortu bitxikerien historia txikian, kaka egiten duen ahate automataren asmatzaile modura. ■

ARRASTOAK

LEHEN idazkera Sumer-eko kulturen sortu zela ikasi genuen, baina Yussef Majidzadegh arkeologoa buru duen taldearen hipotesiaren arabera, Arattako erresuman sortu ziren lehen idazkiak. Sumeriar testu batek Aratta aipatzen du, baina ez zen haren arrastorik ezagutu Jiroft-en (Iran), aztarnategi oparoa topatu zuten arte. Aurkitutako objektuek K.a. 3400. urtean oso zibilizazio garatua bizi zela diote. Arrasto garrantzitsuenak izkribuak dituzten hiru harizko taula dira, baina adituek ez dute oraindik zeinu horiek ulertzea lortu.

Orain arte, idazkera K.a. 3200. urtean sortu zela uste zen eta, Majidzadegh-en hipotesia baieztatuz gero, 200 urte erantsiko zaizkio lehen idatziari. Baina horretarako ikerketak hainbat oztupo gainditu beharko ditu. Besteak beste, Mendebaldeko museoek latsagabekeria. Izan ere, 2001ean aztarnategiaren berri eman zuten komunikabideek eta handik aurrera, urtebetez, lapurreta basatia jasan zuen Jiroft. Orduetik. Irango gobernuak funtsezko bost ale itzultzeko eskatzen dio Parisiko Louvre orojaleari.

Jirofteko aztarnategia.

ESKERRIK ASKO
LANA EUSKALDUNTZEKO
DINAMIKAN MURGILDUTA
ZAUDETEN GUZTIOI

EMUN
LANA EUSKALDUNTZEKO
KOOPERATIBA

www.emun.com/10urte
www.lantalan.com

JON HERNÁEZ / ARGAZKI PRESS

Zapaterok ETArri musu-truk utzi ote zion Moncloako giltza?

Euskal politikako solas-lekuetan zaharrak berri entzuten hasiak gara beste behin ere. Solasen doinuak ezagunak egiten zaizkigu, tamalez. Betikoen aurkako espetxeratze aginduak eta betikoen aurkako bonba hotsek errealitatearen alde latzera ekarri gaituzte enegarrenez.

BAKE ETA NORMALIZAZIO PROZESUA. Hasiera edota esaldi hau bera erabili genuen orain urte bat euskal gatazkak bizi zuen egoera aztertzeko. Bakea eta normalizazioa ekar zitzakeen –Espainiako Gobernuaren eta ETArren arteko nahiz euskal alderdi politikoaren arteko elkarriketek bidera zezaketen– prozesu politikoa zalantzan ikusi genuen, baita prozesu politikorik izan ezean aro politiko berririk ez zela izango ikusi ere. Egun, argi dago, prozesurik ez dago, eta, gaurko egunez, aro politiko berri baterako aukerarik ere ez.

Duela urte bat (2006ko azaroa) ugarriak ziren prozesuari buruzko espekulazioak eta interpretazioak. Hiru mugari nagusi izan ziren prozesura iristeko ibilbidean: Batasunaren Anoetako Proposamena (2004ko azarokoa). ETArren

MIKEL ASURMENDI

su-eten iraunkorra (2006ko martxokoa) eta Espainiako Rodríguez Zapatero presidenteak Diputatuen Kongresuan ETArekin elkarriketak abiatzeko aditzera eman zuen erabakia (2006ko ekainekoa).

Iazko azaroan ere, “prozesurako balizko ibilbide orriko etapa batzuk ez zirela behar bezala itxi” idatzi genuen. Gure interpretazio soila zen, noski. Ibilbideko trena edota gidoia anbigua ote zen genioen, halaber. Handik gutxira, abenduan, ETak Barajasko atentatua burutu zuen eta PSOEek prozesua amaitutzat jo. Prozesuaren amaiera argiago geratu zen hartara, eta nondik norako batzuk “argitzen” joan ziren geroago. Argitzen diogu, atentatua izan baino

lehenago eta ondoren, prozesuaren tes-tuingurua osa lezaketen hainbat gertaera ezagutuz joan ginelako apurka-apurka. Gertaera horietako nagusia (2006ko azaroan bertan) “Loiolako bilerak” izan ziren, PSOEek, EAJk eta Batasunak burutuak. Gertatua ez dugu zehatz-mehatz ezagutu, noski, ondorioak bai ordea. Antza, PSOEek dioenez, ezker abertzalearen proposamena –Hegoaldeko lau herrialdetako autonomia eta erabakitze eskubidea jarri bide zituen mahai gainean– ez zetorren bat ordurarte proposatutakoarekin. Batasunak dioenez, EAJk bat egin zuen PSOEek proposamenari emandako ezetzarekin. Josu Jon Imazen esanetan Batasunak –ETArren aginduz– 180 graduko bira eman zion bere ibilbideari, baita Batasunak Anoetako Proposamenaren zen-

tzua aldatu zuela esan ere. ETak, berriz, Espainiako Gobernuari beste “egutegi” bat mahaigaineratu izana leporatu zion eta EAJri PSOEren estrategiarekin bat egitea. Trenek taka egin zuten nonbait. Harrezkero, matxuratu-tako trenak ibili ziren atzera-aurrera burdinbideetan. Maiatzean burutu omen ziren ETA-Gobernuaren eta PSOE-Batasunaren arteko azken bile-rak. Ekainean ETak su-etenaren amaiera eta bere fronte guztien erabile-ra iragarri zituen. ETaren azkeneko gogoeta aipagarriena hauxe izaki: ETak ez dio beste negoziazio prozesu bati ekinen berriz, aldez aurretik euskal alderdi politikoen artean “akordio poli-tiko erresolutiboa” ixten ez bada (*Zu-ba-te* 112. zenbakia).

Garai zaharrak berri

Prozesuak iraun zuen bitartean eta berau amaitu ostean gertakari politi-ko esanguratsuak izan dira. Hona, besteak beste, mugarrri batzuk: Nafarroako herritarren gehiengoak espero zuen UPNko Gobernuaren aldaketa ez izatea eta ondorioz, frus-trazioa. NaBairen eta PSNren arte-ko nafar gobernu osatu ezinak PSOEek Espainiako Estatuarekiko duen morrontza agerian utzi zuen, baita PSNk PSOErekiko duen men-pekotasuna berretsi ere. Bestalde, EAJ barruko bi joerak areago azaleratu ziren. Orain arte Imazek eta Egibarrek bideratuak eta aurrerantzean EBBko buru berria izango bide den Iñigo Urkulluk bateraraziko dituenak. Hala-ber, berriki, Eusko Jaurlaritzaren pro-positamen berria ezagutu dugu EAEko Ibarretxe lehendakariaren ahotan. Iba-rretxe Planaren bigarren ekitaldia edo Ibarretxeren ibilbide orria ere deitua. Eskaintza politiko berrian lehendaka-riak herri galdeketa iragarri du 2008ko urriaren 25erako. Aldi berean, Arnaldo Otegi, Juan Mari Olano, Joseba Alvarez eta Oihana Agirre kideez gainera, Bata-suneko Mahai Nazionalaren hamazazpi kide espetxeratuak izan dira ETako kideak izatearen akusaziopean. Baltasar Garzon epailearen erabaki arbitrarioak zuzenbideko edozein estatu zalantzan jarri du berriz ere, are zalantzaragiago-ak dira baina, Zapaterok euskal auzia konpontzeko zituen ustezko nahiak edo ahalak.

Ekainaz geroztik, ETaren atentatu saiakera gehienak ezerezean utzi zituz-

ten Espainiako nahiz Frantziako poli-ziek. ETak Durangon –Guardia Zibi-laren kuartela helburu– zein Zarau-tzen –Ertzaintzaren egoitza helburu– burutu zituen bi ekintzek pertsonen bizia akabatzea jomuga zuten susmoa piztu zuten. Bilbon, urriaren 9an, PSE-EEko Galdakaoko zinegotzi Juan Carlos Domingoren bizkartzain Gabriel Ginesen aurka egindako aten-tatuak duda-muda guztiak uxatu ditu. ETak jomuga guztiak itu edo helburu direla berretsi du. Alegia, 2003ko maiatzetik 2006ko urrira bitarte ETak ez zuen inor hiltzeko jomugan hartu. ETak, azkenekoz, Bonifacio Martín eta Julian Embid poliziak hil zituen Zangotzan. Harrezkero, hildakoak atentatuen alboko ondorioz izan dira. Barajaskoak, kasu.

“Prozesuan aritutako aldeek prozesu baterako beste oinarririk ez dagoela badiote, elkarrizketaren eta akordio politikoaren aurrean beste alternatibarik ez dagoela badiote, zer berri ekar dezake ETaren jarduera armatuak?”

Bide orria eta jarduera armatua

PSE-EEko presidente Jesus Eguigure-nek –prozesuaren diseinatzaile nagusietako bat izan omen dena– prozesua-ren oinarriak sendoak zirela aditzera eman zuen honen abiapuntuan. Proze-suaren amaiera begi-bistakoa izanda ere, horren garrantzizkoa –izan– den prozesua abian jartzeak Espainiako Estatuaren eta ETA erakundearen –euskal gatazka biziarazten duten bi aldeek– arteko indar korrelazioa alda-tua zela ulertu genuen, baita bi aldeek gatazka bideratzeko eta auzi politikoa ebazteko aukera politiko berriak lan-duak eta onduak zituztela ere. Proze-suak porrot egin arren, ETaren jar-duera armatu mugatuak PSOEko Gobernuari irtenbide politiko negocia-tua gauzatzeko zirrikitua utziko zion esperantza genuen. Gabriel Gines biz-kartzainaren aurkako atentatuarekin ba-al dago esperantzarako zirrikiturik?

Negoizazio prozesuak frakasatu arren, honen ondorengo garaia ez zela Lizarra-Garaziko ondorengoa bezala izango barneratu genuenok

oker geundela pentsatzen hasi beha-rra daukagu. Alabaina, galdera da: ETak orduan ekin zion beste ziklo antzeko bati ekitekotan al dago? Pro-zesua gauzatzeko erabilitako oinarriak eta zubiak zutik atxikitzen ahal dira ETaren ofentsiba hilgarri berri baten ondoren? Areago, prozesuan arituta-ko aldeek prozesu baterako beste oinarririk ez dagoela badiote, elkarriz-ketaren eta akordio politikoaren aurrean beste alternatibarik ez dagoe-la badiote, zer berri ekar dezake ETA-ren jarduera armatuak? Posible izango al da prozesu berri bat eraikitzea jar-duera armatuaren ziklo odoltsu baten ostean? Ibarretxeren ibilbide orriak eta ETaren jarduera armatuak izate-rik ote elkarren ondoan?

Moncloako giltza

Eusko Jaurlaritzaren proposame-nak lau mugarrri ditu bidean, Iba-rretxeren bide orrian urrats nagusiak bezala joak. Espainiako Gobernuak presidenteari itun poli-tikoa eskaintzen dio Ibarretxek. Akordioa eman daiteke edo ez. Akordioarekin edo gabe, erreferen-duma egingo omen du Ibarretxek. Artean, erreferenduma egiteko bai-menik ez badago, hauteskundeak aurreratu eta berauek baliatu litzake erreferendum moduko bat gauzatzeko. 2008ko urriaren 25ean, erreferenduma egin ezean herri kontsulta ez loteslea burutzeko prest bide da lehendakaria. Halaber, alderdien arteko akordioa balitz, 2010eko bigarren seihilekoan, negoziatio prozesuaren akordioa berresteko erreferendum erabakigarria proposatzen du. Bien bitartean, ibilbi-de orriak berak hamaika xenda izan ditzakeenez, Downing Streeten adie-razpenaren antzeko batek akordio –EAEko lehendakariaren eta Espai-niako presidenteari arteko harreman-bidez– berrietarako bidea zabaldu lezake.

Dena da posible, politika posiblea-ren artea baita. Gure inozentzia, gal-dera pare bat: Espainiako Kongresu-rako hauteskundeak datorren ekainean izaki, pentsa al daiteke Zapatero izanen dela presidente Iba-rretxeren bide orria garatu bitartean? Hau da, Zapaterok onetsi zuen pro-zesuaren bitartez Moncloako giltza ETaren esku jarri zuen. Giltza musu-truk utzi ote zion? ■

Psikologia pixka bat hiztunak motibatzeke

220 lagun elkartu ginen urriaren 9an Arantzazuko (Oñati, Gipuzkoa) Gandiaga Topagunean. Emun lana euskalduntzeko kooperatibak 10. urteurrena ospatu zuen egun osoko jardunaldiekin, *Motibazioa eta hizkuntza normalizazioa* izenburupean. Nola motibatu ikasleak eta hiztunak euskara erabiltzeko? Hizkuntza bat edo beste erabiltzeko norberaren psikologiak duen garrantzia azpimarratu zuten adituek.

EMUN

ONINTZA IRURETA

MILA ETA BAT MODU probatu dira hizkuntzak (gutxiagotuak) salbatzeko; hizkuntza politika sendoak, irakasle eta ikas material zein baino zein hobek, erreferentzia munduak... ia dena –edo asko behintzat– eskura eta hala ere, gure kasuan, momentua iritsita euskararik ez mihi puntan. Zergatik ez du egiten euskaraz? Hara galderra potoloa. Bada, azken urtetxo hauetan psikologoak ari zaizkigu gizakiaren barrunbe konplexuak aztertzen euskaldunak euskara zergatik ez duen erabiltzen eta erdaldunak zergatik ikasten ez duen deskubritu nahian.

Ez zen Sanzen hizkuntza politika diskriminatzaileaz hitz egin, ezta Frantziak hiritarrak aske eta berdin tratatzeko duen modu xelebreaz ere. Hizlariak ez zuten Interneten dauken euskara ikasteko baliabideen berri eman, ez zen inondik ageri euskarazko jostailuen zerrendarik.

ARGIA

Goian, goizeko hiru hizlariak: Peter Macintyre, Ferran Suay eta Joxpi Irastortza. Behean, Alex Mungia eta Iñaki Elortzak bideratutako mintegian.

Emozioa, bihotza, komunikazio gogoia, hiztunaren urduritasuna, auto estimua, motibazioa, enpatia... hitz horiek eta antzekoak behin eta berriz. David Crystal hizkuntzalari galestarrak Bilbon emandako hitzal-

dian esandakoak jaso genituen duela bi aste (2.105 zbk) aldizkari honetan eta hauxe izenburua: “Bihotzak konkistatu hizkuntzak salbatzeko”. Ez da kasualitatea hizkuntzen erabileraz hitz egiten hasita, hizkuntza

ikasleen eta hiztunen beraien bihotzak lehen mailara ekartzea.

Ikaslearen jauzia helikopterotik

Kanadako Cape Breton Unibertsitateko Peter Macintyre psikologoak bigarren hizkuntza —ez du zertan gutxiagotua izan— komunikatzeko gogoaz eman zuen hitzaldia. Aukera da hitz gako; ez dago egun jakin bat bigarren hizkuntza ikasi duen ikaslea hizkuntza horretan komunikatzen has dadin, azterketa gauditu eta hurrengo egunean ez da hasten ikaslea komunikatzen. Ikaste prozesuan mila aukera ditu eta ikasleak berak hamaika arrazoiengatik berak erabakitzen du noiz erabili hizkuntza hori eta noiz ez.

Hiztunaren jarrera hori hobeto azaldu nahian Peter Macintyre irakasleak helikopterotik paraxutarekin jauzi egiten duen hasiberriaren adibidea jarri zuen bigarren hizkuntza ikasleak hizkuntza horretan komunikatzeko aukera bakoitzean sentitzen duena azaltzeko. Paraxutista hasiberriak jauzi egiteko gogo bizia du, baina aldi berean, salto egitetik zenbat eta gertuago orduan eta larriago dago; nahi du, baina beldur da. Jauzia ondo ateratzen bazaio hurrengorako lasaia egongo da eta alderantziz. Hiztunari beste hainbeste gertatzen zaio: “Euskaraz egingo diot (gure kasuan), baina urduri jarri eta totelka hasten banaiz? Eta oso azkar hitz egiten badu eta ezin badiot segi? Eta berriketa asko luzatzen bada ezinean banabil?”. Uneoro hiztunak erabaki du hitz egin ala atzera egin.

Kanadako Macintyre psikologoak azpimarratu zuen gehiago erabili beharko liratekeela teknika psikologikoak norbanakoaren motibazioa aztertzeko. Izan ere, irakasleak berma dezake ikasleak hizkuntza primeran ikastea, baina ezin du ziurtatu hizkuntza horretan komunikatzeko gogoaz izatea.

Intsumisioa nola praktikatu

Peter Macintyrek hiztunaren komunikatzeko aukeraz hitz egin zuen, kalkulatu helikopterotik salto egin behar duen paraxutistaren esku dagoela jauzi egitea ala ez, eta ez beste inoren esku. Aldiz, Valentziako Unibertsitateko Ferran Suay psikologoak gogorarazi zuen —egunero gogorazten digute egia esan— hizkuntza gutxiagotuetan arituz gero, paraxutistak lurrera bitartean haize bolada galantak jasan beharko dituela eta

“Trakasleak berma dezake ikasleak hizkuntza primeran ikastea, baina ezin du ziurtatu hizkuntza horretan komunikatzeko gogoaz izatea”

PETER MACINTYRE

makina bat aldiz horma joko duela. Haizetea saihesteko onena, jauzi ez egitea, sumisioa alegia. Hizkera zientifikoagoan esanda, Ferran Suayk “hizkuntza dominatzailearen mende sistematikoki nola ez makurtu” azaldu zuen, eta aldi berean, jokaera intsumisio horien ondorioz sortutako gatazka egoerei nola aurre egin kontatu zuen.

Hiztun batzuek betiko baztertu dute beren hizkuntza, beste batzuek ezagunekin baino ez dute erabiliko, eta beste maila batean daude euskaraz egiten saiatzen direnak parekoak hizkuntza aldatzen duen arte. Jokaera sumisoak dira horiek denak Suayren ustez. Bestelakoa litzateke beti bere hizkuntza egitea helburu duenarena. Valentziarrak azaldu zuenez, asmo hori burura eramateko ez da nahikoa hizkuntza gutxiagotuetan kontzientzia izatea, eguneroko hizkuntz gatazketan zerbait gehiago behar da hizkuntza dominatzaileak mende har ez zaitzan. Hiztunak

garbi izan behar du bere hizkuntzari eutsiko diola, kontuan izan behar du deseroso sentituko dela —muturrak ikusi beharko ditu, denbora galdu beharko du...— eta pentsatu behar du egoera horietan zer esango eta zer egingo duen. Suayren ustez, horrelako ariketarik gabe hizkuntz sumisioa bermatua dago.

Emuneko teknikari Joxpi Irastortzak eman zuen hirugarren hitzaldia eta berak euskara planak dituzten 12 enpresatako 209 langileekin motibazioari buruz egindako ikerketa azaldu zuen. Plan, zifra eta emaitzez gain, euskara ikasle eta hiztunen iritzia jaso zuten halako galderei erantzunez: Zerk motibatzen zaitu lantokian euskaraz aritzeko, zergatik euskaraz ala zergatik ez?

Arratsaldean norberaren emozioek hizkuntza ikasteko eta erabiltzeko duten garrantziaz aritzeko aukera gehiago izan zen jardunaldietan, bai behintzat Alex Mungia eta Xabier Elortza HABEko teknikariek gidatutako mintegian —beste hiru mintegi izan ziren ordu berean—. Haur txikiak gurasoak euskarara erakartzeko saioak egiten dituzte beraiek eta emozioen ekologiak euskararen normalizazioari egin diezaiokeen ekarpenaz aritu ziren. Euskararen aldeko betiko diskurtsoaz harago nola erakarri guraso horiek, horixe egitekoa.

Norbanakoon bihotzera heltzea modan dago, hizkuntza kontuetarako eta baita bestelakoetarako ere, ikusi bestela langileak motibatzen diren. Hiztunen barneko sentimenduak harrapatuta hizkuntzak salbatuta izango direnik ezin esan, baina ezin uka hiztunik gabe ez dela hizkuntza bizirik. ■

www.argia.com/argia-astekaria/2090
helbidean, Ferran Suayk jardunaldietan azaldutako teoria sakonago azaldu.

Babeslea: Emun

HIZKUNTZA AHOLKULARITZA ETA EUSKARAZKO ZERBITZUAK:

- Enpresa eta erakundearen premiei egokitutako euskara planen kudeaketa
- Itzulpenak
- Euskara formazioa

Uriburu, 9 behe 20500 Arrasate Tel. 943 711 847 ● Martin Ugalde Kultur Parkea 20.140 Andoain Tel.943 300 978
emun@emun.com ● www.emun.com

Michelin eta Sidenorren asmoak

Michelin enpresa frantziarra eta Sidenorren jabe den Gerdau brasildarra albiste izan dira aurreko astean. Biek dituzte egoitzak Hego Euskal Herrian eta horiei zuzenean eragingo dieten neurriak hartzea erabaki dute. Michelin Gasteiz eta Lasarten dago kokatua, baina bere asmoek Gipuzkoakoan diharduten langileei eragingo die bereziki: 1.200eko plantilla 670ean utzi nahi dute, 530 aurre-erretiratzuz eta bestelako neurriak hartuz. Guztira 800 behargin gera litezke lanik gabe Lasarte inguruan, Michelin pneumatiko lantegiarantz lan egiten duten enpresak kontuan hartuz gero. Horrekin, zuzendaritzak enpresaren jarraipena ziurtatu du, baina sindikatuak ez dira fio, eta itxierara bidean lehen pausoa izan litekeela uste dute.

Bestalde, Sidenorrek enplegu-erregulazioko espediente zabaldu du, hau da, aurreikusi egiten du 343 langile kanporatuko direla eta Azkoitia eta Gasteizko altzairu fabrikak itxiko direla. Egoera horren aurrean sindikatuak ez dira ados jartzen. Batzuek uko egiten diete hartutako neurriari, ekintza berezirik iragartzen ez badute ere. Aldi berean, euskal sare industrialak suntsitu, lana deuseztatu eta gainerakoa prekarioagoa bihurtuko dela irizten diote. Besteek, enpresen jarduerak jarraitu ahal izateko gutxieneko kaltetzat hartu dituzte plangintzak. Aurrez izandako birmoldaketaren esperientziak adierazten du bai sindikatu gehienek eta baita langileek ere neurri horiek onartzen dituztela. Hala erakutsi du lan murrizketa handiena jasan duen Sidenorren Gasteizko egoitzak. Egia da, halaber, horrek guztiak euskal industria sareari larriki eragiten diola. Eta agindutako bestelako lanpostuak ez dira ia inoiz iristen.

Juan Mari Arregi

Uribe-Kostan bizkaiera ikastaroa

BIZARRA LEPOAN euskara elkarteak antolatu du bizkaiera estandarra eta eskualdeko zein herrietako bizkaiera lantzeko ikastaro "aitzindaria". Labayruk homologatu du eta urritik Aste Santura arte egingo da. Ikastaroa amaituta ikasleek nahi badute, bizkaierazko Berbalagun taldea sortuko dute Getxon.

"Biraoak Nafarroan bilduak" liburua

PATXI SALABERRI eta Juan Jose Zubiri euskaltzainek Nafarroan bildutako euskarazko biraoak jaso dituzte *Biraoak Nafarroan bilduak* liburuan. Liburuak bi atal ditu: biraoen hiztegia eta esanahiaren arabera sailkatutako zerrenda.

IMHren 30+10 mintegia

MAKINA ERREMINTAREN INSTITUTUAK (Elgoibar) urriaren 25ean egingo du hizkuntza-kudeaketari lotutako hausnarketak, jardun onak eta produktuei buruzko 23 hitzaldi bilduko dituen mintegia. Lehenengo atalean hiru adituk enpresaren irudia, nazioartekotzea eta berrikuntza aztertuko dituzte. Bigarren atalean, besteak beste, bost enpresak beren lantokian ezarritako hizkuntza-irizpideak aurkeztuko dituzte. Bestalde, hamabi erakundek enpresentzako produktu eta zerbitzuez informazioa emango dute.

412 enpresa LanHitzekin

LANHITZ Eusko Jaurlaritzako Hizkuntza Politikarako Sailburuordetzak iaz eratutako programa da, lan mundua euskalduntzea helburu duena. Urtebetean 1.646 enpresa gonbidatu dituzte LanHitzekin bat egitera eta 412k eman dute baiezkioa. Patxi Baztarrika sailburuordeak esan duenez, urte amaierarako prest egongo da Euskararen Kalitate Ziurtagiria.

BAHEA

Jorge Maria Ribero-Meneses filologoak *El Diario Vasco* esanak: "Estatuak terrorismo instituzionala lantzen du euskararen jatorria sakon ikertu eta hizkuntza guztien ama dela defendatu dugun hiru filologo espainiarren aurka (Julio Cejador jesuita, Imanol Agirre eta ni)".

URRUTI

SPORT

PARAPENTE

IKASTAROAK

ETA

BI

LAGUNENTZAKO

HEGALDIAK

Jose Maria Soroa 20 ■ 20013 Donostia ■ Tel/Faxa: 943 27 81 96 ■ e-posta: urruti@urruti.com ■ www.urruti.com

MALTZAGATIK

Borroka armatuaren ziklo luzearen beldur

MARTXOKO ESPAINIAKO hauteskundeetara aurkeztuko dela iragarri du EAE-ANVk. Parte hartzea lortuko duen, hori beste kontu bat da. Edozein modutan, urrats berritzailea da, Espainiako Legebiltzarrerako azken bi hauteskunde prozesutan ENA-Mek ez baitu ordezkari politikorik aurkeztu (2004koan Bata-suna legez kanpokoa zen jada). 1996ko hauteskundeetan HBk 181.000 boto lortu zituen eta bi parlamentari. Aurtengo udal hauteskundeetan ANVk lortu dituen emaitzekin bizpahiru diputatu lortuko lituzke. Zeresanik ez oso desberdinak dira udal hauteskundeak eta Espainiako Legebiltzarrekoak, baina emaitzek pistaren batzuk ere emango lituzkete. Besteak beste, ea ezker abertzaleak su-etenaren apurketari hautesontzietan nola eusten dion. 2001eko Eusko Legebiltzarrerakoetan EHk beherakada handia izan zuten, 143.000 boto eskuratuz. Oraingoan ere, su-eten ondorengo lehen hauteskundeak lirateke, baina horretarako aurkeztea lortu behar du eta gaur egungo haizeak ez dira horren oso aldekoak. PPrek eskariak

erantzun duten itxaron beharko da, emaitzak erabat aurreratu gabe.

GABRIEL GINES bizkartzainaren aurkako atentatuak heriotzen atentatu moldera itzularazten gaitu eta horrek seguruenik borroka armatuaren ziklo luzea adierazten du berriz ere. Ez da zalantzarik, ETak entzungor egiten

argiak dira, eta PSOren joera ETaren atentatuen gaitzespenari lotua dago. Hau da, ANVk gaitzesten badu, aurkez daiteke, bestela ez. Zer aldatu da aurtengo maiatzeko hauteskundeetatik hona? Su-etenaren haustura. Baltasar Garzonek Batasuneko Mahai Nazionalaren espetxeratzean hartu duen eredu moduan, PSOerentzat ere ANV maiatzeko hauteskundeetan aurkeztea onuragarria zen bake prozesurako eta orain ez. Euskal Herritik begiratuta bederen, juridikoa ala politikoa den eztabaidari ekitea denbora galtze hutsa da.

Edozein modutan, Espainiako Gobernu edo judikaturaren asmoek norabide jakin bat adierazten ari badira ere, ANVren asmoek zein

dio euskal gizarteari, honek modu askotan adierazi baitu ez duela borroka armatuaren bidetik abiatu gura. Jose Luis Rodriguez Zapaterok edo Madrilgo edozelako gobernuak berdin egingo du gatazka politikoa errepresio soilez gainditzeko apustuan jarraituz gero, euskal gizarteak modu askotan erakutsi baitu gatazka negoziazioaz eta elkarriketaz konpondu behar dela.

Hori bederen aldatu da, ETak jarduera armatuari ekin dio eta alderdi abertzaleek behintzat elkarriketaren bidearekin jarraitu behar dela diote publikoki, armak isilik egon ala ez. Errealitatean ere horrela izan baita beti, ezkutuko elkarriketek behin eta berriz erakutsi duten moduan.

ILLARRA
Jatetxea

Illara bidea 97 • 20009 Donostia

Tel.: 943 21 48 94

www.restauranteillarra.com • info@restauranteillarra.com

Erdialdeko Asian jokatzeko da XXI.eko partida izugarria

Errusiarrak, txinatarrak eta Mendebaldekoak etengabe daukate ate joka Erdialdeko Asiako errepubliketako buruzagiek. Petrolioa daukate, gasa ere bai, eta gainera kokagune estrategikoan bizi dira. Geopolitikak indartu adina arriskutan jartzen ditu Asiako errepublikok.

“GREAT GAME” EUSKARAZ “Partida Izugarria” ipini dugu, nahiz eta gaztelaniaz “El Gran Juego” eta frantsesez “Le Grand Jeu” eman dituzten. Ingeleseko Wikipediari galdetuz gero “Great Game”, bertan aurkituko duzu 1878ko *cartoon* polit bat: Afganistango emir edo erregea alde batean hartz errusiarrak eta bestean lehoi britainiarrak dituela, biek inguratuta.

Régis Genté kazetariak *Le Monde Diplomatique* hilabetekarian *Les ex-républiques soviétiques dans la géopolitique mondiale. Du Caucase à l'Asie centrale, “grand jeu” autour du pétrole et du gaz* plazaratu du. Hasi Georgiatik eta Pakistan arteko gatazka eta arazoak argitzeko geopolitikak eskaintzen duen gakoa esplikatzen du Genték. Bere azterketa kontuan hartuta, hobeki ulertzen dira Asia erdialdeko katramilak, Afganistango hondamendia barne.

Wikipediara itzuliz gero, ikus daiteke Partida Izugarria hau aspalditik datorrela: Errusiaren eta Inperio Britainiarren arteko lehia Asia erdialdea kontrolatzeko. Partida Izugarria, Persiak eta Errusiak 1813an sinatutako itunetik hasi eta Londresek eta San Petersburgen 1907an konbentzioa hitzartu arte luzatu zen lehen fasean, eta handik sortu zen oraindik buruhausteak ematen dituen Afganistan estatua, bi blokeen arteko mugan. Bigarren fasea luzatu zen boltxebikeek agintea hartu zutenetik 1991a arte.

“Orain gori dago *Great Game* berria –idatzi du Régis Genték– eta oraingoan petrolioa eta gasa daude arazoaren muinean. Baina hidrokarburo eskeak ez du besterik gabe esplikatzen, potentzia handiek Asia erdialdeko eta Kaukasoko errepublika sobietar ohiak berenganatzen daukaten gudua. (...) Oleoduktoak zera dira: eskualde horretako zortzi estatu berri independenteak beren magal geostrategikoan lotzeko erabiltzen dituzten soka luzeak”.

Great Game zaharraren “Indiak” zeuden jokoan, koroa britainiarraren harribitxia. XXI. mende hasiera honetan Erdialdeko Asia kolonizatu nahi dute, batzuek eta besteek, are rioa neutralizatzeko, kazetariari Kirgizistango diplomatiko batek aitortu dionez. “Gasa eta petrolioa badira berez helburu, baina baita influentziak lortzeko tresna ere”.

Sobiet Batasuna erori berritan, hartatik sortutako estatu independenteei petrolioan aurkitu zuten aurrekontua handitu eta Moskurekiko burujabatasuna sendotzeko modua. 1980ko hamarkadan horrela sartu zuten muturra Mendebaldeko korporazioek Kaspio itsasoan, petrolioa ustiatzeko.

Hurrengo hamarkadatik hasi zen Mosku erreakzionatzen. Hona adibide argigarria: 1993an estatu kolpe batek kendu zuen agintetik Azerbaijanen Abulfaz Eltxibei lehendakaria,

errusiarrak areriotzat ikusia, eta haren ondoren agintea hartu zuen Alijev-ek –KGBko jeneral izana bera– laster eskaini zien akordio bat errusiarrak petrolio aferetan.

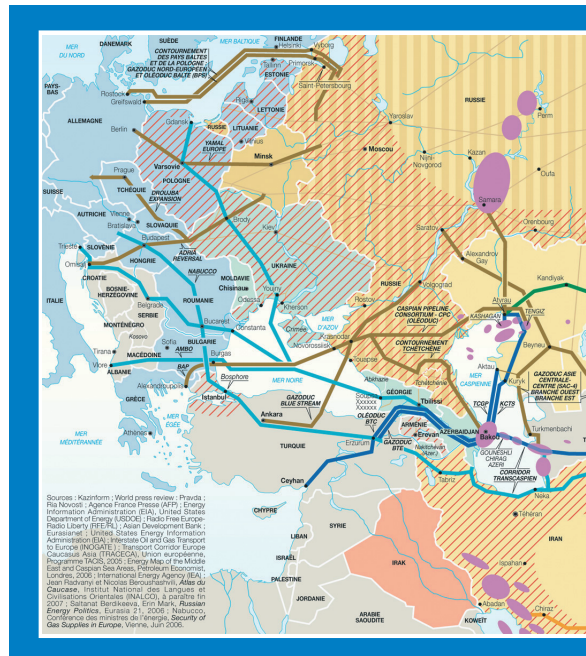
Baina Amerikako Estatu Batuek urte horietan apustu gogorrak egin dituzte parajeotan. Garestiena, Baku-Tbilisi-Ceyhan (BTC) oliobidea. Nola edo hala hori eraiki nahian, Kaspio aldeko petrolio aurreikuspenak exajeratu egin zituzten amerikarrek. Orduan aipatu zen 243.000 milioi upel ote zegoen han, eta gaur erreserbak 50.000 milioitan kalkulatzen dira. Baina errusiarrak hesia jartzeko BTC derrigorrezkoa zuen Mendebaldeak.

Delako terrorismoaren kontrako borroka ere erabili dute AEBek: base militarrek daukate Kirgizistanen eta Uzbekistanen. Errusiaren baratzean.

Petrolio eta gasaz gain

AEBek esku hartu zuten Georgian (2003), Ukrainan (2004) eta Kirgizistanen (2005) gertatutako agente aldatketetan... eta orduan hasi ziren inguru honetako beste agintari autokrata batzuk berriro Moskura edo eta Pekin aldera begira. Oinpean daukaten petrolioak eta gasak lagunak aukartzeko bidea ematen dielakoan.

Urte horietan hasi da Errusia, Putinen bultzadaz, Erdialdeko Asiako errepublikekin harremanak berriro estutu nahian. Turkmenistan da

Mapa honekin argitzen du *Le Monde Diplomatique* hidrokarburoen garraio sarea Erdialdeko Asian. Urdin argiz daude Europar Batasunako eta Mendebaldekoen aldeko herrialdeak; horitaz, Errusiarekin alineatuta daudenak. Bien muga aldean mirri-marratuta daudenak dira bi potentzietako batek sailhestu nahiko litzukeenak. Marra berdeek adierazten dituzte txinatarrak eraikitzen ari diren gas edo petrolio hodiak, marroiek errusiarrenak, urdin ilunek AEBenak, urdin argiek Europarrenak eta laranja kolorezkoek irandarrena. Afganistan eta Irak kolore bereziz daude, horietan estatuek ez dutelako segurtasuna bermatzen. Ubelez margotu dira gas edo petrolio asko daukaten guneak.

egoera berriaren adibide nabarmena. 2003an presio gogorra egin zion Saparmurad Niazov lehendakariari, gasa errusiarrei saltzeko 25 urteko kontratua sinatu zezan. Baina Niazov hildakoan, Axkhabad presidente berriak kontratua berrituarazi zien errusiarrei, epea laburtu eta prezioa handituz. Nola? Bitarte horretan Hu Jintao txinatarrarekin negoziatuz beste kontratu bat, gasa Txinara ere bidaltzeko.

Errusia gasetan munduko lehen ekoizlea da eta petroliotik bigarrena. Baina gainera, bere kokapena erabili nahi du Europarekin eta AEBekin indar handiagoz negoziatzeko. Hauek berriz, eginahalak egiten dituzte alderantzizko norabidean. Aipatu dugun Baku-Tbilisi-Ceyhan

oliobideak min egin die errusiarrei. Baina gainera AEB eta Europak beste bi proiektu handi daukate esku artean Erdialdeko Asiako petrolio eta gasa errazteko etxeratzeko.

Bata da *Kazakhstan Caspian Transportation System*. Honen bidez, 2010. urtetik aurrera egunean 1,2-1,5 milioi upel petrolio ekarri nahi dituzte Mendebaldera, Kaspio itsasoa ontziz zeharkatuta eta gainerakoa BTC oliobidetik. Bestea oraindik asmoa besterik ez da: Kazakhstan eta Turkmenistango gasa Kaspioan barrena ekartzeko, ontziz hau ere, Errusiak eta Iranek ez dute-eta itsaso hori hodiz zeharkatzerik ametitzen.

Erdialdeko Asiako partida handi honek baditu jokalaririk gehiago. Afganistanek muga daukan egitekoa eza-

guna da. Aldiz, Iran atera da orain artean jokaldi guztietan kaltetuena. Inbertsiorik handienak egin dituzten mendebaldarrak ondo saiatu dira petrolio hodi bakar bat ere ez pasatzen Irandik barrena. Amerikarrek oraindik indarrean dauzkate Iranen eta Libiaren kontrako zigorrak, eta beste inor ez da ausartzen Washingtonen araua hausten, Erdialdeko Asiako hidrokarburoak itsasoratze bide laburren Iran zeharkatzea den arren. Erregaiak erraz eskuratzeko aukerak horrela galdu ditu Indiak, adibidez. India ere geopolitikaren kaltetu du.

Txina da amerikarrei errespeturik ez izateko gai den bakarra. Txina da Irango petrolio eta gas negozioaren salbamendu txalupa ere. Baina badu Erdialdeko Asian jokatzeko desira ere. Hiru helbururekin. Bata, segurtasuna, batik bat Xinjiang probintzia turkiera-hiztunean. Bigarrena, auzoko bizilagunekiko elkarlana, beste inork hartu ez dezan indar handiegia. Azkenik, energia eskuratzeko.

Orenen buru, Erdialdeko Asiako errepubliketako agintariek badakite AEB-Europa, Errusia eta Txina etengabe dauzkatela ate joka, eta posizio hori baliatzen dute bai beren produktuen prezioak garestitzeko eta bai beren boterea sendotzeko. Aliantzen aldaketa edo horretara iristeko mehatxua ez dira batere tresna txarrak. Ordainetan, giza eskubideen esanahia potentzia handientzako *chewing-guma* bezain elastikoa da errepublikotara iritsitakoan. Hemengo lurpean datzan gasa bezain iheskorra. ■

<http://www.argia.com/nethurbil.php>
helbidean, gai honi buruzko informazio
gehiago eta Interneteko loturak.

Z E R B I T Z U A

Beti hurbilago.

Zerbitzu integrala,
pertsonalizatua,
hurbila eta
etengabea.
Horixe
da gure
konpromisoa.

**ZINKUNEGI
OPTIKA**

Hernani, 4 - 20004 DONOSTIA
e-posta: zinkunegi@euskalnet.net
TEL.: 943 420 624

Iñaki Mendiguren

Itzali infernuak!

V

all d'Hebrongo bortxatzailearen kasuak eta antzekoek zer pentsa ematen dute. 16 sexu-eraso, 311 urteko espetxe-zigorra, 16 urte bete... eta irten behar duenean, eskandalua hedabideetan... baita gizartean ere (berez edo nahita eraginda sortu den, beste kontu bat da). Zer pentsa ematen du nolako errazkeriaz jende “zentzudun eta ikasi” ustekoek botatzen dizuten lasai asko: “Horrelako jendea ez da inoiz aldatzen. Horrek berriro egingo du lehen egin zuena. Horiek bizitza osoa kartzelan eman behar dute”. Eta bestelako argudio edo jarrerarik sumatzen badizute, azkar entzungo duzu: “Berdin pentsatuko ote zenuke ama, emaztea edo arreba bortxatu balizute?”.

Sexu-krimenetan –are gehiago haurrak eta odola tartean direnean– oso erraz nahasten zaizkigu tripak, eta horretaz ongi baliatzen da zenbait agintari, on eta gaiztoz osaturiko gizarte-sistema manikeoak gogoko dituzten horietakoak. Eta morboak asko saltzen duela jakinda, erraz aurkituko dute “esku gogorraren” aldeko prentsa mota bat; baina, hara!, krimen horietantxe eta beste pare batean bakarrik (adb., terrorismoa: zer arrazo ote da hori?). Garai batean gure kaleetan zabaldu ziren mezu haiek –*Contra violación, castración*– orain apur bat findu egin dira: “Bortxaketaren kontra, irentze kimikoa”.

Biktimentzako errespeturik handienaz esanda, heriotza-zigorra edo bizi arteko espetxe-zigorra eta antzekoak, justiziaren moxorropean, mendeku eta arrangurazko sistema antzu eta porrot eginak baino ez dira. Esan gabe doa lehentasuna biktimak behar lukeela, egin dioten kaltea konpontzeko posible den laguntza guztia. Biktimari gerta dakiokkeen okerreña bizitza osoan biktima izaten jarraitzea da: gau eta egun gaizkilearen aurkako mendekua hausnartzen egotea, gorrotoa bere bizi-tzaren zentzu bihurtzea, egin dioten mina gainditzeko gai ez izatea. Beraz, biktimari

DANI BLANCO

laguntzea da gizartearen lehen egin beharra, horretan dudarik ez.

Baina biktimak lehentasuna duen arrazoi beragatik –giza duintasunagatik, alegia–, gaizkileak errehabilitatzeko itxaropena, aukera eta baliabideak behar lituzke beti, beti. Baita krimenik handien egi-leak ere. Gertatzen da oso herrialde gutxitan dagoela oraindik gaizkilea “osatzera” zuzenduta justizia. Gaizkilea nekez hartzen da senda daitekeen gaixotzat (estatista edo politikari ahaltsua bada, eginak egin, saiatuko da gobernari eraginkor gisa agertzen; soldadua bada, langile ordaindu edo heroitzat. “Galtzaileak” bakarrik usteltzen dira espetxean). Dena den, askoz inbertsio handiagoak egingo bagenitu gizakiaren buru-osasun edo ongizate psikikoan, asko aurreztuko genuke erreformatorio, polizia, auzitegi eta espetxeetan; sufrimendu, energia eta

dirutza handiak aurreztuko genituzke! Ez dago justiziarik, zuzentasunaren arabera-ko zigorrak, errehabilitatzeko aukerarik gabe.

Eta horren haritik, ustedut kristau-teologiak baduela kontraesan edo aberrazio handi samar bat, onik egiten ez diona. Demagun gizakiak kontzientzia osoz eta maltzurkeriarik handienaz (eta asko suposatzea da, el) egundoko izugarrikeriak –“bekatu mortalak”, alegia– egiten dituela. Zenbat urtez? Gehienez ere 40-50 urtez?...

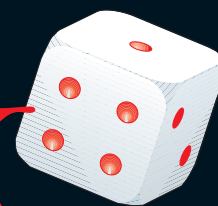
Bidezkoa al da ordainetan betiereko kondena jasatea,

inoiz atzera buelta edo errehabilitatzeko aukerarik ez duena? “Infernua” deitu izan den egoera horretan ez dagoela itzulbiderik sekula santan? Tira, tira, espekulazio teologikora emandako horiek asma deza-tela beste zerbait maitasun den Jainkoarekin bateragarriagoa dena. Bitartean saia gaitezen infernu guztiak itzaltzen; eta badaezpada ere, heriotza osteko eternoaz gehiegi kezkatu ordez, has gaitezen “orain eta hemen” hain errealak diren beste infernutxoak itzaltzen! ■

Askoz inbertsio handiagoak egingo bagenitu
gizakiaren buru-osasun edo ongizate psikikoan,
asko aurreztuko genuke erreformatorio, polizia,
auzitegi eta espetxeetan; sufrimendu, energia
eta dirutza handiak aurreztuko genituzke!
Ez dago justiziarik, zuzentasunaren arabera-
ko zigorrak, errehabilitatzeko aukerarik gabe

ASTE HONETAKO

zozketak

Urruti Sport

Bi lekuko parapentean
hegaldia, bi lagunentzat

J.M. Soroa, 20
Donostia GIPUZKOA

www.urruti.com

1

uek

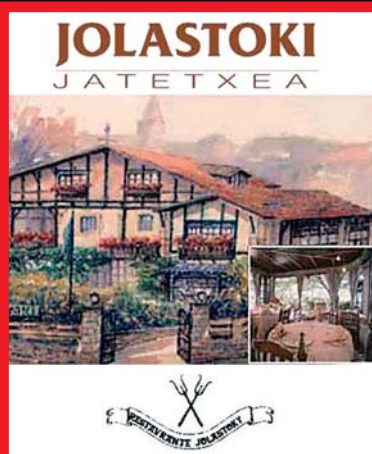
Heltzearen diren egunak

5 CD opari

Soraluze GIPUZKOA

www.hotsak.com

2

Jolastoki jatetxea

Afaria bi lagunentzat

Makalen etorbidea, 24 - Neguri
Getxo, BIZKAIA

www.jolastoky.com

3

Atxaspi Hotela

Asteburu pasa
bi lagunentzat

Bittiria kalea, 24
Lesaka, NAFARROA

www.atxaspi.com

4

Mokogorri eta Nairobitarra

2 produktu sorta opari

www.argia.com/denda

5

AURREKO ASTEKO IRABAZLEAK

ARZAK JATETXEA

- M. Angeles Azpiroz Harrizurieta (Barañain)

UR URDAIBAI

- Getxoko Berritzegunea Artaza
- Los Pinos L.H.I (Leioa)
- Pil Pillean Euskara Elkarte (Soraluze)

CHILLIDA - LEKU

- Juani Ezenarro Ugartemendia (Donostia)
- Ainhoa Larramendi Muxika (Donostia)

aiko - maiko

- Joxe Inaxio Mantzisor (Zumaia)
- Xabier Zabalo Agirre (Donostia)
- Oier Aranzabal Etxeberria (Zarautz)

LAUBURUA ETA GARTXOT

- Leioako Euskara Zerbitzua (Leioa)
- LAB (Gasteiz)

EL BOMBARDEO GERNIKA BONBARDAKETA

NOBEDADEA

- DVD **1** "Gernika, bonbardaketa"
DVD **2** "Gernikako Picasso"
CD **3** "1937-2007. Gernika.
Multimedia berezia"

29,95€

ARGIAren
hapidedunek
%15eko deskontua

ESKAERAK
943 36 72 85